

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา
การฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้วิจัย
นายสวัสดิ์ วิชระโกชน์

กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พ.ศ. 2562

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา
การฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้วิจัย
นายสวัสดิ์ วิชระโกชน์

กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2562

ชื่อเรื่อง การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต
ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้วิจัย นายสวัสดิ์ วิชนะโกชน์

หน่วยงาน กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่พิมพ์ 2562

บทคัดย่อ

การพ้นสภาพการเป็นนิสิตก่อนระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา
ที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามให้ความสำคัญในการพัฒนาแนวทางเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
อย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม และสามารถลดการพ้นสภาพการเป็นนิสิตลงได้ การวิจัยในครั้งนี้
มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพ
การเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี
ที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพความเป็นนิสิต 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข
ปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็น
ของอาจารย์ และ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพ
การเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 4,263 คน
ประกอบด้วย 1) นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต จำนวน 2,474 คน
และ 2) อาจารย์ จำนวน 1,789 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่รวมอภิปรายและระดมความคิดเห็น
จำนวน 65 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต
ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม จำนวน
2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. นิสิตมีความคิดเห็นวามหาวิทยาลัยมีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิต
ในระดับปริญญาตรี โดยมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด
นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการติดตาม
ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัย
มีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี
ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิต
ที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีการพัฒนาระบบ
การให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการ
ที่ชัดเจน และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

2. อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีปัญหาในเรื่องการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี โดยมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีกระบวนการติดตามดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ

3. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มี 7 วิธี ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2) คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย 3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะพันสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต 4) กำหนดช่องทางการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล 5) มีการแจ้งสถานะการพันสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย 6) จัดทำข้อมูลการถาม - ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และ 7) มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

โดยสรุป การดำเนินการตามแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีคณะ หน่วยงาน ผู้เกี่ยวข้อง และรายละเอียดจำนวนมาก ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ กำหนดวิธีการและขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ยั่งยืน และสามารถลดจำนวนนิสิตที่พันสภาพการเป็นนิสิตก่อนระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดลงได้ ต่อไป

TITLE Guidelines to Prevent and Solve Drop out Problems of Undergraduate Students at Mahasarakham University

AUTHOR Mr. Sawat Witcharapote

DIVISION Division of Registration, Office of the President, Mahasarakham University

DATE 2019

ABSTRACT

Premature student dropouts is considered an education waste in which Mahasarakham University pays high attention to prevent and solve the existing problems systematically, impartially and practically with the final goal to minimize the numbers of dropped out students. This research aimed to 1) study the attitudes of the students who are at risk dropping out about the preventive guidelines and solutions of the students dropping out in case of undergraduate students at Mahasarakham University; 2) investigate the attitudes of the lecturers about the preventive guidelines and solutions of the students dropping out in case of undergraduate students at Mahasarakham University and 3) develop the preventive guidelines and solutions of the students dropping out in case of undergraduate students at Mahasarakham University. Population in this research covered 4,263 people categorized into 1) 2,474 undergraduate students who are at risk dropping out, 2) 1,789 lecturers and 3) 65 informants including of executive staff, home room advisors, parents staff and students. They were retrieved from purposive sampling technique. Research instruments included of two questionnaires. Statistics used in data analysis was percentage.

The results of the research explained as follows :

1. Students agreed with that the university had undergraduate student dropout problems and the causes were low academic achievement, inadaptability of oneself to university academic life, and the university's inadequate monitoring support system. However, the students were uncertain about the existence of such system to prevent and rectify the dropping out students. In the near future, the university is advised to arrange activities or projects to look after and assist the low academic

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการส่งเสริมจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่สนับสนุนทุนวิจัย
ในส่วนของงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ และนางอรอนงค์ เมฆพรรณโอภาส ผู้อำนวยการกองทะเบียนและประมวลผล
ที่กรุณาให้คำปรึกษาคำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณ บุคลากรกองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัย
มหาสารคามทุกคน ที่เป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้

คุณค่า และประโยชน์จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจน
บูรพาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนการศึกษา
แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการทำวิจัยและหน้าที่การงาน

สวัสดิ์ วิชระโกชน์

นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ

กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เบอร์โทรศัพท์ 0-4375-4234

achievement students in order to be improved and successful in graduation. Moreover, advisory system should be developed with explicit procedure, monitoring and supports.

2. Lecturers believed that the university having undergraduate student dropout problems due to low academic achievement, being inadapted to the university life and financial difficulty as being unable to afford tuition fee or daily expenses. Nevertheless, the lecturers are also hesitant about the university dropout procedure and preventive conduct. Therefore, Maharakham University is suggested to arrange activities or projects to look after and assist the low academic achievement students in order to be improved and successful in graduation. Moreover, monitoring system should be developed with explicit procedure to assist the students; the projects may include preparation and adjustment to university life and the university is highly recommended to modify or improve recruitment process for better quality.

3. Guidance and solution to prevent dropout problems among the undergraduate students at Maharakham University consisted of 7 approaches; 1) the university assign systems and mechanisms of advisory and following up of the undergraduate students who are at risk of dropping out for a unity conduct, 2) faculties and departments which arrange education management or student recruitment in undergraduate level should increase channels of recruitment and consider stop-out method to practice, 3) lists of students who are at risk of dropping out should be reported to the faculties and departments involved to follow up students, 4) assign channels to check academic results for the student parents who apply their intention to access the system, 5) inform conditions of students who are about to end the studentship, withdrawing and resignation to their parents in order to co-work with the university, 6) create questions and answers or academic information section on online system for students, and 7) develop student demographic database and allow the faculties and the department concerned to access it.

In conclusion, to proceed following guidelines to prevent and solve dropout problems among the undergraduate students at Maharakham University involves several faculties, departments, people and abundant details. Therefore, the university should plan systematically and assign explicit process and methods to execute achievable outcomes in reducing the premature dropout student rates sustainably.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี	6
บริบทของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	26
การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	39
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
3 วิธีดำเนินการวิจัย	80
ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล	85
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	86
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	86
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพ การเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยง ต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต	88

บทที่	หน้า
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพ การเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของอาจารย์	95
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพ การเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	105
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
ความมุ่งหมายของการวิจัย	112
สรุปผล	112
อภิปรายผล	115
ข้อเสนอแนะ	123
บรรณานุกรม	125
ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	132
ภาคผนวก ข การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	137
ภาคผนวก ค ตัวอย่างภาพประกอบการประชุมอภิปรายและระดมความคิดเห็น	139
ประวัติย่อของผู้วิจัย	151

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรนิสิตระดับปริญญาตรีที่ใช้ในการวิจัย	81
2 จำนวนประชากรอาจารย์ที่ใช้ในการวิจัย	82
3 ข้อมูลทั่วไปของประชากรนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพ การเป็นนิสิต	89
4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพ การเป็นนิสิต ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยง ต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต	90
5 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพ การเป็นนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพ การเป็นนิสิต	93
6 ข้อมูลทั่วไปของประชากรอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	96
7 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพ การเป็นนิสิต ตามความคิดเห็นของอาจารย์	97
8 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญห การพ้นสภาพการเป็นนิสิต	100
9 จำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามที่สร้างและใช้จริง	138

บัญชีภาพประกอบ

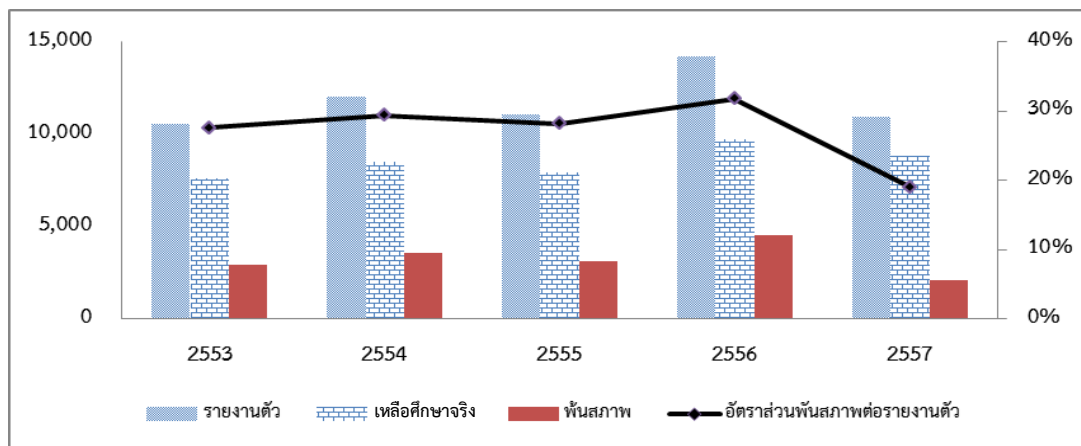
ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิอัตราส่วนจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษาต่อ ในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557	1
2 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	38
3 ระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยง ต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	110
4 ภาพรวมบรรยากาศที่ประชุม (ครั้งที่ 1)	140
5 ผู้บริหารกล่าวต้อนรับ แลกเปลี่ยน อภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)	141
6 กลุ่มผู้ปกครองร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)	142
7 กลุ่มเจ้าหน้าที่ร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)	143
8 กลุ่มนิสิตร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)	144
9 ภาพรวมบรรยากาศที่ประชุม (ครั้งที่ 2)	145
10 ผู้บริหารกล่าวต้อนรับ แลกเปลี่ยน อภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)	146
11 กลุ่มผู้ปกครองร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)	147
12 กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น	148
13 กลุ่มเจ้าหน้าที่ร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)	149
14 กลุ่มนิสิตร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)	150

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดรับสมัครนักเรียน นักศึกษา หรือผู้สนใจ เพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีจากทั่วประเทศผ่านระบบการคัดเลือกเข้าอุดมศึกษากลาง TCAS (Thai University Central Admission System) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ซึ่งกำหนดการรับสมัครเป็น 5 รอบ ประกอบด้วย รอบที่ 1 : การรับด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) โดยไม่มีการสอบข้อเขียน รอบที่ 2 : การรับแบบโควตาที่มีการสอบปฏิบัติและข้อเขียน รอบที่ 3 : การรับตรงร่วมกัน รอบที่ 4 : การรับแบบ Admission และรอบที่ 5 : การรับตรงแบบอิสระ โดยในแต่ละปีการศึกษามีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนกว่า 10,000 คน ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวนมาก แต่มหาวิทยาลัยยังประสบปัญหาการฟื้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรีในแต่ละปีการศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสวัสดี วิชะโรจน์ (2559 : 449 - 450, 456) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่ฟื้นสภาพต่อจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับสูง ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิอัตราส่วนจำนวนนิสิตที่ฟื้นสภาพต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557

อัตราการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในช่วงปีการศึกษา 2553 - 2557 มีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นปีการศึกษา 2557 เนื่องจากนิสิตอยู่ในช่วงกำลังศึกษาและมหาวิทยาลัยได้แก้ไขเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการเป็นนิสิต ส่งผลให้อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษามีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2556 โดยจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตเฉลี่ย 5 ปีการศึกษา เท่ากับ 3,240.60 คน เมื่อจำแนกเป็นกรณี พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด จำนวน 1,157.60 คน ซึ่งข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตจะแปรผันตรงกับจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในแต่ละปีการศึกษา หากปีการศึกษาใดมีนิสิตเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้ข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตมีจำนวนมากด้วย ทั้งนี้ หากมหาวิทยาลัยจะดำเนินการหาแนวทางในการป้องกันการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยมีผู้บริหาร หน่วยงานระดับคณะ หน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอน หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเพื่อให้การพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มีจำนวนลดลง ในกรณีนี้ มหาวิทยาลัยควรเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตช่วยเหลือนิสิตให้สามารถศึกษาอยู่ในระบบได้ อันจะส่งผลให้นิสิตสำเร็จการศึกษามากขึ้น และมหาวิทยาลัยสามารถลดจำนวนการพ้นสภาพการเป็นนิสิตให้ลดลงได้ โดยมีกองทะเบียนและประมวลผล ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการและประสานงานด้านวิชาการ รวมถึงการให้บริการนิสิต บุคลากร คณาจารย์ ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไป และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการสำหรับหน่วยงานระดับคณะหรือหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางป้องกันการพ้นสภาพการเป็นนิสิตผ่านระบบกลไกที่มหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานกำหนด

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงเป็นการวิจัยระยะแรกในการพัฒนาระบบกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด โดยมีผู้บริหาร คณะ หน่วยงาน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนที่ได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในทุกกรณี เมื่อมีการดำเนินการเป็นไปตามระบบกลไกที่กำหนด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุงกระบวนการหรือขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้ในอนาคตมหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานสามารถพัฒนาระบบกลไกเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาพร้อมกัน หรือการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถใช้งานผ่านเว็บไซต์ จะส่งผลให้ระบบกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตให้มีจำนวนลดลง และนิสิตมีร้อยละการสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพความเป็นนิสิต
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของอาจารย์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4,263 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กันยายน 2561) ประกอบด้วย
  - 1.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต (มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,474 คน (ยกเว้นนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในภาคต้น ปีการศึกษา 2561)
  - 1.2 อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1,789 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยกระบวนการอภิปรายและระดมความคิดเห็น จำนวน 65 คน ประกอบด้วย
  - 2.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มผู้นำนิสิตจากสภานิสิตองค์การนิสิต และกลุ่มนิสิต จำนวน 20 คน
  - 2.2 เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการระดับปริญญาตรี จากทุกคณะ/วิทยาลัย และหน่วยงาน จำนวน 30 คน
  - 2.3 ผู้บริหารและตัวแทนอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 5 คน
  - 2.4 ผู้ปกครองนิสิต จำนวน 10 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน หมายถึง วิธีการดูแล ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งได้จากความคิดเห็นของนิสิต เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับ มหาวิทยาลัย คณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง
2. การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง วิธีการในการให้ความดูแลและช่วยเหลือนิสิต ระดับปริญญาตรีไม่ให้นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตก่อนการสำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด
3. การพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง การที่นิสิตพ้นสภาพจากการเป็นนิสิตตามข้อบังคับ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีกำหนด ก่อนเรียนครบตามที่หลักสูตร กำหนดไว้
4. สาเหตุของการพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง สิ่งที่เป็นเหตุหรือสิ่งที่ส่งผลให้นิสิต พ้นสภาพจากการเป็นนิสิตตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี กำหนด
5. ปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง การที่มหาวิทยาลัยไม่สามารถดูแล ช่วยเหลือและส่งให้นิสิตสามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษา ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยและครอบครัวของนิสิตที่มีความคาดหวังให้บุตรหลานที่เข้าศึกษาต่อได้เรียน และสามารถสำเร็จการศึกษาได้
6. นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง นิสิตระดับปริญญาตรีที่ไม่สามารถเรียนจนสำเร็จ การศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด
7. นิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต หมายถึง นิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ต่ำกว่า 2.00 แต่ยังไม่ถูกจำแนกชื่อออกจากมหาวิทยาลัยตามเกณฑ์ที่ข้อบังคับมหาวิทยาลัย มหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีกำหนด
8. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา การพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
9. แนวทางการพัฒนา หมายถึง วิธีการในการดำเนินการ การแก้ไข หรือการปรับปรุง การป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
10. นิสิต หมายถึง ผู้กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ภาคต้น ปีการศึกษา 2561 ทุกระบบการศึกษา
11. เจ้าหน้าที่ หมายถึง บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานสายสนับสนุนด้านวิชาการ ในระดับปริญญาตรี

12. อาจารย์ หมายถึง บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนรายวิชาในระดับปริญญาตรี
13. อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือนิสิตในระดับปริญญาตรี
14. ผู้บริหาร หมายถึง อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี และผู้อำนวยการสถาบัน/สำนัก/กอง/ศูนย์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
15. ผู้ปกครองนิสิต หมายถึง ผู้ที่ให้การอุปการะ ดูแล และช่วยเหลือนิสิตในช่วงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี
2. บริบทของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพันสภาพการเป็นนิสิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ได้นำไปเป็นกรอบในการกำหนดแนวปฏิบัติ เพื่อให้การจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยหลักเกณฑ์และแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558. 2558 : 2 - 11)

1. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีมีการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับพลวัตของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมีเจตนารมณ์ให้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี รองรับการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีลักษณะที่แตกต่างตามจุดเน้นของสาขาวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ตอบสนองการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าของศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ปรัชญาและวัตถุประสงค์

มุ่งให้การผลิตบัณฑิตมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของชาติปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐาน

วิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากลให้การผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษาอยู่บนฐานความเชื่อว่าการผลิตคนที่มีคุณภาพต้องเป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคม และมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองบนฐานภูมิปัญญาไทย ภายใต้กรอบศีลธรรมจรรยาอันดีงาม เพื่อนำพาประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและทัดเทียมมาตรฐานสากล

ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับส่งเสริมกระบวนการผลิตบัณฑิตที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการสื่อสารแบบไร้พรมแดน มีศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ตามกรอบมาตรฐานและจรรยาบรรณที่กำหนด สามารถสร้างสรรค์งานที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและสากล โดยแบ่งหลักสูตรเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1.1 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่

1.1.1.1 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ ที่มุ่งผลิตบัณฑิต

ให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เน้นความรู้และทักษะด้านวิชาการ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างสร้างสรรค์

1.1.1.2 หลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งเป็นหลักสูตรปริญญาตรีสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถระดับสูง โดยใช้หลักสูตรปกติที่เปิดสอนอยู่แล้ว ให้รองรับศักยภาพของผู้เรียน โดยกำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาบางรายวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาที่เปิดสอนอยู่แล้ว และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำวิจัยที่ลุ่มลึกทางวิชาการ

1.1.2 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่

1.1.2.1 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เน้นความรู้ สมรรถนะและทักษะด้านวิชาชีพ ตามข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพหรือมีสมรรถนะและทักษะด้านการปฏิบัติเชิงเทคนิคในศาสตร์สาขาวิชานั้น ๆ โดยผ่านการฝึกงานในสถานประกอบการหรือสหกิจศึกษา

หลักสูตรแบบนี้เท่านั้นที่จัดหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ได้ เพราะมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีทักษะการปฏิบัติการอยู่แล้ว ให้มีความรู้ด้านวิชาการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้รับการฝึกปฏิบัติขั้นสูงเพิ่มเติม

หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีและจะต้องสะท้อนปรัชญาและเนื้อหาสาระของหลักสูตรปริญญาตรีนั้น ๆ โดยครบถ้วน และให้ระบุคำว่า “ต่อเนื่อง” ในวงเล็บต่อท้ายชื่อหลักสูตร

1.1.2.2 หลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวหน้าทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ สมรรถนะทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการขั้นสูงโดยใช้หลักสูตรปกติที่เปิดสอนอยู่แล้ว ให้รองรับศักยภาพของผู้เรียน โดยกำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาบางรายวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาที่เปิดสอนอยู่แล้ว และทำวิจัยที่ลุ่มลึก หรือได้รับการฝึกปฏิบัติขั้นสูงในหน่วยงานองค์กรหรือสถานประกอบการ

หลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวหน้าทางวิชาการหรือทางวิชาชีพ หรือปฏิบัติการต้องมีการเรียนรายวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

1.2 ระบบการจัดการศึกษา ใช้ระบบทวิภาค โดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาค หรือระบบจตุรภาค ให้ถือแนวทาง ดังนี้

ระบบไตรภาค

1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ

1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์ โดย 1 หน่วยกิตระบบไตรภาค เทียบได้กับ 12/15 หน่วยกิตระบบทวิภาคหรือ 4 หน่วยกิตระบบทวิภาค เทียบได้กับ

5 หน่วยกิตระบบไตรภาคระบบจตุรภาค

1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ

1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์ โดย 1 หน่วยกิตระบบจตุรภาค เทียบได้กับ 10/15 หน่วยกิตระบบทวิภาคหรือ 2 หน่วยกิตระบบทวิภาค เทียบได้กับ

3 หน่วยกิตระบบจตุรภาค

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่น ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบ การศึกษานั้นรวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนด้วย

1.3 การคิดหน่วยกิต

1.3.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

1.3.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

1.3.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

1.3.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายที่ใช้เวลาทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

1.4 จำนวนหน่วยกิตรวมและระยะเวลาการศึกษา

1.4.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.4.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 10 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 15 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.4.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 18 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.4.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 4 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 6 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา ทั้งนี้ ให้นับเวลาศึกษาจากวันที่เปิดภาคการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษาในหลักสูตรนั้น

1.5 โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

1.5.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

อนึ่ง การจัดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) อาจได้รับการยกเว้นรายวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับอนุปริญญา ทั้งนี้ จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ได้รับการยกเว้นดังกล่าว เมื่อนับรวมกับรายวิชาที่จะศึกษาเพิ่มเติมในหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

1.5.2 หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐาน วิชาชีพและวิชาชีพที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวน หน่วยกิตรวม ดังนี้

1.5.2.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ทางวิชาการ ให้มีจำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต

1.5.2.2 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต โดยต้องเรียนวิชาทางปฏิบัติการ ตามที่มาตรฐานวิชาชีพกำหนด หากไม่มีมาตรฐานวิชาชีพกำหนดต้องเรียนวิชาทางปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และทางทฤษฎีไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

หลักสูตร (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ รวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต ในจำนวนนั้นต้องเป็นวิชาทางทฤษฎีไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

1.5.2.3 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ รวมไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต

1.5.2.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 108 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดหมวดวิชาเฉพาะในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่ หรือวิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีจัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

สำหรับหลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวน้ำ ผู้เรียนต้องเรียนวิชาการระดับ บัณฑิตศึกษาในหมวดวิชาเฉพาะไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

1.5.3 หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรระดับ ปริญญาตรีโดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชาในหมวดวิชา ศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตร และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษา ในระบบและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเทียบโอนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1.6 จำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์

1.6.1 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ ประกอบด้วย

1.6.1.1 อาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือมีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และต้องมีผลงานทางวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา และเป็นผลงานทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพิจารณาแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางวิชาการอย่างน้อย 1 รายการ ในรอบ 5 ปีย้อนหลัง

1.6.1.2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีคุณวุฒิและคุณสมบัติเช่นเดียวกับอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวนอย่างน้อย 5 คน

กรณีที่หลักสูตรจัดให้มีวิชาเอกมากกว่า 1 วิชาเอก ให้จัดอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มีคุณวุฒิและคุณสมบัติตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอนไม่น้อยกว่าวิชาเอกละ 3 คน

กรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสาขาวิชาที่ไม่สามารถสรรหาอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครบตามจำนวน ทางสถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอจำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มีนั้นให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณาเป็นรายกรณี

1.6.1.3 อาจารย์ผู้สอน อาจเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษที่มีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือมีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ในสาขาวิชานั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันหรือในสาขาวิชาของรายวิชาที่สอน

ในกรณีที่มียาจารย์ประจำ ที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และทำหน้าที่อาจารย์ผู้สอนก่อนที่เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 จะประกาศใช้ ให้สามารถทำหน้าที่อาจารย์ผู้สอนต่อไปได้

ในกรณีของอาจารย์พิเศษอาจได้รับการยกเว้นคุณวุฒิปริญญาโท แต่ทั้งนี้ต้องมีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี ทั้งนี้ อาจารย์พิเศษต้องมีชั่วโมงสอนไม่เกินร้อยละ 50 ของรายวิชา โดยมีอาจารย์ประจำเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชานั้น

1.6.2 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ และหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ประกอบด้วย

1.6.2.1 อาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือมีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และต้องมีผลงานทางวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญาและเป็นผลงานทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพิจารณาแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางวิชาการอย่างน้อย 1 รายการ ในรอบ 5 ปีย้อนหลัง

สำหรับหลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ ที่เน้นทักษะด้านวิชาชีพตามข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพ อาจารย์ประจำหลักสูตรต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพนั้น ๆ

กรณีร่วมผลิตหลักสูตรกับหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษา หากจำเป็นบุคลากรที่มาจากหน่วยงานนั้นอาจได้รับการยกเว้นคุณวุฒิปริญญาโทและผลงานทางวิชาการ แต่ต้องมีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานแห่งนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี

1.6.2.2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีคุณวุฒิและคุณสมบัติเช่นเดียวกับอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวนอย่างน้อย 5 คน

ในกรณีของหลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการที่เน้นทักษะด้านการปฏิบัติเชิงเทคนิคในศาสตร์สาขาวิชานั้น อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย 2 ใน 5 คน ต้องมีประสบการณ์ในด้านปฏิบัติการ โดยอาจเป็นอาจารย์ประจำของสถาบันอุดมศึกษาหรือเป็นบุคลากรของหน่วยงานที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีข้อตกลงในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรนั้นร่วมกันแต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 2 คน

กรณีร่วมผลิตหลักสูตรกับหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษา หากจำเป็นบุคลากรที่มาจากหน่วยงานนั้นอาจได้รับการยกเว้นคุณวุฒิปริญญาโทและผลงานทางวิชาการ แต่ต้องมีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานแห่งนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี

กรณีที่หลักสูตรจัดให้มีวิชาเอกมากกว่า 1 วิชาเอก ให้จัดอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มีคุณวุฒิและคุณสมบัติตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอนไม่น้อยกว่าวิชาเอกละ 3 คน และหากเป็นปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการที่เน้นทักษะด้านการปฏิบัติเชิงเทคนิคในศาสตร์สาขาวิชานั้น ต้องมีสัดส่วนอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในด้านปฏิบัติการ 1 ใน 3

กรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสาขาวิชาที่ไม่สามารถสรรหาอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครบตามจำนวน ทางสถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอจำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มึ้นให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณาเป็นรายกรณี

1.6.2.3 อาจารย์ผู้สอน อาจเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษที่มีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือมีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันหรือในสาขาวิชาของรายวิชาที่สอน

ในกรณีที่มึอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และทำหน้าที่อาจารย์ผู้สอนก่อนที่เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 จะประกาศใช้ให้สามารถทำหน้าที่อาจารย์ผู้สอนต่อไปได้

สำหรับกรณีร่วมผลิตหลักสูตรกับหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษา หากจำเป็นบุคลากรที่มาจากหน่วยงานนั้นอาจได้รับการยกเว้นคุณสมบัติปริญญาโทและผลงานทางวิชาการแต่ต้องมีคุณสมบัติขั้นต่ำปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานแห่งนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี

ในกรณีของอาจารย์พิเศษอาจได้รับการยกเว้นคุณสมบัติปริญญาโท แต่ทั้งนี้ต้องมีคุณสมบัติขั้นต่ำปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี ทั้งนี้อาจารย์พิเศษต้องมีชั่วโมงสอนไม่เกินร้อยละ 50 ของรายวิชา โดยมีอาจารย์ประจำเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชานั้น

สำหรับหลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการที่เน้นทักษะด้านวิชาชีพตามข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอนต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพนั้น ๆ

1.7 คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

1.7.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี 5 ปี และไม่น้อยกว่า 6 ปี) จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

1.7.2 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือเทียบเท่า หรือระดับอนุปริญญา (3 ปี) หรือเทียบเท่า ในสาขาวิชาที่ตรงกับสาขาวิชาที่จะเข้าศึกษา

1.7.3 หลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวนำทั้งทางวิชาการ และทางวิชาชีพ หรือปฏิบัติการต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า โดยมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า 3.50 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และมีผลการเรียนในหลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวนำไม่น้อยกว่า 3.50 ทุกภาคการศึกษา อนึ่ง ในระหว่างการศึกษาในหลักสูตรแบบก้าวนำ หากภาคการศึกษาใดภาคการศึกษาหนึ่งมีผลการเรียนต่ำกว่า 3.50 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า จะถือว่าผู้เรียนขาดคุณสมบัติในการศึกษาหลักสูตรแบบก้าวนำ

1.8 การลงทะเบียนเรียน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต และไม่เกิน 22 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 9 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา และจะสำเร็จการศึกษาได้ ดังนี้

1.8.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 6 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 14 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.8.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน

8 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 17 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.8.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน

10 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 20 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

1.8.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน

4 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 8 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

สำหรับการลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน

9 หน่วยกิต

หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็น การลงทะเบียนเรียน ที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือน ต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ต้องเรียนให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร

1.9 เกณฑ์การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนด เกณฑ์การวัดผลเกณฑ์ขั้นต่ำของแต่ละรายวิชา และเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร โดยต้อง เรียนครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า จึงถือว่าเรียนจบหลักสูตรปริญญาตรี

สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ระบบการวัดผลและการสำเร็จการศึกษาที่แตกต่างจากนี้ จะต้องกำหนดให้มีค่าเทียบเคียงกันได้

1.10 ชื่อปริญญา สถาบันอุดมศึกษาที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญา ในสาขาวิชาและอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาไว้แล้ว ให้ใช้ชื่อปริญญาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกานั้น ในกรณีที่ปริญญาใดยังมีได้กำหนดชื่อไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาใดไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชา ให้ใช้ชื่อปริญญา ตามหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

1.11 การประกันคุณภาพของหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบการประกัน คุณภาพของหลักสูตรโดยมีองค์ประกอบในการประกันคุณภาพอย่างน้อย 6 ด้าน คือ

1.11.1 การกำกับมาตรฐาน

1.11.2 บัณฑิต

1.11.3 นักศึกษา

1.11.4 อาจารย์

1.11.5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน

1.11.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

1.12 การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี

2. แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

แนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558. 2558 : 25 - 30)

2.1 สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ให้มีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ของคณะกรรมการการอุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติรวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดตัวบ่งชี้ด้านมาตรฐานและคุณภาพ การศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2.2 ระบบการจัดการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรทุกระดับกำหนดให้ใช้ระบบ วิทยภาคเป็นระบบมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา แต่มีได้จำกัดให้สถาบันอุดมศึกษา ต้องใช้ระบบวิทยภาคในการจัดการศึกษาเพียงระบบเดียว สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาระบบ อื่นได้เช่นกัน อาทิ ระบบไตรภาค หรือระบบจตุรภาค กรณีที่สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาระบบอื่น จะต้องแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษานั้นไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งภาคการศึกษา ระยะเวลาการศึกษาในแต่ละภาคการศึกษา การคิด หน่วยกิต รายวิชาภาคทฤษฎีและรายวิชาภาคปฏิบัติ การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม การทำ โครงการหรือกิจกรรมอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตระบบ ดังกล่าวกับหน่วยกิตระบบวิทยภาค

อนึ่ง ระบบการจัดการศึกษาอื่นใดที่สถาบันอุดมศึกษานำมาใช้ในการจัดการศึกษาควรเป็นระบบมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2.3 การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

วิชาศึกษาทั่วไปมีเจตนารมณ์เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยให้ คีศึกษารายวิชาต่าง ๆ จนเกิดความซาบซึ้งและสามารถติดตามความก้าวหน้าในสาขาวิชานั้นได้ ด้วยตนเองการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้มีเนื้อหาวิชาที่เบ็ดเสร็จในรายวิชาเดียว ไม่ควรมีรายวิชา ต่อเนื่องหรือรายวิชาขั้นสูงอีก และไม่ควรมนำรายวิชาเบื้องต้นหรือรายวิชาพื้นฐานของวิชาเฉพาะ มาจัดเป็นวิชาศึกษาทั่วไป

2.4 การเปิดสอนหลักสูตรระดับอนุปริญญา

สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลักในการเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขาวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ออกมารับใช้สังคมรวมทั้งมุ่งเน้นการเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อพัฒนานักวิชาการ และนักวิชาชีพระดับสูงให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่

สำหรับการผลิตบุคลากรในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ระดับประกาศนียบัตร และระดับอนุปริญญา) ควรเป็นภารกิจของสถานศึกษาประเภทอื่น เช่น วิทยาลัยชุมชน วิทยาลัย อาชีวศึกษา เป็นต้น ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่จะเปิดสอนหลักสูตรระดับ อนุปริญญา ควรมีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่งในการเปิดสอนและต้องคำนึงถึงความต้องการบุคลากร ในสาขาวิชานั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งคำนึงถึงความซ้ำซ้อนในการเปิดสอนสาขาวิชาที่มีการเปิดสอนอยู่แล้ว ในสถาบันอื่น

2.5 การเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง)

หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีทักษะ การปฏิบัติการอยู่แล้วให้มีความรู้ด้านวิชาการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้รับการฝึกปฏิบัติขั้นสูงเพิ่มเติม ดังนั้น จึงจัดไว้ในกลุ่มหลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการที่เน้นทักษะด้านการปฏิบัติ เชิงเทคนิคในศาสตร์สาขาวิชานั้น ๆ เท่านั้น เพื่อให้บัณฑิตจบไปเป็นนักปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ ต้องมีการจัดการเรียนการสอน แบบมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการในภาคการผลิตหรือการบริการ โดยอาจจัดในรูปสหกิจศึกษา หรือการฝึกงานในสถานประกอบการ และเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (ต่อเนื่อง) ให้รับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่จะเข้าศึกษาเท่านั้น

ในด้านอาจารย์ผู้สอนจำนวนหนึ่งต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในทางปฏิบัติมาแล้ว และหากเป็นผู้สอนจากสถานประกอบการต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

2.6 จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์

2.6.1 อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ ผู้สอนทั้งอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ ต้องมีคุณวุฒิและคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุในเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตร นอกจากนั้น ในระดับบัณฑิตศึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้สอบ วิทยานิพนธ์ต้องมีคุณวุฒิและคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดเช่นกัน

ทั้งนี้ อาจารย์ประจำที่สถาบันอุดมศึกษาปรับเข้าใหม่ตั้งแต่เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรฉบับปี พ.ศ. 2558 ประกาศใช้ ต้องมีคะแนนทดสอบความสามารถภาษาอังกฤษ ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง มาตรฐานความสามารถ ภาษาอังกฤษของอาจารย์ประจำ

สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่เผยแพร่รายชื่อและคุณวุฒิของอาจารย์
ทุกประเภทข้างต้นของแต่ละหลักสูตรในแต่ละภาคการศึกษา โดยเผยแพร่ในเอกสารหรือสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งปรับปรุงให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อให้สาธารณชนและสำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษาสามารถตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการผดุงรักษามาตรฐาน
และคุณภาพการศึกษาของชาติ

2.6.2 คุณวุฒิที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาของหลักสูตร หมายถึง คุณวุฒิ
ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสาขาวิชาที่ประกาศไปแล้ว หากสาขาวิชาใดยังไม่มีประกาศมาตรฐานสาขาวิชา
หรือประกาศมาตรฐานสาขาวิชาไม่ได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ ให้อ้างอิงจากกลุ่มสาขาวิชาเดียวกันในตาราง
ของ ISCED (International Standard Classification of Education)

2.6.3 คุณสมบัติด้านตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำหลักสูตร
อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์
ผู้สอบวิทยานิพนธ์ของหลักสูตรกลุ่มวิชาการ และหลักสูตรกลุ่มวิชาชีพหรือปฏิบัติการ ควรเป็น
ตำแหน่งทางวิชาการที่ได้จากการประเมินผลงานที่สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มหลักสูตรนั้น ๆ

กรณีอาจารย์ใหม่ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก แม้ยังไม่มีผลงานทางวิชาการ
หลังสำเร็จการศึกษาอนุมัติให้เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาโทได้ แต่ทั้งนี้หากจะทำหน้าที่
เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาเอก หรือเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบ
หลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ในระดับปริญญาโท
และปริญญาเอก ต้องมีผลงานทางวิชาการภายหลังสำเร็จการศึกษาอย่างน้อย 1 ชิ้น ภายใน 2 ปี
หรือ 2 ชิ้น ภายใน 4 ปี หรือ 3 ชิ้น ภายใน 5 ปี

2.6.4 สำหรับหลักสูตรปริญญาตรีที่เน้นปฏิบัติการ คำว่า “ประสบการณ์
ด้านปฏิบัติการ” หมายถึง การทำงานร่วมกับสถานประกอบการโดยมีหลักฐานรับรอง
ผลการปฏิบัติงานที่เกิดประโยชน์กับสถานประกอบการ หรือมีผลงานทางวิชาการประเภทการพัฒนา
เทคโนโลยี หรือผลงานสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม
เผยแพร่มาแล้ว

2.6.5 ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับ
ปริญญาเกิตติมศักดิ์หรือมีตำแหน่งทางวิชาการพิเศษทุกระดับ จะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
หรือผู้สอบได้ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงหรือสูงมากตามที่กำหนด
ในแต่ละระดับปริญญาโดยให้พิจารณาจากผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหา
วิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ

2.6.6 สำหรับคุณสมบัติอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและผู้สอบ
การค้นคว้าอิสระในระดับปริญญาโท ให้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
และผู้สอบวิทยานิพนธ์

2.7 การบริหารหลักสูตรกรณีมีข้อตกลงร่วมผลิตกับสถาบันอุดมศึกษา
หรือหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษา

2.7.1 การตกลงร่วมผลิต หมายถึง การทำข้อตกลงร่วมมือกัน
อย่างเป็นทางการ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรภายนอกในการพัฒนาและบริหารหลักสูตร
โดยผ่านความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยและคณะกรรมการระดับนโยบายขององค์กรภายนอกนั้น ๆ

องค์กรภายนอกต้องเป็นสถาบันอุดมศึกษาในหรือต่างประเทศที่ได้รับ
การรับรองจากหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของประเทศนั้น หรือเป็นหน่วยราชการระดับกรม
หรือเทียบเท่าหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การมหาชน หรือบริษัทเอกชนที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น

หากเป็นบริษัทเอกชนที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ให้เสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณาเป็นรายกรณี โดยต้องแสดงศักยภาพและความพร้อม
ในการร่วมผลิตบัณฑิตของบริษัทดังกล่าว

2.7.2 ภายใต้ข้อตกลงดังกล่าว บุคลากรที่มาจากองค์กรที่มีความร่วมมือกัน
สามารถทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำและอาจารย์ประจำหลักสูตรได้

ทั้งนี้ เฉพาะกรณีหลักสูตรระดับปริญญาตรีกลุ่มวิชาชีพหรือปฏิบัติการ
บุคลากรที่มาจากองค์กรที่มีความร่วมมือกันสามารถทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้
แต่ต้องไม่เกิน 2 คน

บุคลากรที่มาจากองค์กรที่มีความร่วมมือเพื่อทำหน้าที่อาจารย์ประจำ
อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องมีคุณวุฒิและคุณสมบัติตามเกณฑ์
มาตรฐานหลักสูตรระดับนั้น ๆ และต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจทักษะการจัดการเรียนการสอน การวัดผล
ประเมินผลให้สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และมาตรฐานผลการเรียนรู้
ของหลักสูตรนั้น ๆ ตามแนวทางของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

2.8 ภาระงานคณาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ

ภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
และการค้นคว้าอิสระให้นับรวมจำนวนนักศึกษาเก่าที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาด้วย ทั้งนี้ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระต้องจัดสรรเวลาให้คำปรึกษานักศึกษาอย่างเหมาะสม

2.9 ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดระบบตรวจสอบการคัดลอกผลงาน หรือการซ้ำซ้อน
กับงานของผู้อื่นหรือการจ้างทำรายงานการค้นคว้าอิสระหรือวิทยานิพนธ์ โดยใช้ระบบที่ทันสมัย เช่น
ผ่านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

หากพบว่ามี การคัดลอก การซ้ำซ้อนกับงานของผู้อื่น หรือมีการจ้างทำรายงาน
การค้นคว้าอิสระหรือวิทยานิพนธ์ ให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาถอดถอนรายงานการค้นคว้าอิสระ
หรือวิทยานิพนธ์ชิ้นนั้น

2.10 การเผยแพร่ผลงานวิจัยในที่ประชุมวิชาการระดับชาติ หมายถึง การนำเสนอบทความวิจัยในที่ประชุมวิชาการ และบทความฉบับสมบูรณ์ (Full Paper) ได้รับการตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceedings) โดยมีกองบรรณาธิการจัดทำ รายงานการประชุม หรือคณะกรรมการจัดประชุมประกอบด้วย ศาสตราจารย์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิระดับ ปริญญาเอก หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับในสาขานั้น ๆ จากนอกสถาบันเจ้าภาพ อย่างน้อยร้อยละ 25 โดยต้องมีผู้ประเมินบทความที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นด้วย และมีบทความ ที่มาจากหน่วยงานภายนอกสถาบันอย่างน้อย 3 หน่วยงาน และรวมกันแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 25

2.11 แนวทางการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอก (แบบ 1)

การเปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอก (แบบ 1) ซึ่งเป็นแผนการศึกษา แบบทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว ให้สถาบันอุดมศึกษาคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้

2.11.1 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ต้องมีผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และเป็นผลงานที่ชี้ชัดได้ว่าสามารถ ที่จะสนับสนุนการวิจัยในสาขาวิชาที่เปิดสอนได้

2.11.2 สถาบันที่จะเปิดสอนต้องมีหลักสูตรที่ดี มีมาตรฐานและคุณภาพ การศึกษาเชื่อถือได้ และมีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ

2.11.3 สถาบันที่จะเปิดสอนต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมที่จะรองรับ และสนับสนุนงานวิจัยของผู้เรียน

2.11.4 สถาบันที่จะเปิดสอนควรมีเครือข่ายความร่วมมือสนับสนุน

2.11.5 สถาบันที่จะเปิดสอนควรพร้อมที่จะร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา อื่นได้

2.12 การศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต

2.12.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต มิใช่ส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับ ปริญญาโทสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต หากต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ให้เข้าศึกษาในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงหรือหลักสูตรระดับปริญญาโทในสาขาวิชา เดียวกันหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน ทั้งนี้ ในการศึกษาต่อหลักสูตรระดับปริญญาโทสามารถเทียบโอน หน่วยกิตได้ไม่เกินร้อยละ 40 ของหลักสูตรที่จะเข้าศึกษา

2.12.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง มิใช่ส่วนหนึ่งของหลักสูตร ระดับปริญญาเอกสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง หากต้องการศึกษาต่อระดับ ปริญญาเอกให้ใช้คุณวุฒิปริญญาโทหรือเทียบเท่าเข้าศึกษา

2.12.3 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีระยะเวลาการศึกษา 6 ปี หรือเทียบเท่าปริญญาโท สามารถเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงได้ โดยไม่ต้องเข้าศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโทมาก่อน

2.13 ปริญญาบัตรและใบแสดงผลการศึกษา

การออกใบปริญญาบัตรและใบแสดงผลการศึกษา (Transcript) ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อปริญญาและชื่อสาขาวิชา ให้ตรงกับที่ระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรฉบับที่เสนอสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไว้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาเมื่อนำไปสมัครงานหรือศึกษาต่อ

2.14 การควบคุมมาตรฐานหลักสูตร

สภาสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ความเห็นชอบ/อนุมัติหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. 2558 แต่สภาสถาบันสามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหรือกำหนดแนวปฏิบัติที่เหนือกว่าเกณฑ์มาตรฐานฉบับนี้ได้ ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาที่สะท้อนเอกลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้น

ในกรณีมีเหตุอันควรให้เชื่อได้ว่าการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนด ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการเข้าติดตามตรวจสอบและเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณา

3. มาตรฐานการอุดมศึกษา

มาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 2 - 4)

3.1 มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต

บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองและพลโลก

ตัวบ่งชี้

3.1.1 บัณฑิตมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน สามารถเรียนรู้ สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติงานและสร้างงานเพื่อพัฒนาสังคม ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

3.1.2 บัณฑิตมีจิตสำนึก ดำรงชีวิต และปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม

3.1.3 บัณฑิตมีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการดูแลเอาใจใส่ รักษาสุขภาพของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

3.2 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา

มีการบริหารจัดการการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจของการอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพ

3.2.1 มาตรฐานด้านธรรมาภิบาลของการบริหารการอุดมศึกษา
มีการบริหารจัดการการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความเป็น
อิสระทางวิชาการ

ตัวบ่งชี้

3.2.1.1 มีการบริหารจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประเภทสถาบัน
และสังคมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีอิสระทางวิชาการ

3.2.1.2 มีการบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คล่องตัว โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการจัด
การศึกษาผ่านระบบและวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและคุ้มค่าคุ้มทุน

3.2.1.3 มีระบบการประกันคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ
และมาตรฐานการอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.2.2 มาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษา
การดำเนินงานตามพันธกิจของการอุดมศึกษาทั้ง 4 ด้าน
อย่างมีดุลยภาพ โดยมีการประสานความร่วมมือรวมพลังจากทุกภาคส่วนของชุมชน และสังคม
ในการจัดการความรู้

ตัวบ่งชี้

3.2.2.1 มีหลักสูตรและการเรียน การสอนที่ทันสมัย ยืดหยุ่น
สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประเภทสถาบันและสังคม โดยให้ความสำคัญ
กับการพัฒนาผู้เรียนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้และการสร้างงานด้วยตนเองตามสภาพจริง
ใช้การวิจัยเป็นฐาน มีการประเมิน และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการ
หลักสูตร ตลอดจนมีการบริหารกิจการนิสิตนักศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียน
การสอน

3.2.2.2 มีการวิจัยเพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่
ที่เป็นการขยายพรมแดนความรู้ และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม
วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตามศักยภาพของประเภทสถาบัน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง
สถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ
ของสังคมและประเทศชาติ

3.2.2.3 มีการให้บริการวิชาการที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้อง
กับความต้องการของสังคมตามระดับความเชี่ยวชาญของประเภทสถาบัน มีการประสานความร่วมมือ
ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้าง
ความแข็งแกร่งและความยั่งยืนของสังคมและประเทศชาติ

3.2.2.4 มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน พัฒนา เผยแพร่ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีการปรับใช้ศิลปะ วัฒนธรรมต่างประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ

3.3 มาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคม แห่งการเรียนรู้

การแสวงหา การสร้างและการจัดการความรู้ตามแนวทาง/หลักการอันนำไปสู่ สังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

3.3.1 มีการแสวงหา การสร้าง และการใช้ประโยชน์ความรู้ ทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทศ เพื่อเสริมสร้างสังคมฐานความรู้

3.3.2 มีการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการวิจัย แบบบูรณาการ หลักการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หลักการสร้างเครือข่ายและหลักการประสานความร่วมมือ รวมถึงอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

4. มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา

คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดการจัดทำมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มสถาบันที่มีปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจ ในการจัดตั้งที่แตกต่างกัน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังนี้ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 126 - 133)

4.1 มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ด้าน ดังนี้

4.1.1 มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน

4.1.1.1 ด้านกายภาพ

สถาบันอุดมศึกษามีอาคารที่ประกอบด้วยลักษณะสำคัญของอาคารเรียน ที่ดี มีห้องครบทุกประเภท พื้นที่ใช้สอยที่ใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทุกประเภท มีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนอาจารย์ประจำ จำนวนนักศึกษาในแต่ละหลักสูตร และจำนวนนักศึกษาตามแผนการรับนักศึกษา ตามเกณฑ์พื้นที่ใช้สอยอาคารโดยประมาณ รวมทั้ง ต้องจัดให้มีห้องสมุดตามเกณฑ์มาตรฐาน มีครุภัณฑ์ประจำอาคาร ครุภัณฑ์การศึกษา และคอมพิวเตอร์จำนวนเพียงพอต่อการจัดการศึกษา

ทั้งนี้ อาคารและบริเวณอาคารจะต้องมีความมั่นคง ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะหรือความจำเป็นอย่างอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

4.1.1.2 ด้านวิชาการ

สถาบันอุดมศึกษามีศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติการกิจ ด้านวิชาการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถาบันอุดมศึกษาและแผนการผลิตบัณฑิต ที่ตอบสนองความต้องการของประเทศและผู้ใช้บัณฑิตโดยรวม มีหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการบริการการศึกษาที่ดี สามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สถาบันต้องมีการบริหารวิชาการ ที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทั้งในด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต การจัดการกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการเรียนการสอน และการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ

4.1.1.3 ด้านการเงิน

สถาบันอุดมศึกษามีความพร้อมด้านการเงินทั้งงบการเงินรวมและงบ ที่จำแนกตามกองทุน มีแผนการเงินที่มั่นคง เป็นหลักประกันได้ว่าสถาบันจะสามารถจัดการศึกษา ได้ตามพันธกิจและเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาในอนาคต เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและผู้ให้บริการอุดมศึกษา สถาบันมีการจัดทำรายงานการเงินที่แสดงถึง การได้มาของรายได้ รายรับ การจัดสรร การใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึงเป็นธรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งการนำรายได้ไปลงทุนภายใต้การประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยง มีระบบการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการใช้เงินทุกประเภท และมีระบบการติดตาม ตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อนของบุคลากรทุกระดับ

4.1.1.4 ด้านการบริหารจัดการ

สถาบันอุดมศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์และพันธกิจที่กำหนดไว้ โดยมีสภาสถาบันทำหน้าที่กำกับ นโยบาย การดำเนินการ ตามแผน การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน การบริหารสวัสดิการที่จัดให้กับ นักศึกษาและบุคลากรทุกระดับ รวมทั้งกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่กำหนดไว้ มีการเผยแพร่ผลการกำกับ การดำเนินงานของสภาสถาบันและการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกระดับสู่ประชาคมภายในสถาบัน และภายนอกสถาบัน ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

4.1.2 มาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน

4.1.2.1 ด้านการผลิตบัณฑิต

สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการรับนักศึกษาเข้าเรียนที่มีคุณสมบัติ และจำนวนตรงตามแผนการรับนักศึกษาและสอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ

สามารถผลิตบัณฑิตได้ตามคุณลักษณะ จุดเน้นของสถาบัน ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด และจัดให้มี ข้อเสนอแนะที่ชัดเจน เผยแพร่ต่อสาธารณะในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน คณาจารย์ ที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรม การพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตรและตอบสนองความต้องการ ของนักศึกษา

4.1.2.2 ด้านการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินพันธกิจด้านการวิจัยอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และภายใต้จุดเน้นเฉพาะ โดยมีการดำเนินการตามนโยบาย แผน งบประมาณ มีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัย ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการทำวิจัยกับหน่วยงานภาคเอกชนนอกสถาบันเพื่อให้ได้ผลงานวิจัย ผลงาน ประดิษฐ์ และงานริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ สนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ในวงกว้างและก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชน

4.1.2.3 ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

สถาบันอุดมศึกษามีการให้บริการทางวิชาการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในวงกว้างและกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งอาจให้บริการโดยการใช้ ทรัพยากรร่วมกันทั้งในระดับสถาบันและระดับบุคคลได้ในหลายลักษณะ อาทิ การให้คำปรึกษา การศึกษาวิจัย การค้นคว้าเพื่อแสวงหาคำตอบให้กับสังคม การให้บริการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ต่าง ๆ การจัดให้มีการศึกษาต่อเนื่องบริการแก่ประชาชนทั่วไป การให้บริการทางวิชาการนี้ สามารถ จัดในรูปแบบของการให้บริการแบบให้เปล่าหรือเป็นการให้บริการเชิงพาณิชย์ที่ให้ผลตอบแทน เป็นรายได้หรือเป็นข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

4.1.2.4 ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ของชาติทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถาบัน มีระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้ผู้เรียน และบุคลากรของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความซาบซึ้ง และมีสุนทรียะต่อศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องจรรโลงความดีงาม ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ มีวิถีชีวิตที่ปรารถนาและเรียนรู้วิธีการจัดการวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่ไม่พึงปรารถนาได้ สถาบันมีการควบคุมการดำเนินงานด้านนี้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรมของสถาบัน

4.2 ประเภทหรือกลุ่มสถาบันที่กำหนดไว้ภายใต้มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา
แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

4.2.1 กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน หมายความว่าถึง สถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จัดฝึกอบรมสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น เพื่อเตรียมกำลังคนที่มีความรู้เข้าสู่ภาคการผลิตจริงในชุมชน สถาบันสนับสนุนรองรับการเปลี่ยนอาชีพพื้นฐาน เช่น แรงงานที่ออกจากภาคเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.2.2 กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี หมายความว่าถึง สถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค สถาบันมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงาน ธุรกิจและบุคคลในภูมิภาค เพื่อรองรับการดำรงชีพ สถาบันอาจมีการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาโทด้วยก็ได้

4.2.3 กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง หมายความว่าถึง สถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตเฉพาะทางหรือเฉพาะกลุ่มสาขาวิชา ทั้งสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รวมทั้งสาขาวิชาชีพเฉพาะทาง สถาบันอาจเน้นการทำวิทยานิพนธ์หรือการวิจัย หรือเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพระดับสูง หรือเน้นทั้งสองด้าน รวมทั้งสถาบันอาจมีบทบาทในการพัฒนาภาคการผลิตจริงทั้งอุตสาหกรรมและบริการ สถาบันในกลุ่มนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ

4.2.3.1 ลักษณะที่ 1 เป็นสถาบันที่เน้นระดับบัณฑิตศึกษา

4.2.3.2 ลักษณะที่ 2 เป็นสถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี

4.2.4 กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก หมายความว่าถึง สถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก และเน้นการทำวิทยานิพนธ์และการวิจัยรวมถึงการวิจัยหลังปริญญาเอก สถาบันเน้นการผลิตบัณฑิตที่เป็นผู้นำทางความคิดของประเทศ สถาบันมีศักยภาพในการขับเคลื่อนอุดมศึกษาไทยให้อยู่ในแนวหน้าระดับสากล มุ่งสร้างองค์ความรู้ทฤษฎี และข้อค้นพบใหม่ทางวิชาการ

สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะเป็นผู้เลือกประเภทหรือกลุ่มสถาบันตนเอง ตามปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาอาจเปลี่ยนแปลงกลุ่มที่เลือกไว้ได้

การจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา หรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน และสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ หากเกิดปัญหาในการปฏิบัติหรือสภาพการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตาม

ยุคสมัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และระบบการจัดการศึกษาของประเทศ ภูมิภาค และของโลกต่อไป

บริบทของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่เน้นการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค สถาบันมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงาน ธุรกิจและบุคคลในภูมิภาค เพื่อรองรับการดำรงชีพโดยมีบริบททั่วไป ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2561 : 1 - 22)

1. ประวัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถือกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2511 ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 จากนั้นได้แยกตัวเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศภายใต้ชื่อ “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2537 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงลงพระปรมาภิไธย ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 111 ตอนที่ 54 ก นับเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งที่ 22 ของประเทศไทย มีศูนย์กลางการบริหารงาน เดิมอยู่ที่ เลขที่ 269/2 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม บนเนื้อที่ 368 ไร่ (รวมพื้นที่ซื้อจากวิทยาลัยคณาจารย์เพิ่มเติมในปี 2548 จำนวน 171 ไร่) ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 470 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2541 ได้ย้ายศูนย์กลางการบริหารงานมาอยู่ที่ที่ตั้งแห่งใหม่ เลขที่ 40/21 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม บนเนื้อที่ 1,300 ไร่ ห่างจากที่ตั้งเดิมประมาณ 7 กิโลเมตร นอกจากนี้ที่ตั้งเดิมและที่ตั้งแห่งใหม่แล้ว มหาวิทยาลัยมหาสารคามยังมีพื้นที่อื่น ๆ ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเรียนการสอน และการวิจัย อีกหลายแห่ง ได้แก่ พื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เนื้อที่ 650 ไร่ พื้นที่ตำบลเก็ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เนื้อที่ประมาณ 273 ไร่ และพื้นที่บ้านนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เนื้อที่ ประมาณ 1,000 ไร่

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีหน่วยงานในระบบราชการระดับคณะ หรือเทียบเท่าคณะรวม 9 หน่วยงาน ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยี สำนักคอมพิวเตอร์ สำนักวิทยบริการ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน และสำนักงานอธิการบดี

ส่วนงานภายในของมหาวิทยาลัยระดับคณะหรือเทียบเท่ารวม 18 หน่วยงาน ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะการบัญชีและการจัดการ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง คณะแพทยศาสตร์
คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ สำนักศึกษาทั่วไป คณะวัฒนธรรมศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์

นอกจากการให้บริการการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคามแล้ว มหาวิทยาลัย
มหาสารคามได้มีนโยบายในการกระจายโอกาสทางการศึกษา ระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวาง
และทั่วถึง เพื่อตอบสนองความต้องการ ของท้องถิ่นและภูมิภาคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยมีโครงการจัดการศึกษานอกที่ตั้ง/ศูนย์บริการวิชาการ
จังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

1. จังหวัดอุดรธานี สถาบันพลศึกษา เลขที่ 380 หมู่ 5 ถนน
อุดรธานี-หนองบัวลำภู ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โทรศัพท์ 0 - 4222 - 3593
ภายใน 7000

2. จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นครราชสีมา เลขที่ 225
หมู่ 11 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โทรศัพท์ 0 - 4446 - 5010-4

3. จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด อุบลราชธานี
ถนนพรหมเทพ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้จัดตั้งหน่วยงานที่สนับสนุน การศึกษาวิจัย
และให้บริการทางวิชาการแก่สังคมเป็นจำนวนมาก ได้แก่

1. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน เป็นหน่วยงาน ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
ศิลปะและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอีสานทุกสาขา เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้า ส่งเสริม เผยแพร่
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ

ที่ตั้ง : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0-4372-1686

2. สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช เป็นหน่วยงานที่ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับพรรณไม้และสัตว์
ที่สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนภาคอีสาน และผลกระทบที่มีต่อระบบนิเวศ (เปิดการเรียน
การสอนในระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก สาขาวิชาความหลากหลายทางชีวภาพ)

ที่ตั้ง : สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4333 ต่อ 1741, 1742
หรือ 0 - 4375 - 4407

3. สำนักคอมพิวเตอร์เป็นหน่วยงานที่ดูแลและพัฒนาระบบ งานคอมพิวเตอร์
เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ ควบคุมและให้บริการระบบการเรียน

การสอนและระบบโทรศัพท์ บริการคอมพิวเตอร์เพื่อการสอนและการวิจัย จัดฝึกอบรมวิชาการคอมพิวเตอร์แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยและชุมชน ตลอดจนซ่อมบำรุงอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัย

ที่ตั้ง : สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาคารวิทยบริการ B
ชั้น 3 - 4 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์/Fax
0-4375-4350

4. สำนักวิทยบริการ เป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยจัดหา จัดเก็บ สั่งสม อนุรักษ์ และให้บริการสารสนเทศ และองค์ความรู้ทุกรูปแบบด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นศูนย์กลางในการศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตของชุมชนภายใต้ปรัชญา “แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมความรู้ ความคิด ภูมิปัญญา” โดยปรับเปลี่ยนระบบห้องสมุดไปสู่ระบบห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library)

ที่ตั้ง : 1) สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาคาร
วิทยบริการ A และ B ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 0-4375-4322-40 ต่อ 2491, 2493 Fax. 0-4375-4358

2) สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หน่วยบริการ
ศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0-4372-3523

5. บัณฑิตวิทยาลัย เป็นหน่วยงานระดับคณะ บริหารจัดการการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นศูนย์กลางในการประสานและกำกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา และการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา

ที่ตั้ง : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาคารราชนครินทร์ (RN)
ชั้น 2 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด มหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4333-40
หรือ 0-4375-4412 ต่อ 2012, 2013, 2014, 2015

6. ศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา เป็นหน่วยงานที่ศึกษาวิจัยซากฟอสซิลกระดูกไดโนเสาร์ที่ค้นพบจำนวนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก สาขาวิชาบรรพชีวินวิทยา)

ที่ตั้ง : ศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4333 ต่อ 1737,
1739 หรือ 0-4375-4373

7. ศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร เป็นแหล่งจัดหา รวบรวมและให้บริการสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในทุก ๆ ด้าน อาทิ ด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน ความเป็นอยู่และประเพณี การศึกษา ความเชื่อ วรรณกรรม ภาษาศิลปะ การละเล่นพื้นบ้าน การพัฒนาชนบท และการเมืองการปกครอง เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับภาคอีสาน

ที่ตั้ง : ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม อาคารวิทยบริการ A ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 0-4375-4333 ต่อ 2433, 2400

8. ศูนย์ความเป็นเลิศทางนวัตกรรมใหม่ เป็นหน่วยงานที่ศึกษาวิจัย
การเพาะเลี้ยงไหมให้มีคุณภาพ และพัฒนาการเลี้ยงไหมให้แพร่หลายด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ที่ตั้ง : ศูนย์ความเป็นเลิศทางนวัตกรรมใหม่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4416,
0-4375-4333 ต่อ 3046

9. สำนักบริการวิชาการ เป็นหน่วยงานประสานงาน ให้คำปรึกษาทางวิชาการ
เทคนิคและวิชาชีพ จัดบริการเป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทั้งภายใน
และภายนอกมหาวิทยาลัย ประสานงานการจัดฝึกอบรม สัมมนา อภิปราย และบรรยาย กระจาย
การให้บริการความรู้และวิชาการสู่สังคมในทุกระดับ ทั้งในเชิงพาณิชย์และบริการสาธารณะ

ที่ตั้ง : สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4333 ต่อ 2661
หรือ 0-4375-4410, 0-4375-4441, 0-4375-4442

10. ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนการสอน
การวิจัย และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อให้บริการสำหรับ นิสิต อาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

ที่ตั้ง 1) ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบล
นาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4437, 0-4370-6081

2) สำนักงาน อาคารบริการนิสิต ชั้น 1 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 043-754-333-40 ต่อ 1215

11. ศูนย์ความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมสังกัดกองส่งเสริมการวิจัยและบริการ
วิชาการ สำนักงานอธิการบดี เป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเพื่อบ่มเพาะธุรกิจใหม่ และให้บริการ
ด้านที่ปรึกษาทางธุรกิจ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แก่นิสิต บัณฑิต อาจารย์ ผู้ว่างงาน
ผู้ผ่านการฝึกอบรมระยะสั้นและระยะยาวในโครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการ รายใหม่ ธุรกิจชุมชน
และศิลปิน โดยใช้ศักยภาพด้านองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม นวัตกรรมและเทคโนโลยี เครื่องมือ
อุปกรณ์ และบุคลากร ของมหาวิทยาลัยร่วมกับเครือข่ายทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา
ของรัฐและเอกชน

12. พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า
เผยแพร่และบริการความรู้ ข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัย เรื่องราวของชุมชนและท้องถิ่น
โดยอิงอยู่บนฐานประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น ด้วยวิธีการจัดแสดงในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ที่เน้นเรื่องราวเนื้อหา

มากกว่าวัตถุสิ่งของ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ และจัดกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ

ที่ตั้ง : พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4333-40 ต่อ 1384, 0-4375-4380

13. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) เป็นสถานศึกษา เพื่อวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา

ที่ตั้ง : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เขตพื้นที่ขามเรียง) ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4333 ต่อ 3301 หรือ 0-4375-4363

14. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม) เป็นโรงเรียน ทางเลือกที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรม

ที่ตั้ง : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม) ตำบลตลาด อำเภอมือ จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0-4374-2830

15. ศูนย์สร้างเสริมสุขภาพ อยู่ภายใต้คณะพยาบาลศาสตร์ เป็นศูนย์กลาง ในการให้บริการ สร้างเสริมสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนวดแผนโบราณ โยคะ อบอุ่นน้ำสมุนไพร อ่างน้ำวน การเดินแอโรบิก ออกกำลังกายด้วยอุปกรณ์ ร้องเพลงคาราโอเกะ ให้คำปรึกษา คลายเครียด เป็นต้น โดยให้บริการแก่นิสิตและบุคลากรทั่วไป

16. ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ภายใต้คณะพยาบาลศาสตร์ เป็นศูนย์ส่งเสริม พัฒนาการเด็ก ฝึกปฏิบัติในการจัดการศึกษาวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็ก และเป็นแหล่งพัฒนางานวิจัย และพัฒนาวิชาการด้านการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก

ที่ตั้ง : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาคาร 100 ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์ ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4333 ต่อ 2302, 2348

17. โรงพยาบาลสุทธาเวช สังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นสถานพยาบาล ที่ให้บริการรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคฟื้นฟูสุขภาพและสร้างเสริม สมรรถภาพแก่ประชาชน โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นเลิศในการบริการด้านเวชศาสตร์และครอบครัว แบบบูรณาการ ปัจจุบันเปิดให้บริการตรวจรักษาโรคทั่วไป และคลินิกเฉพาะทางด้วยแพทย์ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ พร้อมด้วยเครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย

ที่ตั้ง : โรงพยาบาลสุทธาเวช คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอมือ จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0 - 4371 - 2992

18. ศูนย์บริการทางการแพทย์เป็นหน่วยงานที่เปิดให้บริการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การตรวจสุขภาพต่าง ๆ โดยมีบุคลากรจากคณะแพทยศาสตร์ ประกอบด้วยแพทย์

พยาบาล เกสัชกร นักเทคนิคการแพทย์ นักการแพทย์แผนไทย และนักเวชระเบียนอยู่ประจำศูนย์ เพื่อให้บริการแก่ผู้มารับบริการทั่วไป

ที่ตั้ง : ศูนย์บริการทางการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0-4375-4333 ต่อ 2035

19. ศูนย์บริการแพทย์แผนไทยประยุกต์อยู่ภายใต้ คณะแพทยศาสตร์ เป็นศูนย์ที่ให้บริการตรวจรักษาโรคตามทฤษฎีทางการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพให้แก่นิสิต

ที่ตั้ง : อาคารคณะแพทยศาสตร์ ชั้น 1 ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0-4372-2144 ต่อ 6349, 6345

20. สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นหน่วยงานที่เป็นตัวแทนคณาจารย์ในการให้คำปรึกษาและแนะนำในกิจการทั่วไป เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัย ส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์พัฒนาด้านวิชาการ จริยธรรม และวินัย ตลอดจนการจัดสวัสดิการในด้านต่าง ๆ

21. ร้านยามหาวิทยาลัย เป็นแหล่งให้บริการชุมชนในด้านสุขภาพ โดยบริการด้านยา เครื่องมือแพทย์ และผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และให้ความรู้ในเรื่องยาและสุขภาพ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ที่ตั้ง 1) ร้านยามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขา 1 ตลาดใต้รุ่งเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0 - 4371 - 2502

2) ร้านยามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขา 2 อาคารบริการกลางพลาซ่า ชั้น 1 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4584

3) ร้านยามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขา 3 บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4397 - 0234

22. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงาน จำหน่ายแบบเรียน เครื่องเขียน หนังสือ ตำรา อุปกรณ์การศึกษา วัสดุสำนักงาน เครื่องแบบนิสิต ชุดกีฬา ของที่ระลึก และสินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเปิดให้บริการศูนย์ถ่ายเอกสาร สิ่งพิมพ์ เข้าปาก เย็บเล่ม และศูนย์ไปรษณีย์ภัณฑ์

ที่ตั้ง 1) ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาคารศูนย์หนังสือ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4379, 0 - 4375 - 4679

2) ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคามสาขา 2 อาคารราชนครินทร์
ชั้น 1 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4333
ต่อ 2062

3) ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขา 3 อาคารบริการกลาง
ชั้น 1 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4333
ต่อ 1267

23. ศูนย์พัฒนาภาษา (LDC-Language Development Centre)
เป็นหน่วยงานที่ให้บริการวิชาการทางด้านภาษาอังกฤษแก่นิสิต และบุคลากรในมหาวิทยาลัย
และบุคคลทั่วไป

ที่ตั้ง : ศูนย์พัฒนาภาษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ชั้น 1 อาคาร
ราชนครินทร์ ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์
0 - 4375 - 4333 ต่อ 2061, 2709 หรือ 0 - 4375 - 4371

24. โครงการอนุรักษ์โบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นโครงการบริการ
ทางวิชาการ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล เนื้อหาสาระ
ของเอกสารโบราณ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไว้อย่างเป็นระบบด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่
เพื่อความสะดวกต่อการค้นคว้าวิจัย

ที่ตั้ง : โครงการอนุรักษ์โบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม อาคารสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน ชั้น 3 ตำบลตลาด อำเภอมือ
จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4372 - 1686 ภายใน 6119, 6121, 6120

25. สถานปฏิบัติการผลิตน้ำดื่มยูนิเพียว เป็นหน่วยงานที่ให้บริการน้ำดื่ม
ซึ่งผ่านการผลิตด้วยกระบวนการที่มีคุณภาพ โดยให้บริการแก่หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย
และชุมชน

ที่ตั้ง : สถานปฏิบัติการผลิตน้ำดื่มยูนิเพียว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4333
ต่อ 2685 หรือ 0 - 4375 - 4175

26. งานบริหารพื้นที่สังกัดกองคลังและพัสดุ เป็นงานสนับสนุนและประสาน
การดำเนินงานของหน่วยงานวิสาหกิจ และโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและรับผิดชอบ
ดูแลการใช้พื้นที่อาคารและพื้นที่อื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยในเชิงพาณิชย์

ที่ตั้ง : งานบริหารพื้นที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาคารบรมราชกุมารี
ชั้น 3 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4238
ต่อ 1243

27. สำนักกิจการหอพัก เป็นหน่วยงานที่ให้บริการและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับที่พักอาศัยสำหรับอาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน และ บุคลากร รวมทั้งการจัดอำนวยความสะดวกหอพักสำหรับนิสิต

ที่ตั้ง : งานกิจการหอพัก เขตพื้นที่ขามเรียง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4371 - 2146,
0 - 4372 - 3029

28. ศูนย์จารึกอีสานและเอกสารโบราณ เป็นแหล่งรวบรวม จารึกอีสาน และเอกสารโบราณต่าง ๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และอนุรักษ์ ไว้เพื่อมรดกของท้องถิ่น

ที่ตั้ง : ศูนย์จารึกอีสานและเอกสารโบราณ ชั้น 2 สถาบันวิจัยศิลปะ
และวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
44000 โทรศัพท์ 0 - 4372 - 1686

29. ศูนย์ศึกษาสิทธิมนุษยชนและสันติวิธี เป็นหน่วยงานสังกัดวิทยาลัยการเมืองการปกครอง เพื่อประสานงานและเป็นแกนกลาง ในการเสริมสร้างเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ที่ตั้ง : ศูนย์ศึกษาสิทธิมนุษยชนและสันติวิธี วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์
0 - 4375 - 4317, 0 - 4375 - 4429 หรือ 0 - 4375 - 4333 ต่อ 3744, 3743, 3740

30. สถานีวิทยุและโทรทัศน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม MSU Radio อยู่ภายใต้กองประชาสัมพันธ์และกิจการต่างประเทศ เป็นกลุ่มงานที่ให้บริการความรู้ ความบันเทิง เผยแพร่ข่าวสารของทางราชการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยส่งกระจายเสียงในระบบ F.M. ความถี่ 102.25 MHz. (พื้นที่ที่สามารถรับฟังได้มี 7 จังหวัด ได้แก่ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ยโสธร มุกดาหาร สกลนคร) สามารถรับฟังผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ที่ www.msuradio.net

ที่ตั้ง : สถานีวิทยุและโทรทัศน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาคาร
บรมราชกุมารี (ชั้นล่าง) ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์
0 - 4375 - 4555 หรือ 0 - 4375 - 4333 ต่อ 1377

31. งานบริการศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างศิษย์เก่าและมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ และส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้า

ที่ตั้ง : งานบริการศิษย์เก่า กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และมวลชนสัมพันธ์ กองประชาสัมพันธ์และกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4315, หรือ 0 - 4375 - 4333 ต่อ 1722

32. ศูนย์ที่ปรึกษาการประกอบการและการจัดการธุรกิจ (Center for Entrepreneurship and Business Management) อยู่ภายใต้ คณะการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่ให้คำปรึกษาการจัดตั้งและการประกอบการ รวมถึงการบริหารงานของธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดย่อม และขนาดกลาง การจัดองค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการวิจัยตลาด

33. ศูนย์พัฒนาการบัญชี (Center for Accounting Development) อยู่ภายใต้คณะการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวกับการบัญชี และภาษีอากรโดยเฉพาะ ได้แก่ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบัญชี การวางระบบบัญชีและการภาษี

34. ศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Center for Human Resource Development) อยู่ภายใต้คณะการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่ในการจัดการฝึกอบรม และพัฒนาบุคลิกภาพลักษณะของนิสิต คณะการบัญชีและการจัดการ รวมถึงการพัฒนาและฝึกอบรมคณาจารย์ เกี่ยวกับประสิทธิภาพการเรียนการสอน การพัฒนาและฝึกอบรมพนักงานเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

35. ศูนย์วิจัยธุรกิจ (Center for Business Research) อยู่ภายใต้ คณะการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่ให้การสนับสนุนและ ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยของคณาจารย์ภายในคณะการบัญชีและการจัดการ การขอตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ และทำการวิจัยสถาบันเพื่อพัฒนาคณะในด้านต่าง ๆ

36. ศูนย์วิจัยธุรกิจระหว่างประเทศ อยู่ภายใต้คณะการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่ในการศึกษาและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนการค้า และหัวข้ออื่นที่เกี่ยวข้องในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย จีน และพม่า

37. สถานผลิตยาและผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ที่ตั้ง : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 269 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0 - 4375 - 4333 ต่อ 6333 หรือ 0 - 4371 - 1291

38. ศูนย์เสริมสร้างศักยภาพธุรกิจ SMEs อยู่ภายใต้คณะการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ การจัดตั้งและการประกอบการ การบริหารงานของธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดย่อมและขนาดกลาง การจัดองค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการวิจัยธุรกิจและตลาด รวมถึงการให้บริการฝึกอบรมแก่บุคคลทั่วไป และหน่วยงานต่าง ๆ ในประเด็นและหัวข้อทางด้านการบริหารจัดการธุรกิจ

39. ศูนย์พัฒนาวิชาชีพบัญชีอยู่ภายใต้คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบัญชี และภาษีอากรโดยเฉพาะ ได้แก่ การจัดทำบัญชี การวางระบบบัญชี และการภาษีอากร รวมถึงการให้บริการฝึกอบรมแก่บุคคลทั่วไป และหน่วยงานต่าง ๆ ในประเด็นและหัวข้อทางด้านการบัญชีและภาษีอากร และการให้บริการ เป็นหน่วยตรวจสอบบัญชีของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

40. ศูนย์ที่ปรึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ภายใต้คณะกรรมการบัญชี และการจัดการ มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การบริหารระบบคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์ธุรกิจ และการพัฒนา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศธุรกิจ รวมถึงการให้บริการฝึกอบรมแก่บุคคลทั่วไป และหน่วยงานต่าง ๆ ในประเด็นและหัวข้อทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และการใช้ ซอฟต์แวร์ทางด้านธุรกิจ

41. ศูนย์ข้อมูลธุรกิจการเกษตรอีสาน อยู่ภายใต้คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ธุรกิจการเกษตร การกำหนดแนวทาง และการส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่าย ธุรกิจการเกษตร การวิจัยธุรกิจการเกษตร การส่งเสริม และพัฒนาธุรกิจการเกษตร การสร้างสรรค์นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ทางด้าน ธุรกิจเกษตร การตลาดระหว่างประเทศ และการตลาดเพื่อการส่งออกธุรกิจการเกษตร

42. ศูนย์ศึกษาธุรกิจและเศรษฐกิจอาเซียน อยู่ภายใต้คณะกรรมการบัญชี และการจัดการ มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจให้กับประเทศ ในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตชายแดนติดต่อกันกับประเทศไทย ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการในประเด็นทางการค้า สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา ตลอดจน เป็นศูนย์ข้อมูลเพื่อการค้า การวิจัย การลงทุน การท่องเที่ยว และการศึกษา รวมถึงการส่งเสริม ความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ

43. ศูนย์ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก อยู่ภายใต้คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ภาครัฐและเอกชน ในการบริการวิชาการการวิจัย การจัดกิจกรรมอบรม สัมมนาทางวิชาการ หรือการวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ

2. ปรัชญา

ผู้มีปัญญา พึงเป็นอยู่เพื่อมหาชน (พหุณฺ ฺปณฺทิตฺ ฺชีเว)

3. วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยสารคามเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา 1 ใน 10 ของประเทศ และได้รับการยอมรับเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชนอันดับ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำอธิบายวิสัยทัศน์

1. มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศ หมายถึง เป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 10 มหาวิทยาลัยแรกของประเทศ จากการจัดอันดับของสถาบันหรือองค์กรที่ได้รับการยอมรับ ทั้งในระดับประเทศ ระดับนานาชาติ

2. มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้รับการยอมรับเป็นมหาวิทยาลัย เพื่อชุมชน อันดับ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาสารคามจะเป็นที่พึ่งของชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ในการช่วยเหลือ สังคม และชุมชน ผ่านกระบวนการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ยั่งยืน

4. พันธกิจ

4.1 จัดการศึกษาและวิชาชีพชั้นสูง โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาการผลิต บัณฑิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4.2 สร้างผลิตผลจากงานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่และมีคุณภาพในทุกสาขาวิชา เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และนำไปใช้ ประโยชน์ตามความเหมาะสม

4.3 ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม เพื่อให้ชุมชน และสังคม สามารถพึ่งพา ตนเองได้อย่างยั่งยืน

4.4 อนุรักษ์ ปั้นฟู ปกป้อง เผยแพร่ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณีของอีสาน

5. ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ 1 การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพภายใต้การเรียนการสอนในหลักสูตร ที่ทันสมัยตามเกณฑ์คุณภาพและมาตรฐานของชาติและสากล รวมทั้งมีความพร้อมเข้าสู่ประชาคม อาเซียน และประชาคมโลก

ยุทธศาสตร์ 2 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนานวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม หรือใช้ประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม

ยุทธศาสตร์ 3 เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และบริการวิชาการแก่สังคม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ยุทธศาสตร์ 4 ส่งเสริมการนำทุนทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และภูมิปัญญา ท้องถิ่น ไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และผสมผสานวัฒนธรรมในระดับชาติและสากล

ยุทธศาสตร์ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับ
การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ 6 ส่งเสริมภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยให้ได้รับการยอมรับ และพัฒนา
เป็นมหาวิทยาลัยในระดับสากล

ยุทธศาสตร์ 7 พัฒนาสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว และรักษาสິงแวดล้อม

ในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555
มหาวิทยาลัยได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 โดยได้ทบทวนผลการดำเนินงาน
จากปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 และได้วิเคราะห์ความสอดคล้องของแผน ตามกรอบแผนอุดมศึกษา
ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) และแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 11 รวมทั้ง
มีการกำหนดอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังนี้

อัตลักษณ์ คือ “นิสิตกับการช่วยเหลือสังคมและชุมชน”

เอกลักษณ์ คือ “การเป็นที่พึ่งของสังคมและชุมชน”

6. ค่านิยมองค์กร

TAKASILA

T = Teamwork การทำงานเป็นทีม

A = Accountability การได้รับการยอมรับ

K = Knowledge Based and Local Wisdom การใช้ความรู้เป็นพื้นฐาน
และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

A = Academic ความเป็นวิชาการ

S = Sufficiency Economy เศรษฐกิจพอเพียง

I = Innovation นวัตกรรม

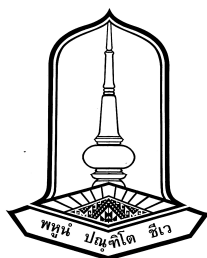
L = Learning Organization การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

A = Achievement การมุ่งสู่ความสำเร็จ

7. ตราสัญลักษณ์สีต้นไม้และพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย

ตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ ตราโรจนากร ซึ่งมีความหมายว่า
สัญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง มีองค์ประกอบเป็นรูปใบเสมา ภายในมีสัญลักษณ์ขององค์พระธาตุนาดูน
ด้านล่างมีสุริยรังสีที่แผ่ขึ้นจากลายขิด ซึ่งอยู่เหนือปรัชญาภาษาบาลีว่า พหุณี ปณฺธิโต ซีเว
มีความหมายว่าผู้มีปัญญา พึ่งเป็นอยู่เพื่อบุคคล

ใบเสมา หมายถึง ความรู้หรือภูมิปัญญา
องค์พระธาตุนาคูน เป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดมหาสารคาม
ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนคุณธรรมและความดีงาม
สุริยรังสี หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง
ลายขีด หมายถึง ภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมอีสาน
ความหมายโดยสรุปของตราสัญลักษณ์ คือ ความเจริญรุ่งเรือง อันเป็น
ผลมาจากความรู้และคุณธรรม ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพประกอบ 2 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

8. สีประจำมหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ สีเหลืองและสีเทา
“สีเหลือง” หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง ความดีงาม ความอุดมสมบูรณ์
“สีเทา” หมายถึง ความคิดหรือปัญญา
“สีเหลืองเทา” หมายถึง การมีปัญญาและความคิดที่ดีงาม อันนำไปสู่
ความเจริญรุ่งเรือง
9. ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย คือ ต้นราชพฤกษ์ (ต้นคูณ)
10. พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย คือ พระพุทธกัณฑ์ทวิชัยอภิสัมัยธรรมนายก
11. คณะ/หน่วยงานที่จัดการเรียนการสอน จำนวน 23 แห่ง ดังนี้
  - 11.1 กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
    - 11.1.1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
    - 11.1.2 คณะศึกษาศาสตร์
    - 11.1.3 คณะการบัญชีและการจัดการ
    - 11.1.4 คณะศิลปกรรมศาสตร์
    - 11.1.5 คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม
    - 11.1.6 คณะวัฒนธรรมศาสตร์
    - 11.1.7 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง

- 11.1.8 คณะนิติศาสตร์
- 11.1.9 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
- 11.2 กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
  - 11.2.1 คณะวิทยาศาสตร์
  - 11.2.2 คณะเทคโนโลยี
  - 11.2.3 คณะวิศวกรรมศาสตร์
  - 11.2.4 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์
  - 11.2.5 คณะวิทยาการสารสนเทศ
  - 11.2.6 คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
  - 11.2.7 สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช
- 11.3 กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ
  - 11.3.1 คณะแพทยศาสตร์
  - 11.3.2 คณะเภสัชศาสตร์
  - 11.3.3 คณะพยาบาลศาสตร์
  - 11.3.4 คณะสาธารณสุขศาสตร์
  - 11.3.5 คณะสัตวแพทยศาสตร์
- 11.4 กลุ่มจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 11.4.1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม)
  - 11.4.2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม)

การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้นำหลักเกณฑ์และวิธีการตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา และแนวปฏิบัติอื่นที่เกี่ยวข้องที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด มาเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ออกข้อบังคับ ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2537 เพื่อเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2561 : 89 - 111)

1. ระบบการจัดการศึกษา ให้ใช้ระบบดังนี้

ระบบทวิภาค โดยหนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติหนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ มหาวิทยาลัยอาจจัดการศึกษา

ภาคการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิตโดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกัน
ได้กับการศึกษาภาคการศึกษาปกติ

ระบบไตรภาค หนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติรวมภาคฤดูร้อน
หนึ่งภาคการศึกษาปกติระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

2. มหาวิทยาลัยอาจจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือรูปแบบ
ผสมผสาน โดยการจัดการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบให้พิจารณาตามความเหมาะสมกับแต่ละหลักสูตร
ทั้งนี้ จะต้องจัดให้ได้เนื้อหาสอดคล้องกับจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตร โดยเทียบได้ตามการคิดหน่วยกิต
ตามข้อ 3 และให้จัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย

3. การคิดหน่วยกิต

ระบบทวิภาค

3.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า
15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง
ต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง
ต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายที่ใช้เวลา
ทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต
การจัดการศึกษาระบบไตรภาคให้เทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาค ดังนี้

ระบบไตรภาค

หนึ่งหน่วยกิตระบบไตรภาค เทียบได้กับ 12/15 หน่วยกิตระบบทวิภาค
หรือ 4 หน่วยกิตระบบทวิภาค เทียบได้กับ 5 หน่วยกิตระบบไตรภาค

4. ให้จัดหลักสูตรระดับปริญญาตรี ไว้ดังนี้

4.1 หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต
ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลาและไม่เกิน 12 ปีการศึกษา
สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

4.2 หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต
ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 10 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเต็มเวลาและไม่เกิน 15 ปีการศึกษา
สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

4.3 หลักสูตรปริญญาตรี 6 ปี ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต
ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลาและไม่เกิน
18 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

4.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ระบบเทียบเข้า) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม เท่ากับ หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี 5 ปี และ 6 ปี แล้วแต่กรณีใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา การลงทะเบียนเรียนของนิสิตหลักสูตรปริญญาตรี (ระบบเทียบเข้า) เป็นการ ลงทะเบียนไม่เต็มเวลา ทั้งนี้ ให้นับเวลาศึกษาจากวันที่เปิดการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษาในหลักสูตรนั้น ในกรณีที่มีความจำเป็นสภามหาวิทยาลัยอาจอนุมัติจำนวนหน่วยกิตแตกต่าง จากที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ต้องเรียนให้ครบหลักสูตรตามจำนวนหน่วยกิตตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร

5. คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเป็นนิสิต

5.1 หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี หรือ 5 ปี หรือ 6 ปี จะต้องเป็นผู้สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

5.2 หลักสูตรปริญญาตรีระบบเทียบเข้าจะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือเทียบเท่า

5.3 เป็นผู้มีความรู้คุณสมบัติอื่นตามเกณฑ์คุณสมบัติผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ระดับปริญญาตรีสาขาวิชานั้น ๆ และหรือตามประกาศมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่เกี่ยวข้อง กับการรับเข้าศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชานั้น ๆ หรือของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา

6. การรับบุคคลเข้าเป็นนิสิต สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

6.1 การรับผ่านระบบการคัดเลือกกลางของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (Admissions)

6.2 การรับโดยวิธีรับตรงและวิธีพิเศษ

6.3 การรับเข้าศึกษาตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบัน หรือข้อตกลง ของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบัน

6.4 การรับโดยวิธีอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย

7. การขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต

7.1 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเป็นนิสิตจะมีสภาพเป็นนิสิตเมื่อได้ขึ้นทะเบียน เป็นนิสิต และได้ชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

7.2 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเป็นนิสิตที่ไม่รายงานตัวและขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต ตามวัน เวลา และสถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนดเป็นอันหมดสิทธิ์ที่จะขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต เว้นแต่ จะได้แจ้งเหตุขัดข้องให้มหาวิทยาลัยทราบเป็นลายลักษณ์อักษรภายในวันที่กำหนดให้รายงานตัว และเมื่อได้รับอนุมัติแล้วต้องมารายงานตัวภายในเจ็ดวัน นับจากวันสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยกำหนด ให้รายงานตัว

7.3 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเป็นนิสิตจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต ณ ศูนย์การจัดการศึกษานั้น ๆ

7.4 ผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตและได้ชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดแล้ว มหาวิทยาลัยจะไม่คืนเงินให้ เว้นแต่ มีเหตุจำเป็นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย

8. ประเภทนิสิตแบ่งเป็น 2 ประเภท

8.1 นิสิตระบบปกติ ได้แก่ นิสิตที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในระบบปกติ ตามประกาศมหาวิทยาลัยหรือของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

8.2 นิสิตระบบพิเศษ ได้แก่ นิสิตที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในระบบพิเศษ ตามประกาศมหาวิทยาลัย

9. การย้ายศูนย์การจัดการศึกษา

9.1 นิสิตที่สอบคัดเลือกได้ ณ ศูนย์การจัดการศึกษาใดจะต้องศึกษา ณ ศูนย์การจัดการศึกษานั้น ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นอาจขอย้ายไปศึกษา ณ ศูนย์การจัดการศึกษาอื่นได้

9.2 ระยะเวลาการศึกษาของนิสิตที่ย้ายศูนย์การจัดการศึกษา ให้นับตั้งแต่ เริ่มเข้าศึกษา ณ ศูนย์การจัดการศึกษาเดิม

10. การย้ายคณะเรียน การเปลี่ยนสาขา และวิชาโท

10.1 การย้ายคณะเรียน มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

10.1.1 มีเวลาศึกษาอยู่ในคณะเดิมมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ภาคการศึกษา ทั้งนี้ ไม่นับภาคการศึกษาที่ลาพักการเรียนหรือถูกให้พักการเรียนและมีหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

10.1.2 นิสิตย้ายคณะเรียนได้ไม่เกิน 2 ครั้ง และให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย

10.1.3 นิสิตที่ประสงค์จะย้ายคณะเรียน จะต้องยื่นเอกสารต่าง ๆ ต่อกองทะเบียนและประมวลผลตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

10.1.4 การย้ายคณะเรียนจะกระทำได้เมื่อได้รับการอนุมัติจากคณบดีที่สังกัดเดิม และคณบดีที่จะรับย้ายคณะเรียน

10.1.5 การนับระยะเวลาการศึกษาให้นับตั้งแต่เข้าศึกษาในคณะเดิม

10.1.6 คุณสมบัติและเงื่อนไขการย้ายคณะให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะ

10.1.7 นิสิตที่ได้รับอนุมัติให้ย้ายคณะเรียนจะต้องชำระค่าธรรมเนียม ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

- 10.2 การเปลี่ยนสาขา และวิชาโท มีหลักเกณฑ์ ดังนี้
- 10.2.1 นิสิตอาจเปลี่ยนสาขาได้ไม่เกิน 2 ครั้ง และให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย
- 10.2.2 นิสิตที่เปลี่ยนสาขาจะต้องมีเวลาเรียนในสาขาเดิมมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษา
- 10.2.3 นิสิตอาจขอเปลี่ยนวิชาโทได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าหัวหน้าภาควิชา และได้รับอนุมัติจากคณบดี
- 10.2.4 นิสิตที่ประสงค์จะเปลี่ยนสาขาและวิชาโท จะต้องยื่นคำร้องต่อกองทะเบียนและประมวลผลตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 10.2.5 นิสิตที่ได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนสาขาและวิชาโทจะต้องชำระค่าธรรมเนียมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 10.3 หลักเกณฑ์การโอนรายวิชา
- 10.3.1 การโอนรายวิชาต้องได้รับอนุมัติจากคณะที่รับผิดชอบสาขานั้น
- 10.3.2 การคิดค่าธรรมเนียมคະແນนเฉลี่ยสะสม นิสิตที่ย้ายคณะเรียนหรือเปลี่ยนสาขา ให้คำนวณค่าธรรมเนียมเฉลี่ยสะสมจากรายวิชาทั้งหมดที่ได้รับอนุมัติให้โอนรายวิชามาจากคณะ/สาขาเดิมรวมกับรายวิชาที่เรียนในคณะ/สาขาที่รับเข้าศึกษาด้วย
11. การรับโอนนิสิตหรือนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น
- 11.1 มหาวิทยาลัยอาจพิจารณารับโอนนิสิตหรือนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น และกำลังศึกษาในหลักสูตรที่มีระดับและมาตรฐานเทียบเคียงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและให้คณะที่จะรับเข้าศึกษาเป็นผู้พิจารณารับโอนโดยได้รับอนุมัติจากคณบดี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำคณะที่รับโอน
- 11.2 คุณสมบัติของนิสิตหรือนักศึกษาที่จะได้รับการพิจารณารับโอน
- 11.2.1 คุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 5
- 11.2.2 เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันเดิม
- 11.2.3 ได้ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ภาคการศึกษาปกติ ทั้งนี้ ไม่นับภาคการศึกษาที่ลาพักการเรียน
- 11.3 นิสิตหรือนักศึกษาที่ประสงค์จะโอนมาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะต้องยื่นคำร้องต่อมหาวิทยาลัยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่สัปดาห์ก่อนวันเปิดภาคการศึกษาที่ประสงค์เข้าศึกษานั้น พร้อมกับแนบเอกสารตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 11.4 การเทียบโอนผลการเรียน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

12. การโอนผลการเรียน

นิตินหลักสูตรระดับปริญญาตรี อาจขอโอนผลการเรียนในหลักสูตรระดับเดียวกัน ที่ได้เคยศึกษามาแล้วจากการศึกษาในหลักสูตรอื่น หรือหลักสูตรเดียวกันในมหาวิทยาลัย หรือจากสถาบันการศึกษาอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรอง โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

13. การพ้นจากสภาพนิสิต

13.1 ตาย

13.2 ลาออก

13.3 โอนย้ายสถานศึกษา

13.4 สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

13.5 ไม่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต

13.6 เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต

13.7 ขาดคุณสมบัติหรือคุณสมบัติตามข้อ 5 ใดๆอย่างหนึ่ง

13.8 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.50 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 30-59 หน่วยกิต ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น

13.9 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.75 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 60 หน่วยกิต ขึ้นไป ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น

13.10 ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลาที่กำหนดตามข้อ 4

13.11 ต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

13.12 กระทำการทุจริตหรือมีความประพฤติอันเป็นการเสื่อมเสียแก่มหาวิทยาลัย ใช้หลักฐานเท็จต่อมหาวิทยาลัย และกระทำรายการในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัยแทนบุคคลอื่น โดยมิได้รับอนุญาตแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย และมหาวิทยาลัยเห็นสมควรให้ออกตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยวินัยนิสิต

14. การคืนสภาพนิสิต

นิตินที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อ 13.6 อาจขอคืนสภาพนิสิตได้ ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี โดยความเห็นชอบจากคณบดี เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ถือว่าเป็นการลาพักการเรียนตั้งแต่ภาคการศึกษาที่พ้นสภาพนิสิตจนถึงปัจจุบัน และให้ชำระค่าธรรมเนียมการคืนสภาพนิสิตและค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนย้อนหลัง

15. การลงทะเบียนเรียน

15.1 นิสิตทุกคนต้องลงทะเบียนเรียน และชำระเงินตามระเบียบมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการเก็บเงินค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ในแต่ละ ภาคการศึกษาให้เสร็จสิ้นภายในวันและเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

15.2 ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ นิสิตต้องลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาละ ไม่ต่ำกว่า 9 หน่วยกิต และไม่เกิน 22 หน่วยกิต ส่วนในภาคการศึกษาพิเศษไม่ต่ำกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 15 หน่วยกิต

15.3 ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องลงทะเบียนเรียนเกินกว่าที่ได้กำหนด นิสิตต้องยื่นคำร้องขออนุมัติจากคณบดี แต่เพิ่มได้ไม่เกินภาคการศึกษาละ 3 หน่วยกิต

15.4 การลงทะเบียนเรียนที่มีจำนวนหน่วยกิตต่ำกว่าที่กำหนดจะกระทำได้อัตโนมัติ นิสิต จะจบหลักสูตรและเหลือรายวิชาเรียนตามหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือกรณี อื่น ๆ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี

15.5 นิสิตที่ไม่มาลงทะเบียนตามวันและเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนดจะต้องชำระ ค่าธรรมเนียมการลงทะเบียนเรียนซ้ำตามอัตราที่มหาวิทยาลัยกำหนด

15.6 เมื่อพ้นระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด มหาวิทยาลัยจะไม่อนุญาตให้นิสิต ลงทะเบียนเรียน เว้นแต่จะมีเหตุผลอันสมควรและต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี

15.7 ในรายวิชาใดที่หลักสูตรมีข้อกำหนดว่าต้องเรียนรายวิชาอื่นก่อนหรือบูรณาการ นิสิตต้องลงทะเบียนและสอบผ่านรายวิชาหรือบูรณาการที่กำหนดไว้ก่อน เว้นแต่ได้รับอนุมัติจากคณบดี จึงจะมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นได้

15.8 นิสิตที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาปกติจะต้องลาพักการเรียน ตามข้อ 20 มิฉะนั้นจะพ้นสภาพการเป็นนิสิต

15.9 คณะสามารถพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อควบคุมดูแลการลงทะเบียนเรียน ของนิสิตให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้

15.10 วิธีและขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

16. การลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต (Audit)

16.1 การลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต หมายถึง การลงทะเบียนเรียน โดยไม่นับหน่วยกิตรวมเข้าในจำนวนหน่วยกิตในภาคการศึกษา และจำนวนหน่วยกิตตามหลักสูตร ไม่บังคับให้นิสิตสอบและมีผลการเรียนเป็น AU

16.2 นิสิตจะลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิตได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบ จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานั้น และให้นิสิตระบุในการลงทะเบียนด้วยว่าเป็นการลงทะเบียนเรียน รายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต

16.3 การลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิตให้ลงในช่องผลการเรียนรายวิชาที่เรียนโดยไม่นับหน่วยกิตเฉพาะผู้ที่มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดของรายวิชานั้น

16.4 มหาวิทยาลัยอาจอนุมัติให้บุคคลภายนอกที่มีใบนิตติเข้าเรียนบางรายวิชาได้ แต่ผู้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

17. การเพิ่ม หรือถอนรายวิชา

ให้นิตติทำการรายการผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

18. การรับเงินคืนในรายวิชาที่ถอนให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

19. การรักษาสภาพนิตติ

19.1 นิตติต้องลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย และลงทะเบียนเรียนให้ต่อเนื่องทุกภาคการศึกษา พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

19.2 การรักษาสภาพนิตติ โดยไม่ต้องลงทะเบียนเรียน สามารถทำได้ในกรณีต่อไปนี้

19.2.1 การลาพักการเรียน

19.2.2 ถูกสั่งพักการเรียน

19.2.3 นิตติที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตรแล้วแต่ยังไม่ผ่านเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาอื่น ๆ เช่น ไม่ยื่นขอสำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษาที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาหรือรอผลการศึกษา กรณีนี้ ต้องรักษาสภาพนิตติและชำระค่าธรรมเนียมรักษาสภาพตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ทั้งนี้ ต้องคงสถานภาพนิตติได้ไม่เกินระยะเวลาการศึกษาตามข้อ 4

19.3 นิตติที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตรแล้ว แต่อยู่ระหว่างรอผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรืออื่น ๆ ตามเงื่อนไขที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งไม่ต้องลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษานั้น ๆ เมื่อคณะแจ้งผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรืออื่น ๆ ตามเงื่อนไขที่หลักสูตรกำหนดไปยังกองทะเบียนและประมวลผลแล้วให้กองทะเบียนและประมวลผลบันทึกข้อมูลแล้วแต่กรณีในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัย โดยนิตติไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรักษาสภาพ

20. การลาพักการเรียน

20.1 นิตติอาจยื่นคำร้องขอลาพักการเรียนได้ ในกรณีต่อไปนี้

20.1.1 ถูกเกณฑ์หรือระดมพลเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

20.1.2 ได้รับทุนแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศหรือทุนอื่นใดที่มหาวิทยาลัย

เห็นสมควรสนับสนุน

20.1.3 เจ็บป่วยจนต้องพักรักษาตัวเป็นเวลานานเกินร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษานั้นตามคำสั่งแพทย์โดยมีใบรับรองแพทย์จากสถานพยาบาลของทางราชการ

หรือสถานพยาบาลของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล ซึ่งเป็นของเอกชนที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

20.1.4 เมื่อนิสิตมีความจำเป็นส่วนตัว อาจยื่นคำร้องขอลาพักการเรียนได้ ถ้าได้ลงทะเบียนโดยสมบูรณ์ในมหาวิทยาลัยมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา

20.2 การลาพักการเรียน นิสิตต้องยื่นคำร้องภายในสัปดาห์ที่สามของภาคการศึกษาที่ลาพักการเรียน โดยต้องได้รับอนุมัติจากคณบดี ยกเว้นการลาพักการเรียนในกรณี ข้อ 20.1.1 ข้อ 20.1.2 และข้อ 20.1.3 ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี

20.3 การลาพักการเรียน ให้อนุมัติครั้งละไม่เกินหนึ่งภาคการศึกษา ถ้านิสิตยังมีความจำเป็นที่จะต้องขอลาพักการเรียนในภาคการศึกษาต่อไปให้นิสิตยื่นคำร้องขอลาพักการเรียนใหม่

20.4 ในกรณีที่นิสิตได้รับอนุมัติให้ลาพักการเรียน ให้นับระยะเวลาที่ลาพักการเรียนรวมอยู่ในระยะเวลาการศึกษาด้วย

20.5 กรณีนิสิตถูกสั่งให้พักการเรียนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยวินัยนิสิต กองทะเบียนและประมวลผลจะบันทึกการลาพักการเรียนในระบบทะเบียน

20.6 นิสิตที่ลาพักการเรียนต้องชำระค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียน ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดจึงจะถือว่าการลาพักการเรียนสมบูรณ์

21. การลาออก

นิสิตต้องยื่นคำร้องขอลาออกและหลักฐานการแสดงว่าไม่มีหนี้สินค้างชำระ โดยผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาและได้รับอนุมัติจากคณบดีที่นิสิตสังกัด การลาออกจะสมบูรณ์ให้ถือตามวันที่อนุมัติจากคณบดี

22. นิสิตต้องมีเวลาเรียนในรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดของรายวิชา จึงจะมีสิทธิ์เข้าสอบ

23. ให้มีการวัดผลการศึกษาระหว่างภาคการศึกษาและปลายภาคการศึกษา

24. การประเมินผลการศึกษา ให้คณะกรรมการประจำคณะอนุมัติผลการศึกษาแต่ละรายวิชา

24.1 เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาให้มีการประเมินผลการศึกษาตามระดับคะแนนตัวอักษร ความหมาย และค่าคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนนตัวอักษร	ความหมาย	ค่าคะแนน
A	ดีเยี่ยม (Excellent)	4.0
B+	ดีมาก (Very Good)	3.5
B	ดี (Good)	3.0
C+	ดีพอใช้ (Fairly Good)	2.5
C	พอใช้ (Fair)	2.0

D+	อ่อน (Poor)	1.5
D	อ่อนมาก (Very Poor)	1.0
F	ตก (Failed)	0.0

24.2 ในกรณีที่ไม่สามารถประเมินผลเป็นค่าระดับคะแนนตัวอักษรได้ ให้ประเมินผลโดยกำหนดตัวอักษร ดังนี้

ตัวอักษร	ความหมาย
S	ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ (Satisfactory)
U	ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ (Unsatisfactory)
I	ผลการประเมินยังไม่สมบูรณ์ (Incomplete)
W	การถอนรายวิชา (Withdrawn)
AU	การเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต (Audit)
R	ลงทะเบียนเรียนซ้ำแล้วผ่าน (Course Repeated Later)

24.3 การให้ระดับคะแนนตัวอักษร F ในรายวิชาใดจะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

24.3.1 นิสิตถูกตัดสิทธิ์ไม่ให้เข้าสอบหรือขาดสอบปลายภาค

24.3.2 นิสิตทำผิดระเบียบการสอบ และได้รับการตัดสินโทษให้ได้ระดับคะแนนตัวอักษร F ตามระเบียบเกี่ยวกับการสอบประจำภาคที่มหาวิทยาลัยกำหนดหรือไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์หรือเงื่อนไขการประเมินตามเกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลในแต่ละรายวิชา

24.3.3 นิสิตมีเวลาเรียนไม่ครบตามเกณฑ์ในข้อ 22

24.3.4 นิสิตทุจริตในการสอบ

24.3.5 นิสิตได้รับการให้ตัวอักษร I แต่มีได้ดำเนินการขอประเมินผล เพื่อแก้ตัวอักษร I ให้เสร็จสิ้นภายในสองสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาถัดไปที่นิสิตมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียน

24.4 การให้ตัวอักษร S กระทำได้ในการประเมินรายวิชาเรียนที่ไม่นับหน่วยกิต และผลการเรียนในรายวิชานั้นผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

24.5 การให้ตัวอักษร U กระทำได้ในการประเมินรายวิชาเรียนที่ไม่นับหน่วยกิต และผลการเรียนในรายวิชานั้นไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

24.6 การให้ตัวอักษร I ในรายวิชาใดจะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

24.6.1 นิสิตมีเวลาเรียนครบตามเกณฑ์ในข้อ 22 แต่ไม่ได้สอบเพราะป่วยหรือเหตุสุดวิสัยและได้รับอนุมัติจากคณบดี

24.6.2 อาจารย์ผู้สอนและคณบดี เห็นสมควรให้รอผลการศึกษาระหว่างนิสิตยังปฏิบัติงานซึ่งเป็นส่วนประกอบการศึกษาวิชานั้นไม่สมบูรณ์โดยมิใช่เป็นความผิดของนิสิต นิสิตที่ได้ตัวอักษร I จะต้องขอรับการประเมินผลเพื่อเปลี่ยนตัวอักษร I ให้เสร็จสิ้นภายในสองสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาถัดไปที่นิสิตมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียน หากพ้นกำหนดดังกล่าว

มหาวิทยาลัยจะเปลี่ยนตัวอักษร I เป็นระดับคะแนนตัวอักษร F โดยอัตโนมัติ เว้นแต่อธิการบดีอนุมัติให้ขยายเวลา เนื่องจากเหตุสุดวิสัยอันมิใช่เกิดจากการกระทำหรือร่วมกระทำของนิสิตผู้นั้น

การนับภาคการศึกษาที่นิสิตระบบปกติมีสิทธิ์ลงทะเบียนนั้น ให้นับเฉพาะภาคต้น และภาคปลายเท่านั้น

24.7 การให้ตัวอักษร W ในรายวิชาใดจะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

24.7.1 นิสิตได้รับอนุมัติให้ถอนรายวิชานั้น

24.7.2 นิสิตได้รับอนุมัติให้ลาพักการเรียนตามข้อ 20

24.7.3 นิสิตถูกสั่งพักการเรียนในภาคการศึกษานั้น

24.7.4 นิสิตได้รับอนุมัติจากคณบดีให้เปลี่ยนจากตัวอักษร I แล้วแต่

การป่วยหรือเหตุอันสุดวิสัยยังไม่สิ้นสุด โดยมีหลักฐานที่เชื่อถือได้

24.8 การให้ตัวอักษร AU ในรายวิชาใดจะกระทำในกรณีที่นิสิตได้รับอนุมัติให้ลงทะเบียนเรียนเป็นพิเศษโดยไม่นับหน่วยกิต ตามข้อ 16

24.9 การนับจำนวนหน่วยกิตเพื่อใช้ในการคำนวณหาค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ให้นับจากรายวิชาที่มีระบบการให้คะแนนแบบระดับคะแนนตัวอักษร ในกรณีที่นิสิตลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชาใดให้นับจำนวนหน่วยกิตและค่าระดับคะแนนตัวอักษรที่ได้ไปใช้ในการคำนวณหาค่าระดับคะแนนเฉลี่ยด้วย

24.10 การนับจำนวนหน่วยกิตสะสมของนิสิตเพื่อให้ครบหลักสูตร ให้นับเฉพาะหน่วยกิตของรายวิชาที่สอบได้เท่านั้น

24.11 ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเฉพาะรายภาคการศึกษาให้คำนวณจากผลการเรียนของนิสิตในภาคการศึกษานั้น โดยนำผลรวมของผลคูณของจำนวนหน่วยกิตกับค่าระดับคะแนนตัวอักษรของแต่ละรายวิชาเป็นตัวตั้งหารด้วยจำนวนหน่วยกิตรวมของภาคการศึกษานั้น การคำนวณดังกล่าวให้ตั้งหารถึงทศนิยม 3 ตำแหน่ง และให้ปัดเศษเฉพาะทศนิยมตำแหน่งที่ 3 ที่มีค่าตั้งแต่ 5 ขึ้นไป เพื่อให้เหลือทศนิยม 2 ตำแหน่ง

24.12 ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมให้คำนวณจากผลการเรียนของนิสิตตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนถึงภาคการศึกษาสุดท้าย โดยนำผลรวมของผลคูณของจำนวนหน่วยกิตกับค่าระดับคะแนนตัวอักษรของแต่ละรายวิชาที่เรียนทั้งหมดตามข้อ 24.9 เป็นตัวตั้งหารด้วยจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งหมด การคำนวณดังกล่าวให้ตั้งหารถึงทศนิยม 3 ตำแหน่ง และให้ปัดเศษเฉพาะทศนิยมตำแหน่งที่ 3 ที่มีค่าตั้งแต่ 5 ขึ้นไปเพื่อให้เหลือทศนิยม 2 ตำแหน่ง

25. การลงทะเบียนเรียนซ้ำ หรือเรียนแทน

25.1 รายวิชาใดที่นิสิตสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ นิสิตอาจลงทะเบียนเรียนซ้ำได้ โดยได้รับอนุมัติจากคณบดี

25.2 รายวิชาเลือกที่นิสิตได้รับระดับคะแนนตัวอักษร F นิสิตจะต้องลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือจะเลือกเรียนรายวิชาอื่นที่มีลักษณะเนื้อหาคล้ายคลึงแทนกันได้ และรายวิชาเลือกเสรีนิสิตจะเลือกเรียนรายวิชาอื่นแทนได้ โดยต้องได้รับอนุมัติจากคณบดี

25.3 นิสิตที่สอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D+ D หรือ F ในรายวิชาใด เมื่อได้รับอนุมัติให้ลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้น และได้รับคะแนนตัวอักษรสูงกว่าเดิม ผลการศึกษาในรายวิชาที่เคยได้รับค่าคะแนนตัวอักษร D+ D หรือ F จะถูกเปลี่ยนเป็นตัวอักษร R ในใบแสดงผลการศึกษา เมื่อนิสิตได้ลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้น

25.4 นิสิตที่ได้ผลการประเมินตัวอักษร U ในรายวิชาใด จะปรากฏตัวอักษร U ในใบแสดงผลการศึกษา นิสิตต้องลงทะเบียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้นจนกว่าจะได้ผลการประเมินตัวอักษร S และตัวอักษร U จะถูกเปลี่ยนเป็นตัวอักษร R ในใบแสดงผลการศึกษา เมื่อนิสิตได้ลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้น

26. การจำแนกสภาพนิสิต

26.1 การจำแนกสภาพนิสิตจะกระทำเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาแต่ละภาค

26.2 นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในภาคฤดูร้อนหรือภาคการศึกษาพิเศษ

ให้ถือว่าเป็นภาคการศึกษาต่อเนื่องในการจำแนกสภาพนิสิต

27. การสอบให้เป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยว่าด้วยการสอบของนิสิต

28. การสำเร็จการศึกษา

28.1 ให้คณะกรรมการประจำคณะเป็นผู้รับรองการสำเร็จการศึกษา และวันที่สำเร็จการศึกษาให้ถือวันที่ลงทะเบียนและประมวลผลส่งรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาให้คณะกรรมการประจำคณะพิจารณาอนุมัติ

28.2 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

28.2.1 สอบผ่านทุกรายวิชาให้ครบถ้วนตามหลักสูตร รวมทั้งรายวิชาอื่นที่ลงทะเบียนเรียนและผ่านเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด

28.2.2 มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

28.2.3 ต้องมีเวลาเรียนครบตามหลักสูตรไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา หรือไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา สำหรับหลักสูตรเทียบเข้าหรือไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา สำหรับกรณีเทียบโอนรายวิชา

28.2.4 ไม่มีพันธะหนี้สินใด ๆ กับมหาวิทยาลัย

28.2.5 ไม่อยู่ระหว่างการถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคามว่าด้วยวินัยนิสิต

28.3 นิสิตที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษาใด ต้องยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภายในระยะเวลาสามสิบวันนับตั้งแต่วันเปิดภาคการศึกษานั้น และให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย

29. การขอรับปริญญา

ผู้มีสิทธิ์ขอรับปริญญาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

29.1 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาตามข้อ 28

29.2 เป็นผู้มีความประพฤติดี

29.3 ไม่มีพันธะหนี้สินใด ๆ กับมหาวิทยาลัย

30. การให้ปริญญา

มหาวิทยาลัยจะพิจารณาให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

30.1 ปริญญาบัณฑิต

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญาบัณฑิตต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตร และได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

30.2 ปริญญาเกียรตินิยมอันดับหนึ่งและเหรียญทอง

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญากีรตินิยมอันดับหนึ่งและเหรียญทอง ต้องเป็นผู้ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงสุดในกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษาเดียวกันของแต่ละคณะ ทั้งนี้ ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต้องไม่ต่ำกว่า 3.75 ขึ้นไป และไม่เคยสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ หรือ F หรือ U หรือ R ในรายวิชาใด กรณีที่ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเท่ากัน ให้พิจารณาถึงทศนิยมตำแหน่งที่ 4 หากยังเท่ากันให้พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยสะสมในหมวดวิชาเฉพาะในรายวิชาบังคับหรือวิชาเอกของหลักสูตร

30.3 ปริญญาเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.75 ขึ้นไป และไม่เคยสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ หรือ F หรือ U หรือ R ในรายวิชาใด

30.4 ปริญญาเกียรตินิยมอันดับสอง

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับสองต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25 - 3.74 และไม่เคยสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ หรือ F หรือ U หรือ R ในรายวิชาใด

30.5 นิสิตทุกระบบที่ขอเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชา หรือนิสิตที่ศึกษาในหลักสูตรเทียบเข้า หรือนิสิตที่โอนจากสถาบันการศึกษาอื่น หรือนิสิตที่ย้ายคณะเรียน/เปลี่ยนสาขาวิชา ไม่มีสิทธิ์ได้รับปริญญาเกียรตินิยมอันดับหนึ่งหรืออันดับสอง

31. การให้เกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดี

มหาวิทยาลัยจะพิจารณาเสนอชื่อนิสิตที่สำเร็จการศึกษาและมีผลการเรียนดีต่อคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย เพื่ออนุมัติให้เกียรติบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลการเรียนดี มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

31.1 นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดีเยี่ยมต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบหลักสูตรได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.75 ขึ้นไป

31.2 นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดีต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบหลักสูตรได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25 ขึ้นไป

31.3 นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดีและเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดีเยี่ยม ต้องไม่เป็นนิสิตที่ได้ปริญญาบัณฑิตเกียรติคุณ

32. การอนุมัติปริญญา

ให้มหาวิทยาลัยเสนอชื่อผู้สมควรได้รับปริญญาต่อสภามหาวิทยาลัยเพื่ออนุมัติ

มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ครอบคลุมการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการศึกษา จำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาการศึกษา การรับเข้าเป็นนิสิต ประเภทนิสิตและสภาพนิสิต การลงทะเบียนเรียน การวัดและการประเมินผล การศึกษา การสำเร็จการศึกษา การขอรับปริญญา และการอนุมัติปริญญา ส่งผลให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2537 และข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

1. ความหมายของการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

การพ้นสภาพการเป็นนิสิตหรือการออกกลางคัน (Drop Out) เป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาที่เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไข จะส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวาง ทั้งต่อมหาวิทยาลัยและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งการพ้นสภาพการเป็นนิสิตหรือการออกกลางคัน มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วัชรินทร์ แสงมา และคณะ (2551 : 4) กล่าวว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่ผู้เรียนเข้ามาเรียนในสถานศึกษาแล้วต้องออกก่อนสำเร็จการศึกษาด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง ได้แก่ การลาออก ไม่ลงทะเบียนเรียน หรือผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551 : 42) ได้สรุปว่าการออกกลางคัน หมายถึง ผู้เรียนที่ออกกลางคันโดยลาออกและพ้นสภาพการเป็นนักเรียนนักศึกษา

รุ่งโรจน์ อาริยะ (2552 : 5) กล่าวว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษา เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาแล้วต้องออกจากสถานศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เช่น ลาออกเนื่องจากผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จำหน่าย ชื่อออกเพราะไม่ลงทะเบียนเรียนตามกำหนดเวลา ขาดเรียนเกินกำหนด จึงพ้นสภาพการเป็นนักเรียน นักศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของสถานศึกษา

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2553 : 42) ได้สรุปว่าการออก กลางคัน หมายถึง ผู้เรียนที่ออกกลางคันโดยลาออกและพ้นสภาพการเป็นนักเรียนนักศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553 : 18) ได้ให้ความหมายการออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียนถูกจำหน่ายชื่อออกจากสถานศึกษาในขณะที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาโดยไม่ใช้ สาเหตุอันเนื่องมาจากการย้ายสถานศึกษา

O'Shea (2006 : 6) ได้ให้ความหมายการออกกลางคัน หมายถึง การเลือก ที่จะออกจากโรงเรียนโดยเจตนาที่จะไม่กลับเข้ามาเรียนก่อนที่จะได้รับใบประกาศนียบัตร

Fauver (2008 : 14) ได้ให้ความหมายการออกกลางคัน หมายถึง ร้อยละ ของนักเรียนที่สนใจถอนตัวออกจากโรงเรียนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา

จากการศึกษาสามารถสรุปความหมายของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตหรือการออก กลางคัน หมายถึง การที่ผู้เรียนต้องออกจากสถานศึกษาก่อนการสำเร็จการศึกษาด้วยเหตุผลส่วนตัว หรือตามกฎหมายระเบียบที่สถานศึกษากำหนด

2. สาเหตุของการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

การพ้นสภาพการเป็นนิสิตหรือการออกกลางคันมีสาเหตุหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายกรณี มีผู้ที่ระบุสาเหตุของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตไว้ดังนี้

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2550 : 441) สภาวะแวดล้อมภายในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญ ที่จะสนับสนุนในด้านการเรียนการสอนให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สภาวะแวดล้อม เป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่แสดงถึงศักยภาพของสถานศึกษา สามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป และองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษา จะต้องดูแลเอาใจใส่เพราะมีผลต่อความเป็นอยู่ของนักเรียน นักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ สภาพแวดล้อมทั่วไปที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน แต่สถานศึกษาทั่วไปมักจะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการดูแลด้านสุขภาพจิตของผู้เรียนมากนัก ทั้งที่ปัญหาสุขภาพจิตมีผลต่อการเรียนการสอนและอาจจะทำให้ผู้เรียนต้องออกจากสถานศึกษา

ก่อนกำหนดได้ จึงเป็นเรื่องที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและป้องกันการเกิดปัญหาดังกล่าว เพราะการบริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กัน การบริหารสถานศึกษามีส่วนในการเสริมสร้างหรือทำลายสุขภาพจิตของผู้เรียนได้ ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับสิ่งที้อาจจะก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักเรียน นักศึกษา เช่น

1. ระเบียบ ข้อบังคับของสถาบัน ไม่เคร่งครัด หยุมหยิมเกินไป ไม่ควรตึงหรือหย่อนเกินไป ไม่เข้มงวดจนไม่สามารถปฏิบัติได้ จะทำให้เกิดความรำคาญ เสียสุขภาพจิต
  2. การแข่งขันในหมู่นักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอนไม่ควรยั่วยุ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันกันมากเกินไป จะทำให้นักเรียน นักศึกษาเกิดความตึงเครียด
  3. การสอบเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความกังวล หวาดกลัว กลัวสอบตก เป็นปัญหาต่อสุขภาพจิตได้ บางคนสอบตกก็รู้สึกเสียใจ
  4. สังคมภายในสถาบัน การคบกันในกลุ่มเพื่อน ถ้ามีการแบ่งกลุ่มตามฐานะ การแต่งตัวตามสมัยนิยม นักเรียน นักศึกษาจะเลียนแบบกัน สำหรับผู้ที่มีฐานะไม่ดีอาจจะมีปัญหาได้
  5. การปฏิบัติตัวของครูผู้สอนต้องให้ความเมตตา กรุณา ใจเย็น ยุติธรรม อารมณ์ดี สอนเข้าใจดี ข้อสอบไม่ยากง่ายเกินไป รู้เข้าใจถึงความยุ่งยากใจของผู้เรียน ปลอดภัย ให้กำลังใจ เห็นอกเห็นใจ เข้าใจความต้องการของนักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอนเป็นผู้ที่นักเรียน นักศึกษา เคารพศรัทธาอยู่แล้วจึงสามารถเสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่นักเรียน นักศึกษาได้ ครูจึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างสุขภาพจิตได้มาก
  6. ครูที่ปรึกษา ควรดูแลนักเรียน นักศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะนักเรียน นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาจะมาจากหลากหลายสถานที่ย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะฉะนั้นนักเรียน นักศึกษาที่มีปัญหาถ้าเป็นผู้ที่อยู่หอพักจะยิ่งมีปัญหามากยิ่งขึ้น เพราะขาดคนที่ให้คำปรึกษา ครูที่ปรึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่คอยช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับนักเรียน นักศึกษา
  7. สภาพแวดล้อมที่ตั้งสถาบัน ถ้าตั้งอยู่ในที่มีเสียงดังรบกวน ผู้คนสับสน จอแจ ตั้งอยู่ใกล้โรงงาน อยู่ริมถนนที่มีการจราจรคับคั่ง จะทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียนการสอน
- จำเนียร สุมาริธรรม (2550 : 98 - 105) ได้ศึกษาวิจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร มีสาเหตุ 6 ด้าน คือ
1. ด้านสถานศึกษา การจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ มีการควบคุมนักเรียนที่ไม่เหมาะสม
  2. ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาไม่ได้ให้นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร
  3. ด้านพฤติกรรมนักเรียน นักเรียนมีความรู้ ความสามารถไม่เหมาะสมกับสาขาวิชาที่เรียน ทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนและเรียนไม่ทันเพื่อน

4. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาขาดความเป็นกันเอง
5. ด้านการสอนของครู
6. ด้านสภาพของผู้ปกครอง ครอบครัวมีรายได้น้อยต้องดิ้นรนหารายได้ ทำให้ไม่มีเวลาในการสนับสนุนการเรียนของเด็ก

วัชรีย์ ตระกูลงาม และคณะ (2550 : 88 - 89) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านนักศึกษา พบว่า การมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันมากที่สุด
2. ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า ปัญหาค่าใช้จ่ายมีผลกระทบน้อยที่ทำให้เกิด การออกกลางคัน มากที่สุด
3. ปัจจัยด้านการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 ปัจจัยย่อย ดังนี้
  - 3.1 อาจารย์ผู้สอน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันมากที่สุด ผู้สอนไม่มีเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจรวมทั้งให้งานมากเกินไปจนเกิดความท้อแท้และผู้สอน เคร่งเครียดเกินไป ทำให้ผู้เรียนไม่กล้าซักถามปัญหาที่ไม่เข้าใจ
  - 3.2 อาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีจิตวิทยาในการให้ คำปรึกษาและมีความรู้ เรื่องบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาน้อย
  - 3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ พบว่า บุคลากรที่ให้บริการ ขาดมนุษยสัมพันธ์ ไม่ให้ความสะดวกในการขอใช้บริการด้านต่างๆ

แทนคุณ จิตต์อิสระ (2550 : 27) ได้อธิบายไว้ว่าครอบครัวมีความสำคัญมาก ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุด บุคคลในครอบครัวต้องมีความรักความเข้าใจต่อกัน พฤติกรรม การเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ การเห็นคุณค่า และการเคารพนับถือกันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ และการที่พ่อแม่ ไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตรจะทำให้บุตรไม่สนิทสนมกันเท่าที่ควร ความห่างเหินกันทำให้ บุตรรู้สึกแตกแยกและเอาแต่ใจตนเองจนกลายเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การหนีเรียน ทะเลาะวิวาท และต้องย้ายสถานศึกษาในที่สุด

อรสา สร้อยคำ (2550 : 13 - 14) กล่าวว่า บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้เด็กมีแรงบันดาลใจอย่างสูงต่อการศึกษา พ่อแม่ที่มีการศึกษา จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานและกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงความรู้ รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่เด็ก เรียนในโรงเรียน สามารถจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ที่บ้าน อันจะเป็นการช่วยส่งเสริม ให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี และผลที่ตามมาคือ ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนในวิชาต่าง ๆ ดีขึ้น

ณัฐนันท์ กลั่นบุศย์ (2552 : 76 - 83) ได้ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การออกกลางคัน เกิดจาก 3 สาเหตุ คือ

1. สาเหตุจากสภาพแวดล้อม
2. สาเหตุจากตัวนักเรียนและครอบครัว
3. สาเหตุจากสภาพโรงเรียน

อัญชิสา อยู่ยืนยง (2550 : 46) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลให้เยาวชนตัดสินใจออกจากโรงเรียน คือ ปัจจัยทางด้านสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยงไปสู่ปัจจัยอื่น

พรจันทร์ โพธิภาค (2554 : 33) ได้สรุปว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา ดังนี้

1. บิดา มารดาเป็นตัวกระตุ้นและแรงผลักดันบุตรในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. พฤติกรรมที่กระทำและความคาดหวังของบิดา มารดา จะเป็นแบบในเชิงการกระทำสำหรับบุตร
3. บิดา มารดา เป็นหลักที่บุตรใช้อ้างอิงและประเมินคุณค่าผลสัมฤทธิ์ของการกระทำ ดังนั้น ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบิดา มารดากับบุตร จึงเป็นตัวสร้างผลสัมฤทธิ์ให้กับบุตร บิดา มารดาเป็นผู้ให้กำลังใจและกระตุ้นบุตรให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ หากบิดา มารดา แยกกันอยู่หรือทะเลาะกัน จะทำให้บุตรขาดความอบอุ่น ว่าเหว่ ไรที่ฟังทางใจ อาจเป็นสาเหตุให้บุตรหันหน้าเข้าสู่สิ่งเลวร้าย

เกษตร เมืองทอง (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคัน ของนักศึกษาสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ภาควิชาครุศาสตร์ไฟฟ้า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวกับนักศึกษาด้านการเรียนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักศึกษาแบ่งเวลาเรียนไม่เหมาะสม ขาดการวางแผนการเรียนที่ดี

Alecia (2009 : Web Site) ได้ศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน มี 5 สาเหตุ ดังนี้

1. สาเหตุด้านวิชาการ
2. สาเหตุด้านนโยบายการจัดการศึกษา
3. สาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม
4. สาเหตุทางสังคมวิทยา
5. สาเหตุทางจิตวิทยา

Esch (2010 : Web Site) ได้ศึกษาการออกกลางคัน ซึ่งมี 5 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ
2. ความไม่พอใจในบุคลิกและวิธีการสอนของครู
3. ปัญหาด้านสุขภาพ

4. โรงเรียนขาดการบริการที่ดี
5. เครื่องมือและอุปกรณ์มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการ

จากการศึกษาสามารถสรุปสาเหตุการผันสภาพการเป็นนิสิตหรือการออกกลางคันของ นิสิตนักศึกษาหลายกรณี โดยสาเหตุหลัก 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนตัว ครอบครัว การเรียน การสอน และสถานศึกษา ในการนี้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญหลักในการดูแลและช่วยเหลือนิสิตนักศึกษา คือ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิด มีข้อมูลส่วนตัว และทราบพฤติกรรมของนิสิต นักศึกษาในที่ปรึกษา สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด โดยอาจารย์ที่ปรึกษามี บทบาท ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551 : 151) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษามีดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแนะนำการทำและตรวจสอบหลักฐานสัญญาการเป็นนักศึกษา
2. ประเมินทัศนศึกษาในความรับผิดชอบในด้านการเรียน ความประพฤติ ระเบียบวินัยและข้อบังคับต่างๆ ของสถานศึกษารวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งบริการและสวัสดิการ ต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่นักศึกษาจะเข้าไปขอความช่วยเหลือ
3. ให้ความเห็นชอบแก่นักศึกษาในการลงทะเบียนรายวิชา (ลงทะเบียนเรียน หรือลงทะเบียนสอบเทียบความรู้หรือประสบการณ์) การขอเปลี่ยนขอเพิ่มและขอถอนรายวิชา
4. ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นชอบในการขอผ่อนผันชำระเงินค่าลงทะเบียน รายวิชา ของนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ
5. จัดทำเก็บรวบรวมประวัติข้อมูลการเรียนและความประพฤติของนักศึกษา ที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อเป็นข้อมูลในการออกหนังสือรับรองต่างๆ
6. ติดตามช่วยเหลือและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนในแต่ละระดับของนักศึกษาที่อยู่ใน ความรับผิดชอบ
7. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน การคำนวณหาค่าระดับคะแนนเฉลี่ย แก่นักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ
8. แนะนำหาทางป้องกันและติดตามนักศึกษาที่ขาดเรียน
9. เสนอความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนดวิชาในการลงทะเบียน แต่ละภาคเรียน
10. ติดตามประสานงานกับผู้ปกครองพร้อมทั้งรายงานผลการเรียน และความประพฤติของนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ผู้ปกครองทราบ
11. ติดตามแนะนำและช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ขอผ่อนผันการชำระเงิน ค่าลงทะเบียนรายวิชาก่อนวันสอบปลายภาคเรียนและรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

12. ให้คำปรึกษา ตักเตือน ดูแล แก้ไขและปรับปรุงความประพฤติของนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ

13. ประสานงานกับแผนกวิชาหรืองานอื่นที่เกี่ยวข้อง

14. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552 : 16) ระบุหน้าที่งานครูที่ปรึกษาเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา โดยงานครูที่ปรึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1. เสนอแต่งตั้งครูที่ปรึกษา
2. ควบคุม ดูแล ส่งเสริมการจัดทำจัดเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติ ข้อมูลการเรียน และพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษา
3. ส่งเสริมประสานงานครูที่ปรึกษาแนะนำนักเรียนนักศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
4. ส่งเสริมประสานงานครูที่ปรึกษาให้ความคิดเห็นและข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาในการลงทะเบียนเรียน ให้ความเห็นชอบแก่นักเรียนนักศึกษาในการลงทะเบียนรายวิชาการลงทะเบียนเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การขอเปลี่ยนแปลงและขอถอนรายวิชาการขอพักการเรียน การโอนย้าย การลาออก การขอผ่อนผันหรือยกเว้นการชำระเงินค่าลงทะเบียนรายวิชาติดตาม แนะนำให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน การคำนวณหาค่าระดับคะแนนเฉลี่ยแก่นักเรียนนักศึกษา
5. ประสานกับครูแผนกวิชาและงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน นักศึกษาและผู้เข้ารับการอบรมในสถานศึกษา
6. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา สรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินเสนอฝ่ายบริหารและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
7. จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเป็นข้อมูลและแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับระบบครูที่ปรึกษาเสนอโครงการและรายงานการปฏิบัติงานตามลำดับชั้น
8. ดูแลบำรุงรักษาและรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย
9. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. หลักเกณฑ์การจำแนกสภาพนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้กำหนดหลักเกณฑ์การจำแนกสภาพนิสิตไว้ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการและปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล. 2561 : 96 - 97)

1. การพ้นจากสภาพนิสิต

1.1 ตาย

1.2 ลาออก

1.3 โอนย้ายสถานศึกษา

1.4 สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

1.5 ไม่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต

1.6 เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา

ต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต

1.7 ขาดคุณสมบัติหรือคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.8 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.50 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 30-59 หน่วยกิต ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น

1.9 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.75 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 60 หน่วยกิต ขึ้นไป ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น

1.10 ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลาที่กำหนด

1.11 ต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

1.12 กระทำการทุจริตหรือมีความประพฤติอันเป็นการเสื่อมเสียแก่มหาวิทยาลัย ใช้หลักฐานเท็จต่อมหาวิทยาลัย และกระทำรายการในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัยแทนบุคคลอื่น โดยมิได้รับอนุญาตแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย และมหาวิทยาลัยเห็นสมควรให้ออกตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยวินัยนิสิต

2. การคืนสภาพนิสิต

นิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อ 1.6 อาจขอคืนสภาพนิสิตได้ ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี โดยความเห็นชอบจากคณบดี เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ถือว่าเป็น การลาพักการเรียนตั้งแต่ภาคการศึกษาที่พ้นสภาพนิสิตจนถึงปัจจุบัน และให้ชำระค่าธรรมเนียม การคืนสภาพนิสิตและค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนย้อนหลัง

กล่าวโดยสรุป การพ้นสภาพการเป็นนิสิตหรือการออกกลางคันของนิสิต มหาวิทยาลัย ควรให้ความสำคัญในการดูแล การให้ความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา หรือการบริหารจัดการ เพื่อให้ นิสิตสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามที่หลักสูตรกำหนด เป็นการลดความสูญเปล่าทางการศึกษา และเป็นไปตามความคาดหวังของนิสิตและผู้ปกครองในการเข้าศึกษาต่อเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษา เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถทำงานและอยู่ในสังคมหรือประเทศชาติได้อย่างมีความสุขต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุรรัตน์ เสือน้อย (2555 : 42 - 43) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบด้านนักศึกษา โดยรวมพบว่านักศึกษาคิดว่าด้านส่วนตัวเป็นสาเหตุในระดับมาก การเงิน สุขภาพ และครอบครัวเป็นสาเหตุในระดับปานกลาง และที่พักอาศัยเป็นสาเหตุในระดับน้อย และอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว การเงิน สุขภาพ และครอบครัว และที่พักอาศัยเป็นสาเหตุในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านส่วนตัว นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตัวเองมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก โดยอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าการมีสามี ภรรยา หรือบุตร มากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก ด้านการเงิน ทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ต้องทำงานพิเศษขณะกำลังศึกษามากที่สุด โดยนักศึกษามีระดับสาเหตุปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับสาเหตุมาก ด้านสุขภาพ นักศึกษาเห็นว่า มีสาเหตุเพราะสุขภาพไม่แข็งแรงทำให้เรียนหนังสือได้ไม่เต็มที่มากที่สุด มีระดับสาเหตุปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าการติดยาเสพติดมากที่สุด มีระดับสาเหตุมาก ด้านครอบครัว นักศึกษาเห็นว่าเพราะต้องช่วยผู้ปกครองทำงาน ทำให้ไม่สามารถเรียนได้อย่างเต็มที่มากที่สุด ระดับสาเหตุปานกลาง โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าเพราะฐานะทางบ้านไม่ดีมากที่สุด ระดับสาเหตุมาก ด้านที่พักอาศัย อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าสภาพแวดล้อมของที่พักไม่เหมาะสมแก่การดูหนังสือมากที่สุด ในระดับสาเหตุมาก โดยนักศึกษาเห็นว่าที่พักอาศัยอยู่ไกลจากมหาวิทยาลัย ทำให้เดินทางมาเรียนลำบากมากที่สุด ระดับสาเหตุน้อย

องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อสาขาวิชาที่เรียน โดยรวมพบว่าเป็นสาเหตุให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับสาเหตุปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาเห็นว่าไม่ชอบอาจารย์ผู้สอนบางท่านในวิชาชีพนั้นๆ อยู่ในระดับสาเหตุมาก และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนไม่มีความต่อเนื่องกับความรู้ที่มีอยู่เมื่อเข้ามาเรียนแล้วเห็นว่าสาขาวิชาที่เรียนไม่ตรงกับความต้องการของตน อยู่ในระดับสาเหตุมาก

องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นว่าด้านนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอนเป็นสาเหตุในระดับสาเหตุปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านนักศึกษา นักศึกษาเห็นว่าเพราะแบ่งเวลาเรียนไม่เหมาะสมมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก ส่วนด้านอาจารย์ผู้สอนเห็นว่ามอบหมายงานให้มากเกินไปมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก ขณะที่อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าด้านนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเป็นสาเหตุในระดับสาเหตุมากและน้อย ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าแบ่งเวลาในการเรียนไม่เหมาะสมมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมากที่สุด ด้านอาจารย์ผู้สอนมอบหมายงานให้มากเกินไปมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุปานกลาง

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน นักศึกษาเห็นว่า เป็นสาเหตุในระดับสาเหตุย่อย และอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับสาเหตุปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน นักศึกษาเห็นว่าไม่ได้รับความช่วยเหลือในเรื่องการเรียนจากเพื่อนมากที่สุดในระดับสาเหตุปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าถูกเพื่อนๆ ชักจูงไปในทางที่ไม่ดีมากที่สุด ในระดับสาเหตุมากที่สุด ด้านการบริหารงานของมหาวิทยาลัย นักศึกษาเห็นว่า เป็นสาเหตุในระดับสาเหตุปานกลางและอาจารย์ที่ปรึกษา ในระดับสาเหตุย่อย โดยนักศึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยไม่ให้ความสำคัญด้านสวัสดิการและการอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษามากที่สุดในระดับสาเหตุปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัย มีทุนการศึกษาน้อยเกินไปมากที่สุดในระดับสาเหตุปานกลาง ด้านกิจกรรมนักศึกษา นักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่า เป็นสาเหตุในระดับสาเหตุปานกลาง โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าขาดความสนใจและร่วมมือในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากที่สุดในระดับสาเหตุมาก นักศึกษาเห็นว่ากิจกรรมนักศึกษามีมากเกินไปเป็นเหตุให้มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ในระดับสาเหตุมากที่สุด ด้านสถานที่และอุปกรณ์ นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่า เป็นสาเหตุ ในระดับสาเหตุมาก นักศึกษาเห็นว่าเครื่องมือ อุปกรณ์การฝึกงานไม่อยู่สภาพที่ใช้งานได้ดี มากที่สุดในระดับสาเหตุมากที่สุด และอาจารย์ที่ปรึกษา เห็นว่าห้องปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอกับนักศึกษามากที่สุดในระดับสาเหตุมากที่สุด

นันทิศา ชำนาญยา (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า นิสิตที่มีการลาออกระหว่างเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีมากที่สุดเป็นเพศหญิง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรีประจำปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสูงสุดที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิต รองลงมาด้านบุคคล ด้านคณาจารย์/บุคลากร และน้อยที่สุดด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

เพยาวี ดีใจ และคณะ (2555 : 45 - 46) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ปัจจัยด้านส่วนตัวของนักศึกษาที่มีผลต่อการออกกลางคันโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย มีสาเหตุมาจากนักศึกษามีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาที่เรียนน้อย สอบตกบางรายวิชาและผลการเรียนต่ำ ขาดการวางแผนการเรียนที่ดีและเป้าหมายการเรียน ขาดแคลนทุนทรัพย์ มีปัญหาส่วนตัว มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนด้านวิชาชีพและเรียนในสาขาวิชาที่ไม่ได้สมัครใจ ขาดเรียนมากจนหมดสิทธิ์สอบและมีภาระรับผิดชอบครอบครัว

ปัจจัยด้านสถาบัน มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึงเพียงพอ ความปลอดภัยในสถานศึกษา เครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยประสิทธิภาพ การบริหารและระเบียบวินัยที่เข้มงวด ความไม่เหมาะสมของอาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับผู้เรียนค่อนข้างน้อย นโยบายการบริหารจัดการของสถานศึกษาไม่ชัดเจน เปื่อหน่วยการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา สถานศึกษาจัดกิจกรรมไม่ส่งผลต่อการเรียนการสอน ค่าเล่าเรียนแพง นโยบายการรับนักศึกษาโดยไม่มีการสอบคัดเลือก และสถานศึกษาจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรมากเกินไป

ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อการออกกลางคันในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงปัจจัยจากมากไปหาน้อย ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ครอบครัวมีฐานะยากจน ทักษะคิดของผู้ปกครองที่มีต่อสถานศึกษา แม่ต้องรับภาระคนเดียว ครอบครัวมีลูกหลายคนต้องดูแล และผู้ปกครองมีอาชีพไม่แน่นอน

ปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงปัจจัยจากมากไปหาน้อย มาจากสาเหตุการคมนาคมหรือการเดินทางไม่สะดวก การรับน้อง การปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน การทะเลาะวิวาท หรือมีความขัดแย้งในสถานศึกษาและผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้

อนุทิทา เล็กเพชร (2556 : 45) ได้พยากรณ์การฟื้นสภาพของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีโดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกเปรียบเทียบกับวิธีตรรกศาสตร์คลุมเครือ ผลการพยากรณ์พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญ 2 ปัจจัย คือ ระดับคะแนนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับคะแนนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี และได้พยากรณ์ผลการฟื้นสภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก เปรียบเทียบกับวิธีตรรกศาสตร์คลุมเครือ ผลการทดลองพบว่า วิธีการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก พยากรณ์ถูกต้องมากกว่าที่ร้อยละ 97 และใช้เพียง 1 สมการ ในการพยากรณ์ ส่วนวิธีตรรกศาสตร์คลุมเครือ พยากรณ์ถูกต้องที่ร้อยละ 94 และใช้ 7 กฎ ในการพยากรณ์

เกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา (2556 : 43 - 44) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบด้านนักศึกษา โดยรวมพบว่า นักศึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว ด้านการเงิน และด้านสุขภาพเป็นสาเหตุในระดับมาก ด้านครอบครัวเป็นสาเหตุในระดับปานกลาง และที่พักอาศัยเป็นสาเหตุในระดับน้อย และอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว การเงิน สุขภาพ และครอบครัว และที่พักอาศัยเป็นสาเหตุในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านส่วนตัว นักศึกษาเรียนในสาขาวิชาที่ไม่ถนัดอยู่ในระดับสาเหตุมาก โดยอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าการมีสามี ภรรยา หรือบุตร มากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก ด้านการเงิน ทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ต้องทำงานพิเศษขณะกำลังศึกษามากที่สุด โดยนักศึกษามีระดับสาเหตุ

มากที่สุด และอาจารย์ที่ปรึกษาระดับสาเหตุมาก ด้านสุขภาพ นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าการติดยาเสพติดมากที่สุด มีระดับสาเหตุมาก ด้านครอบครัว อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาเห็นว่าเพราะฐานะทางบ้านไม่ดีมากที่สุด มีระดับสาเหตุมากและปานกลาง ตามลำดับ ด้านที่พักอาศัย อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าสภาพแวดล้อมของที่พักไม่เหมาะสมแก่การดูหนังสือมากที่สุด ในระดับสาเหตุมาก โดยนักศึกษาเห็นว่าที่พักอาศัยอยู่ไกลจากมหาวิทยาลัย ทำให้เดินทางมาเรียนลำบากมากที่สุด ระดับสาเหตุปานกลาง

องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อสาขาวิชาที่เรียน โดยรวมพบว่าเป็นสาเหตุให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับสาเหตุปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนไม่มีความต่อเนื่องกับความรู้ที่มีอยู่เดิมมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก

องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นว่าด้านนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเป็นสาเหตุในระดับสาเหตุปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านนักศึกษา นักศึกษาเห็นว่าเพราะใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมากเกินไปมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก ส่วนด้านอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าสอนเร็วทำให้ผู้เรียนตามไม่ทันมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมาก ขณะที่อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่า ด้านนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าแบ่งเวลาการเรียนไม่เหมาะสมมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุมากที่สุด ด้านอาจารย์ผู้สอนมอบหมายงานให้มากเกินไปมากที่สุด อยู่ในระดับสาเหตุปานกลาง

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน นักศึกษาเห็นว่าสาเหตุในระดับสาเหตุปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับสาเหตุปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าถูกเพื่อนๆ ชักจูงไปในทางที่ไม่ดีมากที่สุด ในระดับสาเหตุมากและมากที่สุด ตามลำดับ ด้านการบริหารงานของมหาวิทยาลัย นักศึกษาเห็นว่าสาเหตุมากที่สุด ในระดับสาเหตุปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษา ในระดับสาเหตุน้อย โดยนักศึกษาเห็นว่าไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ที่ปรึกษา และกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยมีมากเกินไปมากที่สุด ในระดับสาเหตุปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีทุนการศึกษาน้อยเกินไปมากที่สุด ในระดับสาเหตุปานกลาง ด้านกิจกรรมนักศึกษา นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าสาเหตุมากที่สุด ในระดับสาเหตุปานกลาง โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่ากิจกรรมนักศึกษามีมากเกินไปเป็นเหตุให้มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ในระดับสาเหตุปานกลาง นักศึกษาเห็นว่ากิจกรรมที่มีส่วนร่วมไม่มีผลทำให้ผลการเรียนดีขึ้นมากที่สุด ในระดับสาเหตุปานกลาง ด้านสถานที่และอุปกรณ์ นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าสาเหตุในระดับสาเหตุมาก นักศึกษาเห็นว่าวัสดุหีที่มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษามากที่สุด ในระดับสาเหตุมาก และอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าห้องปฏิบัติการมีไม่เพียงพอกับนักศึกษามากที่สุด ในระดับสาเหตุมาก

สมคิด รักษาทรัพย์ และคณะ (2557 : 90 - 91) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.10 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 19 - 23 ปี คิดเป็นร้อยละ 72.84 ส่วนใหญ่อยู่คณะศิลปศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 21.55 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 21.12 คณะวิศวกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 18.10 ก่อนเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มาจากมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 72.84 สาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาออกกลางคันในด้านส่วนตัวนักศึกษาเรื่องมีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาที่เรียนน้อย มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.02 และเรื่องมีปัญหาชู้สาว อบายมุข หรือยาเสพติด มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.10 ในด้านสภาพครอบครัว เรื่องครอบครัวมีฐานะยากจนต้องช่วยหารายได้ มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 2.59 และเรื่องครอบครัวประสบภัยธรรมชาติ มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 1.96 ในด้านสถานศึกษา เรื่องสาขาวิชาที่เรียนยากเกินไป มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.27 และเรื่องมหาวิทยาลัยอยู่ในแหล่งอบายมุข สถานบันเทิง มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.44 สาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาออกกลางคันกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าสาเหตุด้านสถานศึกษาและด้านส่วนตัวนักศึกษา เป็นสาเหตุของการออกกลางคัน ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 และ 2.65 ตามลำดับ ส่วนสาเหตุด้านสภาพครอบครัวของนักศึกษา เป็นสาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาออกกลางคันในระดับน้อยที่สุดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.27

ภูษณิศ สิริวรพร (2557 : 69 - 74) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน

ตอบแบบสอบถามสรุปโดยภาพรวมและรายด้าน จำนวน 6 ด้าน คือ

1.1 ด้านส่วนตัวของนักศึกษา พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในคณะที่เรียน ผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ภาระรับผิดชอบครอบครัวหรือพ่อแม่ ผู้ปกครอง

1.2 ด้านครอบครัวพบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือ ครอบครัวมีฐานะยากจนต้องช่วยหารายได้ รองลงมาคือ พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีงาน ไม่มีรายได้ สภาพของครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือการคมนาคมหรือการเดินทางไม่สะดวก การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไม่เหมาะสม และสถานศึกษาอยู่ใกล้กับแหล่งอบายมุข สถานบันเทิง

1.4 ด้านครูผู้สอน พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีสภาพปัญหามากที่สุด คือ มีภาระมากไม่ได้เตรียมความพร้อมในการสอน รองลงมาคือ ครูภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครูผู้สอนไม่ชัดเจน และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ

1.5 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีสภาพปัญหามากที่สุด คือ เนื้อหาสาระที่กำหนดในหลักสูตรไม่เหมาะสม รองลงมา คือ ความไม่พร้อมของแบบเรียนและอุปกรณ์การเรียน การจัดสถานที่หรือโรงฝึกงานไม่เหมาะสม อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่ทันสมัยเพียงพอ การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนไม่เหมาะสม ความไม่เพียงพอของวัสดุที่ใช้ในการฝึกงาน และสาขาวิชาที่เรียนมีความยุ่งยากเกินไป

1.6 ด้านสถานศึกษา พบว่า ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีสภาพปัญหาที่สุดคือ ความเข้มงวดของกฎ ระเบียบข้อบังคับในสถานศึกษา รองลงมาคือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้วยประสิทธิภาพ และความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับผู้เรียนค่อนข้างน้อย

2. ผลการสัมภาษณ์ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากรฝ่ายสนับสนุน จำนวน 12 คน และนักศึกษาที่ออกกลางคัน จำนวน 20 คน เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา นักศึกษาออกกลางคัน สรุปได้ดังนี้

2.1 สาเหตุด้านสถานศึกษา มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) อาคาร สถานที่ไม่เพียงพอ 2) การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร และ 3) สถาบันฯ ควรจัดระบบเพื่อดูแลช่วยเหลือนักศึกษา

2.2 สาเหตุอาจารย์ผู้สอน มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) มอบหมายงานมากเกินไป 2) อธิบายความหรือสื่อความหมายไม่ชัดเจน และ 3) มีความสามารถทางวิชาการไม่เพียงพอ

2.3 สาเหตุด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักสูตรไม่ตรงต่อความต้องการของท้องถิ่น 2) หลักสูตรไม่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของนักศึกษาและ 3) ความทันสมัยของอุปกรณ์การเรียนการสอน

2.4 สาเหตุด้านส่วนตัวของนักศึกษา มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียน 2) ปัญหาสุขภาพจิต และ 3) ไม่เข้าใจในวิชาที่เรียน

2.5 สาเหตุด้านสภาพครอบครัว มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) มีปัญหาครอบครัว 2) ครอบครัวมีฐานะยากจน และ 3) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

2.6 สาเหตุด้านสภาพแวดล้อม มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความสะดวกของการเดินทางมาเรียน 2) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ 3) นักศึกษาปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมไม่ได้

สุปราณี เทศนาเรียง (2557 : 116 - 117) ได้ศึกษารูปแบบการลดปัญหา การออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) ปัญหา การออกกลางคันเกิดจากการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาที่สถานศึกษาจัดสอบสัมภาษณ์เพื่อเข้าเรียน ในสาขาที่อยากเรียน รับเข้าเรียนจากการคัดเลือกจากการสังเกตพฤติกรรม บุคลิกภาพเพื่อสนอง นโยบายการเพิ่มปริมาณผู้เรียน 2) ครูที่ปรึกษาไม่มีจิตวิทยาในการทำความเข้าใจกับนักเรียน นักศึกษา ปล่อยปละละเลย โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษาปี 1 ซึ่งจะต้องดูแลเป็นพิเศษ 3) ครูยัง ขาดการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ ขาดการจัดทำสื่อ นวัตกรรมที่หลากหลายเพื่อใช้สอน ในขณะที่ทำติดภาระ 4) สถานศึกษาขาดเครื่องมือวัสดุฝึกที่ใช้ในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียน นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่าย ส่วนผลการปฏิบัติงานเพื่อลดปัญหาออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ทุกด้านปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก

2. ร่างรูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เครื่องมือประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจัดสนทนากลุ่มทรงคุณวุฒิ 9 คนและแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 2 องค์ประกอบ 1) ขั้นตอนการวิจัย มี 4 ขั้นตอน 2) กระบวนการแก้ปัญหาเชิงระบบที่นำมาใช้มี 6 ด้าน คือ ด้านการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา/ด้านการพัฒนานักเรียน นักศึกษา/ด้านการพัฒนาครูผู้สอน/ด้านการพัฒนาครูที่ปรึกษา/ ด้านการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร/ด้านการปรับรื้อระบบบริหารจัดการ

3. รูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีความเหมาะสม ในการนำไปใช้อยู่ในระดับ เหมาะสมมาก รูปแบบด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ 1) ด้านการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ได้แก่มีสอบคัดเลือก การให้โควตาพิเศษ 2) ด้านที่มี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาครูที่ปรึกษา ได้แก่ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้าน 100 เปอร์เซ็นต์ พัฒนาด้านการให้คำปรึกษา กำกับ ติดตาม เรื่องยาเสพติด และการทะเลาะวิวาท 3) ด้านการพัฒนานักเรียน นักศึกษา ได้แก่ จัดกิจกรรม ปฐมนิเทศนักเรียนนักศึกษา กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง การหารายได้ระหว่างเรียน และกิจกรรม คัดกรองโดยการตรวจสอบสุขภาพและสารเสพติด 4) ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ได้แก่ พัฒนาทักษะ การจัดการเรียนการสอน พัฒนาด้านบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน 5) ด้านการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ จัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม กิจกรรม

การหารายได้ระหว่างเรียน และ 6) ด้านการปรับรื้อระบบการบริหารจัดการได้แก่ กำหนดอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจของการจัดตั้งสถานศึกษาให้ชัดเจน จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์และชุดฝึก ที่ทันสมัย และจัดสถานที่สิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

กิตติพันธ์ บุญโตสีตระกูล (2558 : 31 - 32) ได้ศึกษาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา การออกกลางคันของนักศึกษา ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พระนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.08 รองลงมา คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ย 2.73 ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 2.45 ด้านพฤติกรรมผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 2.12 และด้านสถานภาพครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 1.46 ตามลำดับ แนวทางการแก้ไข มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้เพียงพอ กับนักศึกษา รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา เช่น โรงอาหาร ห้องน้ำ สถานที่พักผ่อนรอเรียน ความสะอาดของอาคาร เป็นต้น ครูผู้สอนควรเอาใจใส่ให้ความเป็นกันเอง และติดตามนักศึกษาที่มีความเสี่ยง เช่น ขาดเรียนบ่อย หรือมีผลการเรียนต่ำ พร้อมการประสาน กับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขปัญหา และสอดแทรกการสร้างจิตสำนึก ให้นักศึกษารักและผูกพันกับอาจารย์และมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความรักและผูกพันกับองค์กร

อุทัย ศรีชนะนอก (2559 : 83 - 84) ได้พัฒนาโปรแกรมพยากรณ์การออกกลางคัน ของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม หลายชั้นแบบแพร่ย้อนกลับ ผลการค้นหาค่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญเรียงจากความสำคัญมากไปหาน้อย คือ เกรดเฉลี่ยสะสม สาขาวิชา จำนวนน้อง ความสามารถพิเศษ และกิจกรรมชมรม

อโนมา ศิริพานิช และคณะ (2559 : 79) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคัน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือและแนวทางการแก้ไข กลุ่มเป้าหมาย มี 3 กลุ่ม คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต หลักสูตร 4 ปี ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล ภาควิชาครุศาสตร์ไฟฟ้า ปีการศึกษา 2552 - 2554 และวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 5 ปี ภาควิชาครุศาสตร์โยธา ปีการศึกษา 2553 - 2554 รวมจำนวน 798 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผนวกกับการวิจัย เชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ค่า t-test และ F-test ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาออกกลางคันทั้งสิ้น 295 คน (36.97%) ส่วนใหญ่จบจากสถานศึกษาของรัฐบาล ในต่างจังหวัด และเข้าศึกษาโดยวิธีสอบตรง 2) สาเหตุการออกกลางคันแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 2.1 จากตัวนักศึกษาซึ่งมีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ และคุณลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมาะสม

2.2 จากกระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะหลักสูตรซึ่งเรียนค่อนข้างยาก การไม่ได้ใบประกอบวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอนบางท่านไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ และการขาดการชี้แนะเพราะการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ไม่เป็นระบบ 2.3 จากการไม่มีเงินทุน ค่าใช้จ่ายในการเรียน และ 2.4 จากความต้องการของครอบครัว 3) แนวทางการแก้ไข วิเคราะห์ตามหลักเหตุ และผล ด้วยวิธีการ ZOPP ได้ผลเป็นต้นไม้วัดอุปประสงค์ 10 ประการ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ การแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษา และเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

สวัสดี วิชระโกชน (2559 : 351, 456) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557 ผลการวิเคราะห์พบว่า จำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี 5 ปีการศึกษา จำแนกตามรายการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อบังคับฯ พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตในกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด จำนวน 5,788 คน คิดเป็นร้อยละ 35.72 รองลงมาเป็นกรณีเมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต จำนวน 5,628 คน คิดเป็นร้อยละ 34.73 และกรณีไม่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต จำนวน 3,167 คน คิดเป็นร้อยละ 19.55 โดยนิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตในกรณีขาดคุณวุฒิหรือคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งน้อยที่สุด จำนวน 1,620 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ทั้งนี้ อัตราการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในช่วงปีการศึกษา 2553 - 2557 มีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นปีการศึกษา 2557 เนื่องจากนิสิตอยู่ในช่วงกำลังศึกษา และมหาวิทยาลัยได้แก้ไขเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการเป็นนิสิต ส่งผลให้อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษามีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2556 โดยจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิต เฉลี่ย 5 ปีการศึกษา เท่ากับ 3,240.60 คน เมื่อจำแนกเป็นกรณี พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด จำนวน 1,157.60 คน ซึ่งข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตจะแปรผันตรงกับจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในแต่ละปีการศึกษา หากปีการศึกษาใดมีนิสิตเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้ข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตมีจำนวนมากด้วย

วิไลพันธ์ บุญมาก (2560 : 16) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคัน และไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาในหลักสูตรเป็นเพศชาย นักศึกษาคณะเทคโนโลยีและการจัดการอุตสาหกรรม และส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาสาขาวิศวกรรมระบบเครื่องมือวัด ก่อนเข้าศึกษามาจากระดับ ม.6 มาจากการสอบคัดเลือกในรอบสอบตรงของมหาวิทยาลัย พ้นสภาพออกจากมหาวิทยาลัยในชั้นปีที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมก่อนออกจากมหาวิทยาลัยอยู่ระหว่าง 1.00 - 1.59 สถานศึกษาก่อนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นของรัฐ ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากปัญหาด้านการเรียน พักหอพักภายใน

มหาวิทยาลัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญระดับปานกลาง สำหรับการพิจารณาเป็นรายด้านจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านนักศึกษาเป็นด้านปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาอยู่ในระดับความสำคัญระดับน้อย ด้านทัศนคติต่อสาขาวิชาที่เรียนอยู่ในระดับความสำคัญระดับปานกลาง ด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับความสำคัญระดับปานกลางและด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับความสำคัญระดับปานกลาง และสำหรับการพิจารณาเป็นรายข้อ 5 อันดับแรกได้แก่ ความกังวลใจในเรื่องต่าง ๆ ของนักศึกษา ขาดการวางแผนการเรียนที่ดี การขาดความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาแบ่งเวลาไม่เหมาะสมและเมื่อเข้ามาเรียนแล้วเห็นว่าหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการ

วลัญชพร ชาริไสว (2560 : 96 - 98) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและการฟื้นฟูสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นฟูสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังนี้

1. นิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านสถานศึกษา และด้านเหตุผลส่วนตัว ตามลำดับ

2. นิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นฟูสภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านสถานศึกษา และด้านเหตุผลส่วนตัว ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนและการฟื้นฟูสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรมีการขยายจำนวนที่นั่งของกลุ่มรายวิชาที่เต็ม เพื่อรองรับจำนวนนิสิตที่ต้องการลงทะเบียนเรียนเพิ่ม ควรปรับปรุงระบบและประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) ให้สามารถรองรับการเข้าใช้ระบบได้มากขึ้น ใช้งานได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว และควรพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้ช่วยเหลือและแนะนำนิสิตในการลงทะเบียนเรียนและการฟื้นฟูสภาพของนิสิต

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Peters, Kersley Michael (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษานักศึกษาผิวดำในการศึกษาระดับอุดมศึกษา : การหยุดเรียนกลางคันจากวิทยาลัยชุมชน มีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาหาสาเหตุ

ของการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษาในระดับวิทยาลัยและศึกษาวิธีป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา การออกกลางคัน งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาสาเหตุที่นักศึกษาผิวดำใน Toronto ที่หยุดเรียนกลางคัน ในวิทยาลัย ความมุ่งหมายหลักของการวิจัยครั้งนี้ คือ ต้องการแยกแยะและระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมหยุดเรียนกลางคัน โดยศึกษาทัศนคติของนักศึกษาผิวดำและเพื่อพัฒนาแนวคิด เบื้องต้นเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อลดความเป็นไปได้ของพฤติกรรมหยุดเรียนกลางคันโดยเฉพาะ อย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาผิวดำ การศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบการศึกษาแบบต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติ ซึ่งมุ่งเน้นการใช้ประสบการณ์ชีวิตของชนกลุ่มน้อยที่ถูกการเหยียดเชื้อชาติและถูกกดขี่ทางสังคม คือ เยาวชนผิวดำจำนวน 17 คน เป็นอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยข้อมูลจะถูกคัดเลือกเฉพาะที่ให้ข้อเท็จจริงเชิงลึกเกี่ยวกับ หน้าที่ของโรงเรียนและการศึกษาที่ทำให้ให้นักศึกษาที่ถอย ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยหลายอย่าง ที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการหยุดเรียนกลางคัน ปัจจัยเหล่านั้นประกอบไปด้วย การเงิน สถานะทางสังคมเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของครอบครัว การสอน การเรียน การเตรียมพร้อมในการเรียนและการบริหารจัดการการศึกษา ถึงแม้ว่าเชื้อชาติไม่ถูกระบุว่าเป็นปัจจัย ที่มีผลอย่างชัดเจนแต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าเชื้อชาติยังเป็นประเด็นที่ควรศึกษา ความคิดเห็น ของผู้เรียนที่ได้ถูกบันทึกไว้และนำมาบรรยายในการวิจัยนี้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวข้องกับนักศึกษา ที่หยุดเรียนกลางคัน เมื่อพิจารณาถึงปรากฏการณ์ปัญหาการหยุดเรียนกลางคันถือเป็นความล้มเหลว อันใหญ่หลวงในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่มีผลกระทบรายบุคคลหรือเจาะจง เฉพาะกลุ่มคนผิวดำ แต่ยังกระทบถึงสังคมโดยรวมไปจนถึงประเทศชาติด้วย การหยุดเรียนกลางคัน สะท้อนความสูญเสียที่สำคัญทั้งด้านการเงินและเวลาที่ได้ลงทุนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของคน ผิวดำ นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะในการป้องกันการหยุดเรียนกลางคันอีกด้วย

Jones-Giles, Jeterfonee (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษา ในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย การศึกษา ครั้งนี้จัดทำขึ้นในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาผิวดำ เพื่อที่จะระบุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจของนักศึกษาและชี้ให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา ข้อมูลในการศึกษานี้ถูกเก็บรวบรวมโดยใช้กลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลที่มีการเก็บรักษา ไว้ในคลังข้อมูลของสถาบัน และใช้การสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อที่จะศึกษาทัศนคติของอาจารย์ และผู้บริหารผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายของสถาบันและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ ของนักศึกษา ข้อเสนอที่ได้จากการศึกษาและข้อเสนอแนะ มีดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักศึกษาประกอบด้วย ความเบื่อหน่ายด้านวิชาการ ความไม่แน่ชัดเกี่ยวกับความต้องการด้านการเรียน การเปลี่ยนถ่าย และปัญหาความคาดหวังที่ไม่เป็นจริงเกี่ยวกับวิทยาลัย คะแนนสอบต่ำ ความไม่พึงพอใจ ต่อการให้คำแนะนำทางวิชาการ กลยุทธ์เกี่ยวกับการรักษาอัตราการคงอยู่ในวิทยาลัยที่ไม่เหมาะสม

ภาระการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งที่มาเกินไป การเตรียมความพร้อมทางวิชาการที่ไม่พอเพียง ขาดการพิจารณาพื้นฐานทางการศึกษาที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง ความซึมเศร้า ส่วนบุคคลและอารมณ์ ความลำบากทางการเงิน ปัญหาทางครอบครัว ขาดความมั่นใจในตนเอง และการปรับตัวในสถาบันไม่ได้

2) นโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาอัตราคงอยู่ของนักศึกษา คือ การคัดกรองผู้ที่มีแนวโน้มในการหยุดเรียนกลางคันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น การจัดกระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการเพื่อป้องกันการหยุดเรียนกลางคัน การนำข้อคิดเห็นจากนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อทราบกลุ่มนักศึกษาผู้ที่มีแนวโน้มที่จะถอนวิชาเรียน และการจัดการเชิงปฏิบัติการตามนโยบายและแนวปฏิบัติในระดับย่อยเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา และสัมภาษณ์นักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคันเพื่อหาสาเหตุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหยุดเรียนกลางคัน

3) การให้บริการและความช่วยเหลือทางด้านวิชาการที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาหรือพัฒนาอัตราคงอยู่ของนักศึกษา ประกอบด้วย การให้คำแนะนำแก่นักศึกษา การให้คำปรึกษา การกำกับติดตาม การให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน และการจัดคอร์สเรียนเพื่อปรับพื้นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง

4) กิจกรรมที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การบริการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการใช้ชีวิต สามารถมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงอัตราคงอยู่ของนักศึกษาในสถาบันที่เข้าร่วมโครงการ การบริการเหล่านี้ประกอบด้วย การทำงานในวิทยาเขต การให้เงินกู้ยืมฉุกเฉิน การให้ทุนการศึกษาตามศักยภาพ การประสานงานกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคในนามบุคคลและนามองค์กร รวมถึงการให้ความช่วยเหลือจากรัฐและรัฐบาลกลาง ตัวอย่างเช่น โครงการซัมเมอร์สเบรก และโครงการความร่วมมือของรัฐบาลที่ได้รับเงินสนับสนุนตามมาตราที่สี่ของพระราชบัญญัติการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ปี ค.ศ. 1965

Washington, Judith A. (2005 : Abstract-A) ได้ศึกษาการทำให้นักศึกษาแอฟริกันอเมริกันมีสถานะคงอยู่ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย การเพิ่มจำนวนนักศึกษาแอฟริกันอเมริกันที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีและการลดจำนวนผู้หยุดเรียนกลางคันยังคงเป็นความท้าทายของนักศึกษาและของสถาบันการศึกษา เพราะการรักษาอัตราคงอยู่ของนักศึกษาเหล่านี้มีความสำคัญต่อชุมชนชาวแอฟริกันอเมริกันในแง่ของเศรษฐกิจสังคมและความก้าวหน้าทางการเมืองการปกครองที่มีผลมาจากการที่ประชาชนมีวุฒิการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้มีผลการศึกษาที่ได้เปิดเผยให้เห็นว่าสาเหตุที่นักศึกษาชาวแอฟริกันอเมริกันหยุดเรียนกลางคันมีเหตุผลอย่างเช่น ผลการเรียนไม่ดี ขาดความพยายาม การไม่มีส่วนร่วมที่จะได้รับความสนับสนุน และไม่มีบุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ งานวิจัยนี้ได้เปรียบเทียบเครือข่ายการสนับสนุนของนักศึกษาแอฟริกันอเมริกันจำนวน 20 คน ที่เข้าศึกษาในสถาบันที่มีคนผิวขาวศึกษาอยู่เป็นหลักโดยเปรียบเทียบผลกระทบหรือผลที่ได้รับ

จากเครือข่ายของคนที่มีการตัดสินใจในการศึกษาต่อจนสำเร็จหรือหยุดเรียนกลางคัน งานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับผลแห่งความมุ่งมั่นและความอดทนที่กระทบต่อการพัฒนาเครือข่ายการสนับสนุนเหล่านั้น นักศึกษา 20 คน ถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกประกอบไปด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัย อีกกลุ่มเป็นนักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคัน ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักศึกษาเพศชาย จำนวน 5 คน และนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 5 คน การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์รายบุคคล เครือข่ายการให้กำลังใจแก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาและผู้ที่หยุดเรียนกลางคันได้ถูกแสดงให้เห็นโดยใช้โปรแกรม UCI NET ผู้เข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้จะถูกเปรียบเทียบในด้านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน องค์กร โครงการ การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน และการสนับสนุนรายบุคคล เช่น จากครอบครัว เพื่อน คณาจารย์ และผู้อื่น ลักษณะของเครือข่ายความช่วยเหลือในแต่ละกลุ่มนั้นแตกต่างกันออกไปโดยได้รับรู้และเปรียบเทียบเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงระดับความอุทิศตนและอดทนที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของเครือข่ายที่ให้ความช่วยเหลือนี้ เครือข่ายของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะรวมบุคคลอย่างเช่น ครอบครัว เพื่อนในวิทยาลัย คณาจารย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาเข้าไว้ด้วย ส่วนเครือข่ายของผู้ที่หยุดเรียนกลางคันจะมีการสนับสนุนจากเพื่อนในวิทยาลัยเพียงอย่างเดียว ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะอุทิศตนให้กับการเรียนเพื่อจบหรือสำเร็จการศึกษาโดยได้แสดงออกการทุ่มเทผ่านความอดทนที่จะคงอยู่และทำให้สำเร็จการศึกษาไม่ว่าจะเจอปัญหาใด ๆ ก็ตาม บทสรุปคำแนะนำและการนำไปใช้ประโยชน์ได้ถูกรวมไว้ในงานวิจัยชิ้นนี้เพื่อที่จะช่วยให้ในอนาคตสามารถลดอัตราการหยุดเรียนกลางคันของนักศึกษา นอกจากนี้ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความมุ่งมั่นและทุ่มเทเพื่อให้นักศึกษาแอฟริกันอเมริกันสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาได้

Harleston, Sheila McDonald (2005 : Abstract-A) ได้ศึกษากลยุทธ์การรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาโดยคณาจารย์และผู้บริหารในมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษานานาชาติ และประสิทธิภาพของนโยบายในการรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลยุทธ์ที่ใช้ในมหาวิทยาลัยสำหรับชนผิวดำเพื่อยับยั้งและรักษาสถานภาพจำนวนนักศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อบ่งชี้และเข้าใจลักษณะของการยับยั้งและรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาที่คณาจารย์และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษานานาชาติในสหรัฐอเมริกานำไปใช้ในการศึกษานี้ยังต้องการที่จะเรียนรู้กลยุทธ์ที่มหาวิทยาลัยนำไปใช้เพื่อรับสมัครนักศึกษาวิชาเอกดนตรีรวมทั้งการสนับสนุนนักศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย คือ คณาจารย์และผู้บริหารรวมถึงนักวิชาการที่ต้องการรักษาสภาพนักศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการลงทะเบียนเรียนที่มหาวิทยาลัยและนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีจะต้องเกี่ยวข้องด้วย กลุ่มเป้าหมายยังครอบคลุมถึงศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาในปี 2004 และย้อนหลังไปอีก 4 ปี การวิจัยเป็นแบบพรรณนาเพื่อที่จะพิจารณากระบวนการที่ประสบผลสำเร็จในการคัดเลือกและรักษาจำนวนนักศึกษาให้คงอยู่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมแล้วจะถูกนำมาวิเคราะห์และจัดกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จในการคัดเลือกและรักษาสถานภาพ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีให้คงสภาพอยู่นั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สำหรับการสนับสนุน และการให้บริการมหาวิทยาลัยได้ถูกพิจารณาและเปรียบเทียบในมุมมองของศิษย์เก่ากับมุมมอง ของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และตีความแนวคิดที่สำคัญ จากการศึกษาคั้งนี้ด้วย

Hitchcock, Jonathan Travis (2010 : Abstract-A) ได้วิเคราะห์ผลกระทบต่ออัตราการ คงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยชั้นปีที่หนึ่งที่ยังไม่ตัดสินใจทางวิชาการในหลักสูตร CDMC การวิจัย ครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งที่กำลังจะขึ้น ชั้นปีที่สองในการตัดสินใจทางวิชาการในหลักสูตร CDMC ที่สถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาชนผิวขาว ของมิสซิสซิปปี ซึ่งในที่นี้จะใช้ชื่อสมมุติว่า Alfred University กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษา ชั้นปีที่หนึ่งที่อยู่ระหว่างการตัดสินใจทางวิชาการ จำนวน 428 คน โดยถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษาที่สำเร็จหลักสูตร CDMC และกลุ่มนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จหลักสูตร CDMC อัตราการ คงอยู่ของนักศึกษาเหล่านี้ จะนำไปเปรียบเทียบโดยใช้สถิติไควสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบกับการใช้ตาราง A Two-way Contingency 2) ใช้การสำรวจออนไลน์ซึ่งการวิจัย ประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร CDMC โดยใช้นักศึกษามหาวิทยาลัย Alfred University พบว่า นักศึกษาคิดว่าหลักสูตรนี้มีประโยชน์ช่วยให้พวกเขาสามารถตัดสินใจทางวิชาการได้ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งที่ยังไม่ได้ตัดสินใจทางวิชาการ 3) งานวิจัยนี้ยังศึกษาว่าหลักสูตรนี้ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มมหาวิทยาลัยทางใต้ของสหรัฐอเมริกาที่ใช้หลักสูตรการสอนและแนวคิด เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย Alfred University โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ สถาบันจำนวน 18 สถาบัน ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มมหาวิทยาลัยทางใต้ แผนการสอนจากสถาบันที่เข้าร่วมการศึกษาได้ ถูกนำมาพิจารณาเพื่อหาแนวคิดสำคัญว่าจะสอดคล้องกับแนวการสอนของ Brown และ Krane's (2006) ที่ทำให้ CDMC ประสบความสำเร็จหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีแรกของ มหาวิทยาลัย Alfred University ที่ยังไม่ตัดสินใจทางวิชาการที่สำเร็จหลักสูตร CDMC มีอัตราการ คงอยู่ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียนหลักสูตร CDMC นอกจากนั้นผู้เข้าร่วมโครงการระยะสองชี้ให้เห็นว่าพวกเขาคิดว่าองค์ประกอบของหลักสูตร CDMC มีประโยชน์ในการช่วยให้พวกเขาตัดสินใจทางวิชาการได้ ท้ายที่สุดผลจากส่วนที่สามบ่งชี้ให้เห็นว่า 8 สถาบันจาก 18 สถาบัน ที่เข้าร่วมโครงการได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าได้ปฏิบัติตาม 5 ด้าน ของ Brown และ Krane's ดังที่มหาวิทยาลัย Alfred University ได้ยึดถือปฏิบัติแล้ว มหาวิทยาลัยอื่นทั้ง 7 สถาบัน ก็น่าจะยึดถือเช่นเดียวกันซึ่งน่าจะส่งผลเช่นเดียวกันกับที่เจอในกรณี ของมหาวิทยาลัย Alfred University

Meador, Ryan E. (2012 : Abstract-A) ได้พยากรณ์ความสำเร็จในการกลับเข้ามาเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พ้นสภาพการเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน

ในภาคตะวันตกตอนกลาง การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการที่นักศึกษาสามารถสมัครกลับมาเรียนอีกครั้งหลังจากถูกให้พ้นสภาพนิสิตด้วยเหตุผลทางวิชาการเพื่อที่จะค้นพบตัวเองซึ่งในอนาคต การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 666 คน ที่ยื่นเอกสารขอกลับเข้าเรียน ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในแคนซัส ระหว่างปี 2004 ถึง 2009 โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของนักศึกษาที่จะกลับมาเรียนในระยะเวลาหนึ่งปีที่ถูกให้ออกกับตัวแปรอิสระ จำนวน 10 ตัวแปร โดยพิจารณาว่านักศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองอันเป็นสาเหตุให้ออก โดยพิจารณาจากอายุของนักศึกษาที่ถูกให้ออก จำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนไปแล้ว สัดส่วนร้อยละของหน่วยกิตที่ใช้พิจารณาถึงโอกาสที่จะสำเร็จการศึกษา ก่อนเข้ามามหาวิทยาลัยเปรียบเทียบกับระหว่างการเรียนรู้มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเป็นการศึกษาทั่วไป เกรดเฉลี่ยที่นักศึกษาได้รับก่อนเข้าเรียนมหาวิทยาลัย เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา ความต้องการพัฒนาทางด้านภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ระยะเวลาที่ล่วงเลยไปหลังจากถูกให้ออก หรือเพศของนักศึกษาที่มีผลต่อการออกกลางคัน การวิเคราะห์ถูกแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ นักศึกษาทั้งหมดที่อยู่ในกลุ่มประชากร และอีก 4 กลุ่ม คือ นักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาธุรกิจ สาขาวิชาระบบข้อมูล และสาขาวิชาการจัดการเพื่อการขาย ในภาพรวมนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงนัยยะสำคัญทางสถิติของจำนวนหน่วยกิตชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียน หลังจากกลับมาเรียน ร้อยละของวุฒิการศึกษาที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์กับการสำเร็จการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายสาขาวิชา กลุ่มนักศึกษาสาขาวิชา วิศวกรรมศาสตร์ พบว่า จำนวนหน่วยกิตชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียน วุฒิการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม รวมถึงเพศของนักศึกษามีนัยยะสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจ มีเพียงหนึ่งตัวแปรที่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ คือ ร้อยละของคุณวุฒิที่ได้สำเร็จการศึกษา สำหรับกลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาระบบข้อมูล ตัวแปรที่มีนัยยะสำคัญ คือ จำนวนหน่วยกิตชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียน และร้อยละของคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษา ในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการเครือข่าย ตัวแปรที่มีความสำคัญ คือ จำนวนหน่วยกิตที่ได้ลงทะเบียนเรียน ร้อยละของคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสมและความต้องการพัฒนาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์เป็นปัจจัยที่มีนัยยะสำคัญ

Loresco, Royal (2013 : Abstract-A) ได้ศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการขาดเรียน การกลับมาเรียนและการไม่กลับมาเรียนในวิทยาลัยชุมชน การคงอยู่ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น มุ่งประเด็นไปที่ความสามารถในการรักษานักศึกษาไว้ของสถาบันและการป้องกันการออกกลางคันของนักศึกษาโดยปล่อยให้การฟื้นฟูการหยุดเรียนไว้ที่ระดับมัธยมศึกษา นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย หลักสูตรบวกสอง ซึ่งมีรูปแบบของการไม่แจ้งกลับมาเรื่องการลงทะเบียนเรียน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาทั้งในกรณีแบบ Stop Out คือ นักศึกษาที่กลับมาเรียนหลังจากหมดระยะเวลา และแบบ Stay Out คือ พวกที่ไม่กลับมาเรียนหลังจากครบระยะเวลา ในปัจจุบัน การฟื้นฟูการหยุดเรียนได้ถูกจำกัดให้อยู่กับการจัดการเรียนโดยใช้ Exit Survey ทำให้เกิดช่องว่าง

เมื่อต้องการทราบและการตัดสินใจที่จะกลับมาเรียนของนักศึกษา การพยายามที่จะรักษาอัตราคงอยู่ของนักศึกษานั้น ควรเข้าใจถึงกระบวนการตัดสินใจที่จะกลับมาศึกษาหลังจากหมดระยะเวลาแล้ว เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้กับการกลับมาลงทะเบียนเรียนซ้ำ การศึกษาประเด็นที่นักศึกษากลับมาเรียนจนสำเร็จและมีการหาสาเหตุผลของนักศึกษาบางกลุ่มที่ผ่อนผันการกลับมาเข้าเรียนไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดมีจำนวนน้อยมาก โดยค่าเฉลี่ยแล้วหากวิทยาลัยสูญเสียจำนวนนักศึกษาชั้นปีแรกไปมากกว่า 60% ก่อนภาคเรียนที่สาม นั้นแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะให้ความสนใจในการลงทุนเพื่อยับยั้งการไม่ต่อเนื่องทางการศึกษา (Roman, 2007) กรณีศึกษาเชิงคุณภาพนี้ได้ให้นักศึกษาผู้ที่กลับมาเรียนและผู้ที่ไม่กลับมาเรียนได้บรรยายถึงอุปสรรคทั้งภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาศึกษาเล่าเรียน นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการทางการศึกษาทางด้านการลงทะเบียนเรียน การให้คำแนะนำการรับสมัครนักศึกษาได้เข้าร่วมสัมภาษณ์เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติที่จะสามารถช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาที่กลับมาเรียน การศึกษาในครั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะทางกลยุทธ์กับฝ่ายที่ต้องให้บริการนักศึกษาและยกประเด็นสำคัญที่จะช่วยรักษา ป้องกัน และยับยั้งเพื่อให้นักศึกษากลับมาศึกษาต่อเนื่อง

Randall, Shelly (2013 : Abstract-B) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลในการหยุดเรียนกลางคัน หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลก่อนสำเร็จการศึกษา ในสหรัฐอเมริกาพยาบาลวิชาชีพเป็นสาขาที่ขาดแคลนมาก ซึ่งการขาดแคลนนี้ภายในปี 2025 มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นถึง 260,000 ตำแหน่ง เพื่อที่จะตอบสนองกับความต้องการในการบริการทางการแพทย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตวิทยาลัยพยาบาลต่าง ๆ พยายามเร่งพัฒนาและผลิตบัณฑิตทางการพยาบาล ปีละ 30,000 คน ตามข้อมูลของสมาพันธ์วิทยาลัยพยาบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งจำนวนนี้จะนับเป็นการเพิ่มขึ้นของจำนวนพยาบาลที่มีอยู่ทั้งหมดในปัจจุบันที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาพยาบาลเพิ่มมากขึ้นถึง 30% การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลตัดสินใจหยุดเรียนกลางคันในวิทยาลัยขนาดกลางทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกา จุดประสงค์เฉพาะของการวิจัย คือ 1) ค้นหาปัจจัยที่มีผลกระทบและส่งผลต่อการตัดสินใจหยุดเรียนของนักศึกษาพยาบาลและ 2) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์ที่พัฒนาจากข้อค้นพบเพื่อให้เกิดอัตราคงอยู่ของนักศึกษาพยาบาล งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยศึกษากลุ่มเป้าหมายโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเจ็ดขั้นตอนของ Diekelman's ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมโดยใช้การสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างและใช้การสำรวจสำมะโนประชากร มีการวิเคราะห์ความสับสนโดยใช้เกณฑ์ความน่าเชื่อถือและข้อมูลที่แท้จริง งานวิจัยนี้ พบว่า จำนวนที่ลดลงของนักศึกษาพยาบาลนั้นสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงเชิงทัศนคติในการพยาบาล สภาพแวดล้อมส่วนตัวหรือทัศนคติเกี่ยวกับตัวเอง การเปลี่ยนแปลงนี้แสดงให้เห็นว่า แนวคิดที่ว่าฉันไม่เหมาะกับการเรียนพยาบาลเป็นเหตุผลที่มักถูกนำมากล่าวอ้างมากที่สุด ประเด็นสำคัญภายในวิชาชีพพยาบาลและสภาพชีวิตการทำงานจริงของวิชาชีพพยาบาลและประเด็นรองลงมาทั้งเจ็ดประเด็นที่เกี่ยวข้องกันนั้น ทำให้เห็นชัดเจนขึ้นว่า

ประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มเป้าหมายนี้ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้พวกเขาหยุดเรียนกลางคันจากหลักสูตรก่อนสำเร็จการศึกษา

Funk, Mary Theresa (2015 : Abstract-A) ได้ประเมินการหยุดเรียนกลางคันของนักศึกษาที่ต้องเดินทางไปกลับในการเรียนของวิทยาลัย ประชากรที่ได้รับการศึกษานั้นมีผลต่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศและแรงงาน การหยุดเรียนกลางคันในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย จึงส่งผลเสียให้กับนโยบายของผู้บริหารประเทศที่ต้องการให้เพิ่มจำนวนผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาภายในปี 2020 ความต้องการแรงงานที่มีทักษะสูง จึงเป็นแรงผลักดันให้สถาบันต่าง ๆ พยายามลดอัตราการหยุดเรียนกลางคัน เพื่อเพิ่มอัตราการคงอยู่และการสำเร็จการศึกษา โดยมีนักศึกษาจำนวนมากที่มีถิ่นพำนักอยู่นอกวิทยาเขตหรือพื้นที่โดยรอบวิทยาลัย ซึ่งทำให้เกิดจำนวนประชากรนักศึกษาที่เรียกว่า นักศึกษาที่อยู่นอกแบบแผนวิทยาลัยหรือวิทยาเขตที่มีนักศึกษาเดินทางไปกลับ ต้องเผชิญกับความท้าทายเป็นอย่างมากเพราะการใช้เวลาในการช่วยเหลือครอบครัวและการประกอบอาชีพของนักศึกษาอาจจะขัดขวางการเรียนได้

Okagbare, Abel G. (2015 : Abstract-A) ได้ศึกษามุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและนักการศึกษาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนที่แสวงหากำไรนั้น เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นอกเหนือจากข้อดีเรื่องของตารางเรียนที่ยืดหยุ่นได้ในเรียนมหาวิทยาลัยเอกชนนั้น นักศึกษาหลายคนยังสามารถไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรได้ ปัญหาที่การศึกษาครั้งนี้มุ่งประเด็นศึกษาจำนวนนักศึกษาที่เรียนมหาวิทยาลัยเอกชนที่ลดลงอย่างมากและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลดลงเหล่านั้น วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กรณีศึกษาหลายกรณีศึกษาในครั้งนี้คือ เพื่อวิเคราะห์มุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและคณาจารย์จาก 5 มหาวิทยาลัยเอกชน เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสถาบันที่พวกเขาเชื่อว่าส่งผลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงอัตราการหยุดเรียนกลางคันที่สูงขึ้นของนักศึกษา สำหรับการเปรียบเทียบได้ศึกษาวิเคราะห์ จำนวน 5 มหาวิทยาลัยเอกชน ที่มีอัตราการคงอยู่ต่ำเพื่อเปรียบเทียบหาข้อแตกต่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้คำถามกึ่งโครงสร้าง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าการสัมภาษณ์นั้นจะมุ่งสู่ประเด็นและสามารถยืดหยุ่นได้ พร้อมทั้งยังได้ใช้ข้อมูลรายงานอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในแต่ละภาคการศึกษา มาเป็นข้อมูลเพิ่มเติมด้วย ผลของการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การให้นักศึกษามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยเชิงสถาบันที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา การบริการจัดการเรียนพิเศษ การพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดหาอาชีพและการกำกับติดตามถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่เช่นกัน ผู้วิจัยที่จะทำเรื่องนี้ในอนาคตควรขยายกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงพรรณนาให้ถูกต้องมากขึ้น รวมถึงควรวิเคราะห์ความอ่อนไหวของผู้บริหารสถานศึกษาที่อาจจะมีผลและควรศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเชิงตัวเลขที่เกิดขึ้นจากการศึกษาในครั้งนี้ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น

Fernandez, Marcelo X. (2015 : Abstract-A) ได้ศึกษาผลกระทบของปัจจัยก่อนเข้าเรียนที่มีต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษาช่วงสองปีแรกของมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็กในประเทศ Ecuador การสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นว่ามีผลกระทบระยะยาวในระดับบุคคล สถาบัน และเศรษฐกิจของประเทศ ถึงแม้ว่าประเด็นเกี่ยวกับการหยุดเรียนกลางคันของนักศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษานั้น จะได้รับความสนใจมานับศตวรรษ แต่อัตราการคงอยู่ของนักศึกษาก็ยังคงแปรผกผันอยู่เสมอ มีการวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่า คุณลักษณะบางประการของนักศึกษา ก่อนเข้าเรียนมีที่สามารถใช้ทำนายได้ว่าอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาช่วงสองปีแรก ในมหาวิทยาลัยนั้นจะเป็นอย่างไร แต่การวิจัยประเภทนี้ยังมีน้อยมากในประเทศ Ecuador ซึ่งงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงคุณลักษณะก่อนและในระหว่างเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาที่สัมพันธ์กับอัตราการคงอยู่ช่วงสองปีแรกในการเรียนมหาวิทยาลัยหลังจากจบมัธยมปลายในประเทศ Ecuador โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,480 คน ที่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็กในประเทศ Ecuador ระหว่างปี 2006 ถึง 2012 การวิจัยนี้กำหนดจำนวนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบของปัจจัยก่อนเข้าเรียน เช่น ประเภทของโรงเรียน เพศ อายุ เกรดเฉลี่ยสมัยมัธยมศึกษาตอนปลาย คะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัย และคะแนนเฉลี่ยตอนมัธยมศึกษาตอนปลาย คะแนนเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยในภาคการศึกษาที่สองและสาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโมเดลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ การวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรอิสระ มีผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่สามารถนำไปคาดการณ์อัตราการคงอยู่ของนักศึกษา อย่างน้อยที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ เกรดเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยและอายุ เป็นปัจจัยที่พบว่ามีแรงพยากรณ์ ในการคงอยู่ในช่วงชั้นปีที่หนึ่ง ในขณะที่เกรดเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยมีผลมากที่สุดในปีแรกและปีที่สอง อิทธิพลของตัวแปรก่อนเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นมีผลมากกว่าและมีผลกระทบในช่วงปีแรก แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นช่วงปีที่สอง เกรดเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยมีผลมากกว่า ถึงแม้ว่ามีข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้ที่อาจจะทำให้ความสามารถในการอธิบายภาพรวมลดลง เนื่องจากการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ งานวิจัยชิ้นนี้ก็แสดงให้เห็นถึงอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา สามารถชี้เฉพาะถึงความเสี่ยงที่นักศึกษาหยุดเรียนกลางคันและสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักศึกษาลาออกจากมหาวิทยาลัย จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางให้กับนักวิจัยท่านอื่นเพื่อศึกษาในบริบทที่ใกล้เคียงกัน โดยอาจจะใช้ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในประเทศ Ecuador เพื่อให้มีความเข้าใจในการรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในประเทศอื่นมากขึ้น

Shah, Syed Tanveer Hussain (2016 : Abstract-A) ได้เปรียบเทียบการวิเคราะห์ข้อมูล Big Data กับการตัดสินใจของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา สูงและต่ำ มีความท้าทายหลายประการที่มหาวิทยาลัยรัฐในปัจจุบันนี้ต้องเผชิญซึ่งความท้าทายเหล่านี้เกี่ยวข้องกับ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาต่างก็เผชิญ

ปัญหาเหล่านี้และต้องแข่งขันในสถานการณ์ที่การแข่งขันค่อนข้างสูง อัตราการคงอยู่ของนักศึกษา เป็นเรื่องท้าทายอีกประการหนึ่งที่มหาวิทยาลัยรัฐต้องเผชิญในปัจจุบัน การรักษ้อัตราคงอยู่ ของนักศึกษานั้นสำคัญไม่เพียงแต่สัมพันธ์ในด้านการเงินแต่ยังสำคัญด้านชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย หนึ่งในวิธีที่ได้พยายามนำมาแก้ไขปัญหานี้ คือ การใช้ข้อมูล Big Data มาประกอบการตัดสินใจ ซึ่งถือว่าเป็นการวิเคราะห์ที่มีความสำคัญและช่วยปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการและสร้าง ความรอบคอบในการตัดสินใจของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมากขึ้น รัฐอาจจะต้องการปรับปรุง ประสิทธิภาพในการตัดสินใจ โดยบูรณาการการวิเคราะห์ทางธุรกิจเข้าสู่รูปแบบการตัดสินใจด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาการใช้ข้อมูลแบบ Big Data เพื่อการวิเคราะห์ ทางธุรกิจมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารมหาวิทยาลัยรัฐที่เข้าร่วมในการศึกษา การวิจัย ครั้งนี้วิเคราะห์เชิงพรรณนา พยากรณ์บ่งชี้ตัดสินใจ และวิเคราะห์เชิงพื้นฐาน รวมถึงการเก็บข้อมูล ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารมหาวิทยาลัยรัฐที่มีอัตราคงอยู่ของนักศึกษาทั้งสูงและต่ำ รูปแบบการตัดสินใจของผู้บริหารและความสัมพันธ์ในการใช้การวิเคราะห์เชิงธุรกิจและอัตราคงอยู่ ของนักศึกษาได้ถูกพิจารณาโดยแบบสำรวจได้ถูกส่งออกไปเก็บข้อมูลกับอธิการบดี ผู้บริหาร คณบดี และผู้ที่มีบทบาทในมหาวิทยาลัยเหล่านี้ มหาวิทยาลัยที่มีอัตราคงอยู่ของนักศึกษาสูงสุด 33% และอัตราคงอยู่ของนักศึกษาต่ำสุด 13% ได้ถูกนำมาเปรียบเทียบกับการใช้การวิเคราะห์ทางธุรกิจ เพื่อนำมาตัดสินใจ รวมถึงพฤติกรรมทางภาวะผู้นำโดยทั่วไป และอัตราคงอยู่ของนักศึกษา ก็ถูกนำมาพิจารณาด้วย ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยที่มีอัตราคงอยู่ของนักศึกษาสูงได้รายงาน ถึงการใช้การเก็บข้อมูลแบบพรรณนาและข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

Bailey, Susan (2018 : Abstract-A) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตรา การคงอยู่และความอดทนเพื่อให้สำเร็จการศึกษาของนักศึกษาละตินและอเมริกาใต้ อัตราการสำเร็จ การศึกษาของนักศึกษาละตินที่เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัย BU มีระดับต่ำกว่าจำนวนนักศึกษาละติน ที่จบการศึกษาทั้งหมดในสหรัฐอเมริกาและในมลรัฐเทนเนสซี ซึ่งถือว่า BU ให้ความสำคัญ และตระหนักถึงปัญหาเพราะเป้าหมายของสถานศึกษานี้ คือ รับประกันความสำเร็จทางการศึกษา ให้กับนักศึกษาทุกคน วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาเชิงลึกและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษาละตินที่สำเร็จการศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักศึกษาเชื้อชาติละตินที่มีอายุระหว่าง 23 ถึง 65 ปี และสำเร็จการศึกษาจาก BU ระหว่าง ปี 2013 ถึง 2016 ข้อมูลได้ถูกรวบรวมโดยใช้แบบสำรวจและการสัมภาษณ์รายบุคคลผู้เข้าร่วม การวิจัยครั้งนี้ ทั้ง 10 คน ตอบแบบสำรวจและยินดีให้สัมภาษณ์ หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลจากการสำรวจด้วย ซึ่งข้อมูลทั้งสองได้ถูกแปลความ ตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบและสรุปเพื่อตอบแต่ละข้อคำถามวิจัย ข้อมูลจากการสำรวจ ได้ถูกจัดอันดับเพื่อดูถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกที่ส่งผลต่อผู้เข้าร่วมวิจัยนี้ ในการสำเร็จการศึกษา

จากมหาวิทยาลัย ขณะที่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้บ่งชี้ให้เห็นทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน เมื่อนำข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกัน ผลจากการวิจัยยืนยันให้เห็นว่าบุคลิก ลักษณะ ส่วนบุคคลประกอบกับทรัพยากรบางอย่างเป็นปัจจัยและมีอิทธิพลที่นอกเหนือที่มหาวิทยาลัย จะควบคุมได้และร่วมกันส่งผลต่ออัตราการสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยนี้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดใจ ที่พบว่ามีเพียงไม่กี่ปัจจัยและอิทธิพลที่สามารถควบคุมได้โดยมหาวิทยาลัยและจะมีผลต่ออัตราการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาชาวละติน สำหรับการพิจารณาเรื่องอัตราการคงอยู่และอัตราการสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัวเพราะกลัว ที่จะส่งผลต่อนักศึกษาแรกเข้าและนักศึกษาที่โอนย้ายมาเรียนในแต่ละภาคการศึกษา เมื่อวิเคราะห์ ถึงประสบการณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยนี้และมหาวิทยาลัยอื่นก็จะทำให้เห็น ความต้องการของนักศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ดำเนินการตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยสามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามที่ข้อบังคับกำหนด แต่ด้วยการดำเนินการมีกิจกรรมและรายละเอียดในการดำเนินการและมีหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง จำนวนมาก ส่งผลให้มีสภาพปัญหาเกิดขึ้นมากน้อยแล้วแต่กรณีเนื่องด้วยจำนวนนิสิตมีจำนวนมาก แต่สภาพปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อในด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร หรือด้านประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย รวมถึงส่งผลต่อสภาพจิตใจของนิสิตและครอบครัวที่มีความคาดหวังในการเข้าศึกษาต่อเพื่อให้สำเร็จ การศึกษาและสามารถทำงานหรือรับใช้สังคมหรือประเทศชาติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในระยะ เริ่มต้นเพื่อค้นหาหรือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะถัดไป เพื่อแก้ไขสภาพการพันสภาพ ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคามให้มีจำนวนลดลงต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรและผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4,263 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กันยายน 2561) ประกอบด้วย

1.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นสภาพการเป็นนิสิต (มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,474 คน (ยกเว้นนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในภาคต้น ปีการศึกษา 2561)

1.2 อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1,789 คน

รายละเอียดจำนวนประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลสำหรับการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปรากฏดังตาราง 1 - 2

ตาราง 1 จำนวนประชากรนิสิตระดับปริญญาตรีที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	คณะ/วิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
1	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	101	4.1
2	คณะวิทยาศาสตร์	104	4.2
3	คณะวิศวกรรมศาสตร์	272	11.0
4	คณะพยาบาลศาสตร์	-	-
5	คณะศึกษาศาสตร์	14	0.6
6	คณะศิลปกรรมศาสตร์	16	0.6
7	คณะเกษตรศาสตร์	-	-
8	คณะเทคโนโลยี	131	5.3
9	คณะการบัญชีและการจัดการ	789	31.9
10	คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม	163	6.6
11	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์	54	2.2
12	คณะวิทยาการสารสนเทศ	227	9.2
13	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง	345	13.9
14	คณะสาธารณสุขศาสตร์	27	1.1
15	คณะแพทยศาสตร์	1	0.0
16	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์	51	2.1
17	คณะสัตวแพทยศาสตร์	4	0.2
18	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์	36	1.5
19	คณะวัฒนธรรมศาสตร์	14	0.6
20	คณะนิติศาสตร์	125	5.1
รวม		2,474	100.0

หมายเหตุ ยกเว้นนิสิตชั้นปีที่ 1 เพราะยังไม่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสม เนื่องจากเพิ่งที่เข้าศึกษาต่อ
ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561

ตาราง 2 จำนวนประชากรอาจารย์ที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	คณะ/วิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
1	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	281	15.7
2	คณะวิทยาศาสตร์	196	11.0
3	คณะวิศวกรรมศาสตร์	72	4.0
4	คณะพยาบาลศาสตร์	57	3.2
5	คณะศึกษาศาสตร์	130	7.3
6	คณะศิลปกรรมศาสตร์	67	3.7
7	คณะเภสัชศาสตร์	53	3.0
8	คณะเทคโนโลยี	74	4.1
9	คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ	198	11.1
10	คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม	41	2.3
11	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์	92	5.1
12	คณะวิทยาการสารสนเทศ	88	4.9
13	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง	43	2.4
14	คณะสาธารณสุขศาสตร์	48	2.7
15	คณะแพทยศาสตร์	111	6.2
16	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์	33	1.8
17	คณะสัตวแพทยศาสตร์	55	3.1
18	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์	43	2.4
19	คณะวัฒนธรรมศาสตร์	9	0.5
20	คณะนิติศาสตร์	26	1.5
21	กองทะเบียนและประมวลผล	10	0.6
22	กองกิจการนิสิต	1	0.1
23	บัณฑิตวิทยาลัย	2	0.1
24	สำนักศึกษาทั่วไป	37	2.1
25	สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน	14	0.8
26	สถาบันวิจัยลัญจกเวช	5	0.3
27	สำนักวิทยบริการ	1	0.1
28	ศูนย์พัฒนาภาษา	1	0.1
29	ไม่ระบุ	1	0.1
รวม		1,789	100.0

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยกระบวนการอภิปรายและระดมความคิดเห็น จำนวน 65 คน ประกอบด้วย

2.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มผู้นำนิสิต จากสถานีสิต องค์การนิสิต และกลุ่มนิสิต จำนวน 20 คน

2.2 เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการระดับปริญญาตรี จากทุกคณะ/วิทยาลัย และหน่วยงาน จำนวน 30 คน

2.3 ผู้บริหารและตัวแทนอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 5 คน

2.4 ผู้ปกครองนิสิต จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ และหัวข้อสำหรับการอภิปรายและระดมความคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ใช้สอบถามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเขียนตอบ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเขียนตอบ จำนวน 1 ข้อ

2. แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 ใช้สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเขียนตอบ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเขียนตอบ จำนวน 1 ข้อ

3. หัวข้อสำหรับการอภิปรายและระดมความคิดเห็นในหัวข้อ “แนวทางการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษาจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมข้อคำถามและปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามตัวแปร ดังนี้

1.2.1 แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 สำหรับสอบถามนิสิต ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1.2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ต้องการใช้จริง 4 ข้อ

1.2.1.2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูล จำนวน 4 ข้อ ต้องการใช้จริง 4 ข้อ

1.2.1.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต จำนวน 1 ข้อ ต้องการใช้จริง 1 ข้อ

1.2.2 แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 สำหรับสอบถามอาจารย์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1.2.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ต้องการใช้จริง 3 ข้อ

1.2.2.2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูล จำนวน 4 ข้อ ต้องการใช้จริง 4 ข้อ

1.2.2.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิต จำนวน 1 ข้อ ต้องการใช้จริง 1 ข้อ

1.3 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณา ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1.3.1 ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม

1.3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัย และพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.3.3 นางอรอนงค์ เมฆพรรณโอภาส ผู้อำนวยการกองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ทำการพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา เกณฑ์ที่ใช้ได้ คือ 0.50 - 1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเข้าเกณฑ์จะนำไปใช้ (สมนึก ภัททิยธนี. 2560 : 220) ซึ่งผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

1.4 แก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถาม ฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจริงจากประชากร ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 เตรียมแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ และทำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรผ่านระบบเครือข่าย Internet ในระบบบริการการศึกษา ซึ่งประชากรสามารถเข้าถึงและเข้าใช้งาน ในช่วงระหว่างวันที่ 19 กันยายน 2561 ถึง 31 ตุลาคม 2561

1.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรตามที่กำหนดไว้

1.3 นำแบบสอบถามที่ประชากรได้ให้ข้อมูลมาตรวจสอบจำนวนและความถูกต้อง เมื่อตรวจสอบแล้วนำแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 สำหรับสอบถามนิสิต จำนวน 2,422 ชุด และแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 สำหรับสอบถามอาจารย์ จำนวน 1,015 ชุด ไปวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสรุปข้อความจากแบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบเขียนตอบด้วยผู้วิจัยเอง

1.4 นำเสนอข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการจัดทำตารางข้อมูล และสรุปผล โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

2. การจัดประชุมเพื่ออภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต โดยกำหนดจัดประชุม จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

2.1 ครั้งที่ 1 เดือนพฤษภาคม 2561 อยู่ในช่วงภาคปลาย ปีการศึกษา 2560

2.2 ครั้งที่ 2 เดือนกันยายน 2561 อยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561

ดำเนินการสรุปผลและรายงานข้อมูลไปยังผู้เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีการทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และการหาร้อยละ

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และวิธีการสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใช้วิธีการสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่าเฉลี่ย ซึ่งใช้สูตรดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี. 2560 : 241)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ตัวกลางเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
 N แทน จำนวนคนทั้งหมด

2. สถิติพื้นฐาน

การหาร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร โดยใช้สูตร
 ดังนี้ (สมมติว่า ภัททิยธานี. 2560 : 264 - 265)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
 f แทน จำนวนหรือคะแนนที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนทั้งหมดหรือคะแนนเต็ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของอาจารย์

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของประชากรนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิต

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	1,118	46.2
หญิง	1,304	53.8
รวม	2,422	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 19 ปี	33	1.4
19 - 20 ปี	950	39.2
21 - 22 ปี	1,043	43.1
มากกว่า 22 ปี	396	16.3
รวม	2,422	100.0
3. ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	1,004	41.5
ชั้นปีที่ 2	641	26.5
ชั้นปีที่ 3	478	19.7
ชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป	299	12.3
รวม	2,422	100.0
4. คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX)		
ต่ำกว่า 1.50	228	9.4
1.50 - 1.75	491	20.3
1.76 - 1.99	1,703	70.3
รวม	2,422	100.0

จากตาราง 3 พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิตที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2,422 คน (ร้อยละ 97.9) โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 1,304 คน (ร้อยละ 53.8) มีอายุระหว่าง 21 - 22 ปี จำนวน 1,043 คน (ร้อยละ 43.1) กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 1,004 คน (ร้อยละ 41.5) และมีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) อยู่ระหว่าง 1.76 - 1.99 จำนวน 1,703 คน (ร้อยละ 70.3)

1.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา
การฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพ
การเป็นนิสิต ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพ
การเป็นนิสิต ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพ
การเป็นนิสิต

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านคิดว่า “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีปัญหาในเรื่องการฟื้นฟูสภาพ การเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่		
1.1 มี	1,143	47.2
1.2 ไม่แน่ใจ	1,025	42.3
1.3 ไม่มี	254	10.5
รวม	2,422	100.0
2. ท่านคิดว่า “การฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” มีสาเหตุ มาจากอะไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2.1 มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด	2,055	44.9
2.2 ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้	708	15.5
2.3 ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง	412	9.0
2.4 ไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่าย ในชีวิตประจำวัน	488	10.7
2.5 ไม่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ ให้คำปรึกษา	247	5.4
2.6 ไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรม	604	13.2
2.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	58	1.3
รวม	4,572	100.0

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
3. ท่านคิดว่า ปัจจุบัน “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่		
3.1 มี	919	38.0
3.2 ไม่แน่ใจ	1,149	47.4
3.3 ไม่มี	354	14.6
รวม	2,422	100.0
4. ท่านคิดว่า ในอนาคต “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรจะมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” อย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
4.1 มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้	1,717	31.8
4.2 จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย	808	15.0
4.3 พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน	900	16.7
4.4 จัดหาแหล่งทุนการศึกษาและการหารายได้ระหว่างเรียนให้เพียงพอสำหรับนิสิตที่ขาดแคลนทุนทรัพย์	592	11.0
4.5 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถบูรณาการและอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตหรือการเรียนของนิสิต	486	9.0
4.6 มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม	848	15.7
4.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	43	0.8
รวม	5,394	100.0

จากตาราง 4 พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

1. นิสิตมีความคิดเห็นว่มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,143 คน (ร้อยละ 47.2)
2. นิสิตมีความคิดเห็นว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลายประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 2,055 คน (ร้อยละ 44.9) ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ จำนวน 708 คน (ร้อยละ 15.5) และไม่มีกระบวนการติดตามดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 604 คน (ร้อยละ 13.2) ตามลำดับ
3. นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,149 คน (ร้อยละ 47.4)
4. นิสิตมีความคิดเห็นว่ในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีหลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้น และสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 1,717 คน (ร้อยละ 31.8) พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน จำนวน 900 คน (ร้อยละ 16.7) และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 848 คน (ร้อยละ 15.7) ตามลำดับ

1.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต
ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพ
การเป็นนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
1	อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นิสิต	28
2	นิสิตควรตั้งใจเรียนมากกว่านี้	14
3	มีการทำกิจกรรม ให้งานนิสิตเพิ่ม หรือสอบแก้เพื่อเป็นคะแนนช่วยให้ผ่านเกณฑ์	14
4	ควรมีการดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้	13
5	มหาวิทยาลัยควรให้โอกาสในการเรียนสำหรับนิสิตที่พ้นสภาพ	10
6	ไม่อย่าให้มีการพ้นสภาพการเป็นนิสิต	10
7	มีการติดตามนิสิต	8
8	ควรมีแนวทางหรือกระบวนการในการป้องกันในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิต	6
9	จัดตัว	5
10	มีฝ่ายให้คำปรึกษาแก่นิสิต	4
11	ควรมีการช่วยเหลือและให้ข้อมูลนิสิต	4
12	ควรมีการแจ้งนิสิตล่วงหน้าหากนิสิตมีเกณฑ์ที่จะพ้นสภาพนิสิต	3
13	ควรดูแลนิสิตที่ไม่มีทุนการศึกษา	3
14	มหาวิทยาลัยควรลดเกณฑ์การพ้นสภาพด้วยเกรดลง	3
15	การตัดเกรดของอาจารย์ผู้สอนไม่ควรอิงเกณฑ์การสอบมากเกินไป	3
16	อยากให้มีความหวังให้ลดการสอนทฤษฎีลง แล้วไปเน้นหนักที่การปฏิบัติมากกว่า เพราะนิสิตส่วนมากทราบทฤษฎี แต่เมื่อจบออกไปทำงานจริงหรืออยู่ในระหว่างเรียน ไม่สามารถนำทฤษฎีมาปฏิบัติได้ เนื่องจากไม่รู้แนวทางในการทำงานจริงเป็นอย่างไร	2
17	มีกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจให้มีกำลังใจ	2
18	ขยายระยะเวลาการเพิ่ม - ถอนรายวิชาเรียนผ่านระบบลงทะเบียนเรียน	2
19	อาจารย์ผู้สอนควรแจ้งคะแนนสอบก่อนหมดเขตการถอนรายวิชา เพื่อให้ นิสิตทราบและถอนรายวิชาทัน จะได้ไม่ติด F ซึ่งจะส่งผลให้ผลการเรียนต่ำ	1

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
20	การส่งแบบคำร้องในแต่ละครั้งใช้เวลานานเกินไป ทำให้ไม่สามารถติดตามผลได้ทันท่วงที เกิดความล่าช้า ทำให้หมดเขตในการทำเรื่องต่าง ๆ ทำให้การลงทะเบียนเรียนเกิดความไม่สะดวก	1
21	ควรมีการเรียกนิสิตไปสอบถาม	1
22	อาจารย์ผู้สอนควรให้คะแนนง่าย ๆ	1
23	มีการตรวจสอบการให้ผลการเรียนของผู้สอน	1
24	ไม่ควรนำเอากิจกรรมมาเกี่ยวกับการศึกษามากนัก บางคนต้องทำงานหาเงินส่งตัวเองเรียน ไม่มีเวลาเข้ากิจกรรม	1
25	ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบ	1
26	มีแหล่งศึกษาหาข้อมูลในการเรียนรู้มากขึ้น	1
27	บางรายวิชาอาจารย์ผู้สอนควรมีการแจ้งคะแนนการสอบด้วย	1
28	อาจารย์ผู้สอนควรตัดคะแนนการให้เกรด F ลง	1
29	ถ้าคะแนนเก็บของนิสิตในรายวิชานั้นๆ น้อยกว่าเกณฑ์ก่อนจะประกาศเกรด อาจารย์ประจำวิชาแต่ละวิชาควรเรียกนิสิตมาให้คำปรึกษาและหาวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน	1
30	อาจารย์ผู้สอนควรออกข้อสอบตามที่สอนหรือไม่ยากเกินไป	1
31	มหาวิทยาลัยควรจัดเรียนในวันเสาร์และอาทิตย์	1
32	อาจารย์ผู้สอนควรเปิดกลุ่มการเรียนรู้มาก ๆ เพื่อให้นิสิตเลือกเรียนตามเวลาที่เหมาะสมกับ Life Style ของนิสิต	1
33	อาจารย์ผู้สอนควรมีการสรุปเนื้อหาวิชาเรียนนั้นๆ ให้นิสิตเปิดฟังหรืออ่านก่อนสอบหรือเปิดในระบบมหาวิทยาลัยหรือเว็บของมหาลัย	1
34	ควรมีการขยายระยะเวลาการยื่นคำร้องให้นิสิต	1
35	ควรมีการปรับปรุงพื้นฐานสำหรับนิสิต	1
36	นิสิตต้องสามารถตามส่งงานได้เหมือนกับนิสิตกิจกรรมถ้ามีใบลา	1
37	จัดแบ่งนิสิตภายในห้องเรียนให้มีเพื่อนหลากหลายและช่วยกันในเรื่องเรียน	1
38	อาจารย์ผู้สอนควรกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนให้เหมือนกัน	1

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
39	อยากให้มีความชัดเจนในกฎระเบียบต่าง ๆ	1
40	อยากให้บางรายวิชาหรือบางคณะมีการสอบกลางภาค เพื่อเก็บคะแนนเป็นส่วน ๆ	1
41	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	1

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตที่มีจำนวนมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นิสิตจำนวน 28 คน นิสิตควรตั้งใจเรียนมากกว่านี้ จำนวน 14 คน มีการทำกิจกรรม ใ้ทำงานนิสิตเพิ่มหรือสอบแก้เพื่อเป็นคะแนนช่วยให้ผ่านเกณฑ์ จำนวน 14 คน และควรมีการดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 13 คน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของอาจารย์

2.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 ข้อมูลทั่วไปของประชากรอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะปัจจุบันของอาจารย์		
1.1 เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา	802	79.0
1.2 ไม่ได้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา	213	21.0
รวม	1,015	100.0
2. สังกัดกลุ่มสาขาวิชา		
2.1 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	495	48.8
2.2 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	369	36.4
2.3 วิทยาศาสตร์สุขภาพ	151	14.9
รวม	1,015	100.0
3. อายุการทำงาน		
3.1 ต่ำกว่า 5 ปี	179	17.6
3.2 5 - 10 ปี	271	26.7
3.3 11 - 15 ปี	285	28.1
3.4 มากกว่า 15 ปี	280	27.6
รวม	1,015	100.0

จากตาราง 6 พบว่า อาจารย์ที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1,015 คน (ร้อยละ 56.7) โดยส่วนใหญ่สถานะปัจจุบันของอาจารย์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 802 คน (ร้อยละ 79.0) สังกัดกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 495 คน (ร้อยละ 48.8) และมีอายุการทำงานระหว่าง 11 - 15 ปี จำนวน 285 คน (ร้อยละ 28.1)

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการปนสภาพการเป็นนิสิต ตามความคิดเห็นของอาจารย์ ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพ
การเป็นนิสิต ตามความคิดเห็นของอาจารย์

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านคิดว่า “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีปัญหาในเรื่องการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่		
1.1 มี	681	67.1
1.2 ไม่แน่ใจ	244	24.0
1.3 ไม่มี	90	8.9
รวม	1,015	100.0
2. ท่านคิดว่า “การฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” มีสาเหตุมาจากอะไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2.1 มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด	876	31.7
2.2 ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้	559	20.3
2.3 ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง	229	8.3
2.4 ไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	463	16.8
2.5 ไม่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ให้คำปรึกษา	139	5.0
2.6 ไม่มีมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม	394	14.3
2.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	100	3.6
รวม	2,760	100.0

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
3. ท่านคิดว่า ปัจจุบัน “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่		
3.1 มี	388	38.2
3.2 ไม่แน่ใจ	506	49.9
3.3 ไม่มี	121	11.9
รวม	1,015	100.0
4. ท่านคิดว่า ในอนาคต “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรจะมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” อย่างไร? (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
4.1 มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้	741	23.1
4.2 จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย	550	17.2
4.3 พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน	473	14.7
4.4 จัดหาแหล่งทุนการศึกษาและการหารายได้ระหว่างเรียนให้เพียงพอสำหรับนิสิตที่ขาดแคลนทุนทรัพย์	498	15.5
4.5 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถบูรณาการและอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตหรือการเรียนของนิสิต	321	10.0
4.6 มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม	556	17.3
4.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	69	2.2
รวม	3,208	100.0

จากตาราง 7 พบว่า อาจารย์ที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

1. อาจารย์มีความคิดเห็นว่มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีปัญหาในเรื่องการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 681 คน (ร้อยละ 67.1)
2. อาจารย์มีความคิดเห็นว่าการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลายประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 876 คน (ร้อยละ 31.7) ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ จำนวน 559 คน (ร้อยละ 20.3) และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จำนวน 463 คน (ร้อยละ 16.8) ตามลำดับ
3. อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 506 คน (ร้อยละ 49.9)
4. อาจารย์มีความคิดเห็นว่ในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีหลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้น และสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 741 คน (ร้อยละ 23.1) มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 556 คน (ร้อยละ 17.3) และจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย จำนวน 550 คน (ร้อยละ 17.2) ตามลำดับ

3.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา
การฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
1	ปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ	13
2	กองทะเบียนและประมวลผลต้องมีการจัดการเรื่องระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ให้เข้มข้นหรือให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะนำระบบไอทีมาช่วย แต่อาจจะได้บางเรื่อง วิธีการที่ดีที่สุดคือ Face to Face ซึ่งยังมีความจำเป็น แต่ก็จัดให้มีระบบที่สามารถให้คำปรึกษาแบบออนไลน์ได้ด้วย	5
3	ควรให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งทีมนิสิตขาดเรียน ลาเรียน และแจ้งคะแนน การสอบกลางภาค และคะแนนสอบย่อยต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครอง มีการติดตามเฝ้าระวัง และตักเตือนนิสิตได้ทันเวลา	5
4	เนื่องจากนิสิตที่มีปัญหาส่วนใหญ่ไม่กล้าหรือไม่อยากเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาบางคนยังขาดวุฒิภาวะในการให้คำปรึกษา ดังนั้น ในแต่ละคณะควรมีห้องแนะแนวหรือตัวแทนอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตรุ่นพี่ ที่เป็นบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาได้ นอกเหนือจากอาจารย์ที่ปรึกษา	3
5	ควรมีระบบการติดตามและแจ้งสภาพและสถานะปัจจุบันของผลการเรียน ทุกเทอม	3
6	นิสิตควรตั้งใจเรียน	3
7	ควรมีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์และควรพิจารณาให้ถ่องแท้ว่าการฟื้นฟูสภาพ นิสิตมาจากสาเหตุใดเป็นหลัก	2
8	หากเป็นไปได้ก่อนเปิดเรียนครั้งแรกของนิสิตใหม่ ก็อาจมี Pre-test แล้วก็คัดแยก เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเรียน หรือมีระบบการประเมิน นิสิตที่อาจมีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพแบบง่ายๆ ไม่ซับซ้อนเกินไป เพื่อให้สามารถทราบถึงกลุ่มนิสิต และจำนวนที่มีโอกาสฟื้นฟูสภาพ	2
9	กิจกรรมรับน้องและนอกหลักสูตร ใช้เวลาและค่าใช้จ่ายมาก ควรให้นิสิต มีอิสระในการเลือกเฉพาะกิจกรรมที่สนใจ เช่น ปลูกต้นไม้ ทำความสะอาด อาคาร ทัศนศึกษา	2
10	มีการให้คำแนะนำนิสิตที่ไม่มีทุนให้ทำงานทำระหว่างเรียนหรือหาแหล่งทุน	2

ตาราง 8 (ต่อ)

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
11	ถ้านิสิตเรียนไม่ไหวจริงๆ ก็สมควรที่จะปล่อยให้ออกไปค้นหาตัวเอง หรือไปศึกษายังสถาบันอื่น ไม่ใช่ยื้อไว้ เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ไม่ใช่ได้ชื่อว่าเรียนง่าย ยิ่งงกยิ่งจบ	1
12	ควรให้มีการประเมินสภาพความพร้อมในการเรียนในระดับอุดมศึกษา ในทางจิตวิทยา ไม่ใช่มาตามแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ	1
13	การดูแลในระดับหลักสูตรถือว่ามีความสำคัญ อาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าตอบแทนในการดูแลเรื่องนี้แล้ว มหาวิทยาลัยควรมีระบบมารองรับอีกที่ เพื่อเป็นการเชิดทวนอาจารย์ที่ปรึกษาหรือถ้ามีนิสิตในการดูแลของอาจารย์ ที่ปรึกษามีเปอร์เซ็นต์หรือความเสี่ยงสูงที่นิสิตพ้นสภาพ	1
14	พฤติกรรมนิสิตในปัจจุบันไม่ได้ต้องการคำปรึกษาจากระบบอาจารย์ที่ปรึกษา การติดตามและการให้คำปรึกษา ควรเปลี่ยนรูปแบบจากระบบอาจารย์ ที่ปรึกษาเป็นระบบอื่นที่มีการดำเนินการเป็นระบบ ที่มีขั้นตอนและมาตรฐาน การปฏิบัติ มีการติดตาม การให้คำปรึกษาอย่างมืออาชีพ	1
15	ปัจจุบันนิสิตมีอิสระในการลงทะเบียนเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นจุดดีสำหรับ นิสิตส่วนใหญ่ แต่สำหรับนิสิตที่มีศักยภาพในการดูแลตัวเองน้อย หรือไม่เข้าใจวิธีการประเมินผลการเรียนของตนเอง ทำให้วางแผนพลาด จนต้องพ้นสภาพเนื่องจากผลการเรียนต่ำ หากจะแก้ควรแก้ทั้งระบบ	1
16	ต้องมองปัญหาในภาพรวมและในระยะยาว ไม่ใช่มองปัญหาแบบแยกส่วน เฉพาะจุดและเฉพาะหน้าแล้วแก้ปัญหาแบบแยกส่วนเฉพาะหน้า	1
17	อาจารย์ที่สอนในรายวิชานั้นๆ ปรับตัวตามสภาพของนิสิตด้วย ไม่จำเป็นต้องเน้นคุณภาพนิสิตมากเกินไป	1
18	กฎ ระเบียบ และนโยบายที่เคร่งครัดเกินไปจนทำงานไม่ได้	1
19	ควรมีการถอดบทเรียนจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นรูปธรรม และควรให้ความสำคัญกับอาจารย์ที่ปรึกษาที่ยกระดับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่สามารถทำให้นิสิตสามารถสำเร็จการศึกษาได้เป็นรูปธรรมไม่ใช่ การให้รางวัลตามธรรมเนียมเท่านั้น	1
20	ควรแจ้งระบบการดูแลนิสิตให้อาจารย์ทราบโดยทั่วกัน	1

ตาราง 8 (ต่อ)

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
21	ส่วนมากนิสิตจะมีปัญหาเรื่องการเงิน พอไม่มีเงินก็ไม่ค่อยมาเรียน คือขาดเรียนหลังจากนั้นก็ส่งผลให้การเรียนไม่ทันกับเพื่อน จึงทำให้คะแนนต่ำ เป็นสาเหตุให้นักเรียนพ้นสภาพ	1
22	ควรมีกระบวนการติดตามช่วยเหลือนิสิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สู่ความสำเร็จการศึกษาให้ได้ คำนึงค่ากับการใช้เวลา และค่าใช้จ่ายที่มหาวิทยาลัย	1
23	อาจารย์ที่ปรึกษาต้องสนใจลูกศิษย์ตัวเองมากกว่านี้	1
24	กลุ่มนิสิตที่พ้นสภาพ โดยมากเป็นผลมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งส่วนมากเกิดจากความไม่ใส่ใจต่อการศึกษาของนิสิตเอง อันนี้แก้ไขยากที่สุด อีกกลุ่ม คือ กลุ่มที่มาเรียน 1 ปี เพื่อรอไปสอบในสถาบันที่มีชื่อเสียงหรือมีคุณภาพการศึกษาในสาขาวิชาที่ต้องการ	1
25	แต่ละหลักสูตรรายงานนิสิตที่มีแนวโน้มพ้นสภาพนิสิต จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา วิเคราะห์สาเหตุ ช่วยเหลือนิสิต จนกว่านิสิตจะแก้ไขปัญหามาได้อย่างเป็นรูปธรรม	1
26	เพิ่มการรับฟังความเห็นจากนิสิตมาเป็นข้อมูลประกอบด้วย	1
27	กรณีเกรดเฉลี่ยไม่เป็นไปตามเกณฑ์ไม่ต้องมีการพ้นสภาพนิสิต ให้สามารถลงทะเบียนเรียนซ้ำได้ระยะเวลาไม่เกิน 2 เท้าของหลักสูตร เช่น หลักสูตร 4 ปี เรียนได้ 8 ปี	1
28	นิสิตส่วนใหญ่มีผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์และมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียน หากแก้ไขปัญหาสองปัญหานี้ได้ จะช่วยให้นิสิตประสบผลสำเร็จทางการเรียนและออกไปรับใช้สังคมในอนาคตได้	1
29	มหาวิทยาลัยควรมีโครงการหรือกิจกรรมที่ทำให้ให้นิสิตรู้จักตนเอง รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ไม่ใช่ให้มหาวิทยาลัย สังคม และสิ่งแวดล้อมปรับตัว	1
30	พื้นฐานความรู้ที่นิสิตมีไม่สามารถต่อยอดในการศึกษาชั้นสูงขึ้น ขณะที่สิ่งแวดล้อมทำให้นิสิตไม่สนใจในการเรียน จึงทำให้พ้นสภาพ การเสริมความรู้ผ่านการเรียนการสอนในปัจจุบัน ถ้านิสิตตั้งใจก็เปลี่ยนพฤติกรรมได้ แต่ถ้าไม่เรียนไปสนใจสิ่งอื่นก็ต้องพ้นสภาพ ควรเร่งปรับปรุง	1

ตาราง 8 (ต่อ)

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
31	จัดอาจารย์ที่ปรึกษา 1 คนต่อนิสิตไม่เกิน 25 คน	1
32	ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนิสิต โดยแยกการวิเคราะห์เป็นรายชั้นปี รายหลักสูตร โดยในกรณีที่นิสิตตกออกในชั้นปีที่ 1 ควรมีความร่วมมือระหว่างงานพัฒนานิสิตและงานวิชาการ ในการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมที่ตอบโจทย์	1
33	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโครงการสัญจร เพื่อมาให้ความรู้แก่นิสิต และคณาจารย์ที่เกี่ยวข้อง	1
34	มหาวิทยาลัยควรเร่งดำเนินการในเรื่องการแก้ไขปัญหาการผันสภาพ การเป็นนิสิตโดยด่วน	1
35	อาจารย์ที่ปรึกษา จะต้องกำกับ ติดตาม เพื่อติดตามสภาพปัญหา อย่างใกล้ชิด มหาวิทยาลัยต้องมีระเบียบและวิธีการ ตลอดจนช่องทาง และแนวคิดเชิงรุกในการป้องกันแก้ไข	1
36	เลือกสาขาที่เรียนได้	1
37	พัฒนาการคัดกรอง การส่งต่อ ระบบดูแลช่วยเหลือ	1
38	โดยทั่วไปหน่วยงานที่นิสิตสังกัดในระดับภาควิชา มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ กับนิสิตพอสมควร แต่ปัญหาที่พบ คือ นิสิตที่ลาออกไม่ได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตนเอง ทั้งการตัดสินใจการใช้ชีวิต และการดำเนินการต่างๆ ด้วยตนเองจากโรงเรียน เบื้องต้นเห็นควรให้มีคลินิกรับฟังความคิดเห็น จากนิสิต	1
39	อาจารย์ผู้สอนปรับรูปแบบการสอนและการประเมินผล	1
40	อาจารย์ผู้สอนมีการกล่าวตักเตือนเป็นระยะ/เรียกคุยกับนิสิตที่มีแนวโน้ม ผลการเรียนมีปัญหา เพื่อกระตุ้นให้นิสิตตื่นตัว และร่วมหาทางแก้ไข ในระหว่างเทอมการศึกษา	1
41	ในเบื้องต้นควรรีบแจ้งข้อมูลให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาทางออนไลน์	1
42	ดูแลให้คำปรึกษานิสิตตั้งแต่แรกเข้าทั้งการเรียน และการใช้ชีวิต ในรั้วมหาวิทยาลัย	1

ตาราง 8 (ต่อ)

ลำดับ	ความคิดเห็น	ความถี่ (คน)
43	มีการติดตามนิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ให้ศิษย์เก่าได้มีโอกาสบอกเล่าประสบการณ์ และมอบโอกาสให้รุ่นน้องในการทำงาน เช่น อนุญาตให้ฝึกงาน หากยังมีจำนวนไม่มากพออาจขอการสนับสนุนจากนายทุนภายในจังหวัดที่ยินดีให้โอกาสนิสิตของเราได้ร่วมงาน	1
44	อาจารย์ที่ปรึกษาควรดูแลนิสิตให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ	1
45	ควรส่งเสริมแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพให้กับอาจารย์ โดยมีหน่วยงานสนับสนุนที่แท้จริงและเป็นรูปธรรม	1
46	การฟื้นฟูสภาพของนิสิตมิใช่แค่ต้องเสริมกิจกรรม ระบบ ทุนการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตร เทคโนโลยี รวมทั้งผู้บริหารทุกระดับหรือระบบ ฯลฯ เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นทั้งหมด และรวมถึงสิ่งอื่นๆ อีกด้วย (กรุณาสอบถามนิสิต ผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่าง)	1
47	More Widespread CPR is Required Across Isan to Build Relationships with High Schools and Communities. International Accreditation is Required to Build the USP of MSU.	1
48	ควบคุมสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรเรียนของนิสิตให้อยู่ห่างไกล เช่น ร้านเหล้า สถานบันเทิงต่างๆ	1
49	กระบวนการเตรียมความพร้อมให้เหมาะสม	1
50	สร้างจุดเด่นของหน่วยงานให้เป็นที่ยอมรับจากภายนอก ประชาสัมพันธ์เชิงรุก รับฟังปัญหาที่แท้จริงจากผู้สอน	1

จากตาราง 8 พบว่า ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตที่มีค่าความถี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ จำนวน 13 คน กองทะเบียนและประมวลผลต้องมีการจัดการเรื่องระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้เข้มข้นหรือให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะนำระบบไอทีมาช่วยแต่อาจจะได้บางเรื่อง วิธีการที่ดีที่สุดคือ Face to Face ซึ่งยังมีความจำเป็น โดยสามารถจัดให้มีระบบที่สามารถให้คำปรึกษาแบบออนไลน์ได้ด้วย จำนวน 5 คน ควรให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งที่นิสิตขาดเรียน ลาเรียน และแจ้งคะแนนการสอบกลางภาค และคะแนนสอบย่อยต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองมีการติดตามเฝ้าระวัง และตักเตือน

นิสิตได้ทันเวลา จำนวน 5 คน เนื่องจากนิสิตที่มีปัญหาส่วนใหญ่ไม่กล้าหรือไม่อยากเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาบางคนยังขาดวุฒิภาวะในการให้คำปรึกษา ดังนั้น ในแต่ละคณะควรมีห้องแนะแนวหรือตัวแทนอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตรุ่นพี่ ที่เป็นบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาได้นอกเหนือจากอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 3 คน ควรมีระบบการติดตามและแจ้งสภาพและสถานะปัจจุบันของผลการเรียนทุกเทอม จำนวน 3 คน และนิสิตควรตั้งใจเรียน จำนวน 3 คนตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การดำเนินการพัฒนาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ครั้ง ดังนี้

1. ครั้งที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาและสรุปแนวทางในการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1.1 จัดการประชุมผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต เพื่ออภิปรายและระดมความคิดเห็นในวันพฤหัสบดีที่ 3 พฤษภาคม 2561 เวลา 13.30 - 16.30 น. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 4 อาคารบรมราชกุมารี สำนักงานอธิการบดี

1.2 สรุปผลการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีแนวทางในการดำเนินการ จำนวน 4 วิธีการ ดังนี้

1.2.1 มีระบบและกลไกขับเคลื่อนการให้คำปรึกษาและติดตามนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและในระดับคณะ

1.2.2 กองทะเบียนและประมวลผล ควรแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ วิทยาลัย และหน่วยงาน เพื่อติดตามนิสิตก่อนการดำเนินการจัดทำประกาศ

1.2.3 กองทะเบียนและประมวลผล กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบและกองทะเบียนและประมวลผลจะจัดส่ง User และ Password ไปยังที่อยู่ของผู้ปกครอง

1.2.4 คณะ วิทยาลัย และหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ควรเพิ่มช่องทางในการรับผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลายและสอดคล้องกับระบบและวิธีการคัดเลือกของส่วนกลาง มหาวิทยาลัย หรือคณะ วิทยาลัย และหน่วยงาน

1.3 แจ้งผลการอภิปรายและระดมความคิดเห็นไปยังหน่วยงานระดับคณะ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบและเร่งดำเนินการ โดยให้หน่วยงานได้ติดตามและจัดกิจกรรมสำหรับนิสิต ดังนี้

1.3.1 ขอความอนุเคราะห์ติดตามนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

1.3.2 ขอความอนุเคราะห์ติดตามนิสิตระดับปริญญาตรีเพื่อดำเนินการรักษาสภาพนิสิต

1.3.3 ขอความอนุเคราะห์ติดตามนิสิตระดับปริญญาตรีเพื่อขอคืนสภาพการเป็นนิสิต

1.3.4 ขอความอนุเคราะห์จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อช่วยเหลือหรือดูแลนิสิตที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00

1.3.5 ขอความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาหรือจัดหาทุนการศึกษาสำหรับนิสิตที่ประสบปัญหาทางการเงิน

1.4 ติดตามผลการดำเนินการตามแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยให้หน่วยงานระดับคณะและผู้เกี่ยวข้องได้รายงานผลการดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อรวบรวมข้อมูลและนำเสนอที่ประชุมในครั้งที่ 2 เพื่ออภิปรายและระดมความคิดเห็นในการพัฒนาต่อไป

2. ครั้งที่ 2 เป็นการติดตามผลการดำเนินการในครั้งที่ 1 รวมถึงการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เพิ่มเติม) โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

2.1 จัดการประชุมเพื่ออภิปรายและระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 2 โดยมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต เพื่อติดตามผลการดำเนินการในครั้งที่ 1 รวมถึงการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เพิ่มเติม) ในวันพุธที่ 26 กันยายน 2561 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 4 อาคารบรมราชกุมารี สำนักงานอธิการบดี

2.2 ที่ประชุมรับทราบผลการดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในครั้งที่ 1 ซึ่งมีผลการดำเนินการยังไม่ครบถ้วนและมีผลเป็นเชิงประจักษ์ เนื่องจากอยู่ในช่วงแรกของการดำเนินการ ในการนี้ ที่ประชุมได้มอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องและเร่งดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามให้เห็นผลการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2.3 สรุปผลการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมี แนวทางในการดำเนินการเพิ่มเติมจากครั้งที่ 1 จำนวน 3 วิธีการ ดังนี้

2.3.1 มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลแจ้งสถานะการผันสภาพ การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับ มหาวิทยาลัย

2.3.2 มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลจัดทำข้อมูลการถาม - ตอบ ปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต

2.3.3 มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลพัฒนาระบบฐานข้อมูล การจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ (ปัจจุบัน) ของนิสิต เพื่อให้คณะ/วิทยาลัยสามารถติดต่อได้

2.4 แจ้งผลการอภิปรายและระดมความคิดเห็นในครั้งที่ 2 ไปยังหน่วยงานระดับ คณะและผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบและดำเนินการเช่นเดียวกับครั้งที่ 1

2.5 ติดตามผลการดำเนินการตามแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยให้หน่วยงานระดับคณะ และผู้เกี่ยวข้องได้รายงานผลการดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการดำเนินงานตามแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และรายงานผลไปยังผู้บริหาร หน่วยงานระดับคณะ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตามที่ได้จัดประชุมเพื่ออภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทาง ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2561 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2561 ส่งผลให้ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 7 วิธี ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตาม ผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทาง เดียวกัน

2. คณะ/วิทยาลัย และหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษา ต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทาง การรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

3. มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลแจ้งข้อมูลและรายชื่อ นิสิต ที่คาดว่าจะผันสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ วิทยาลัย และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต

4. มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลกำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษานิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังกองทะเบียนและประมวลผลเป็นรายบุคคล

5. มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลแจ้งสถานะการฟื้นฟูสภาพการลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย

6. มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลจัดทำข้อมูลการถาม - ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต

7. มอบหมายให้กองทะเบียนและประมวลผลพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ (ปัจจุบัน) ของนิสิต เพื่อให้คณะ/วิทยาลัยสามารถติดต่อได้

ผลการดำเนินการตามแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 7 วิธี ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2561 ถึงเดือนกันยายน 2561 ปรากฏดังนี้

1. ที่ประชุมมีมติเห็นชอบหลักการระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อให้หน่วยงานระดับคณะและผู้เกี่ยวข้องได้นำไปดำเนินการ

2. คณะ/วิทยาลัย และหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีได้เพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแล้ว แต่ยังไม่ครบถ้วนทุกสาขาวิชา (มีสาขาวิชาที่กำหนดหรือเงื่อนไขหลักสูตร)

3. กองทะเบียนและประมวลผลได้ดำเนินการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ วิทยาลัย และหน่วยงาน และมีผลการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผลการติดตามนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ที่ยังไม่ลงทะเบียนเรียน จาก 14 คณะวิชา จำนวน 52 คน สามารถติดตามให้กลับมาเรียนได้ จำนวน 2 คน

3.2 ผลการติดตามนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป ที่ยังไม่ลงทะเบียนเรียน เพื่อดำเนินการรักษาสภาพนิสิต ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จาก 17 คณะวิชา จำนวน 860 คน (คณะ/วิทยาลัยอยู่ในช่วงการติดตามนิสิต)

3.3 ผลการติดตามนิสิตระดับปริญญาตรีที่ฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต เพื่อขอคืนสภาพการเป็นนิสิต (กรณีฟื้นฟูสภาพในเกณฑ์ที่สามารถขอคืนสภาพได้) จาก 16 คณะวิชา จำนวน 427 คน (คณะ/วิทยาลัยอยู่ในช่วงการติดตามนิสิต)

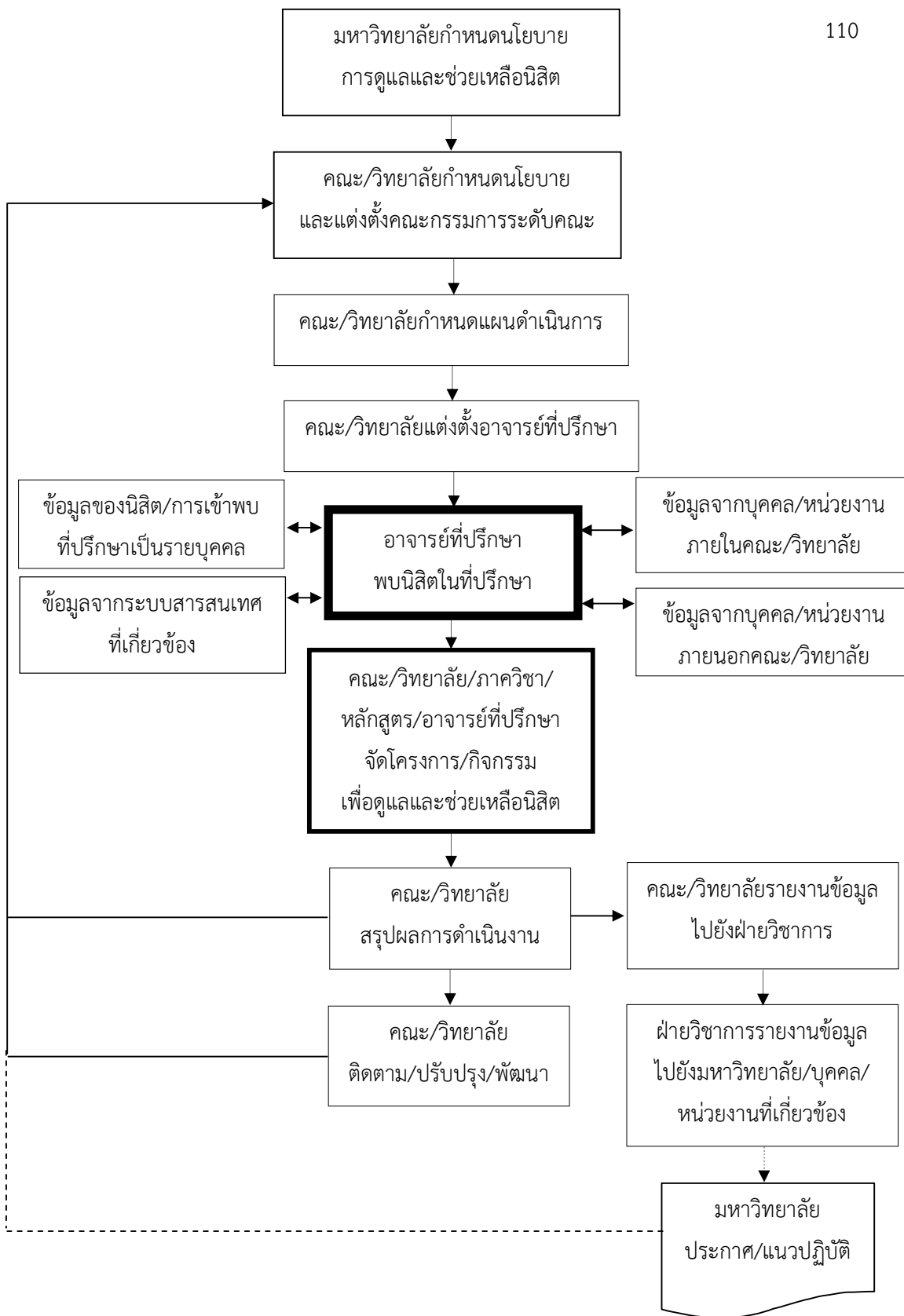
3.4 ผลการติดตามการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อช่วยเหลือหรือดูแลนิสิต
ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 จาก 18 คณะวิชา จำนวน 1,974 คน (คณะ/วิทยาลัย
อยู่ในช่วงการส่งข้อมูลการจัดโครงการ/กิจกรรมมายังกองทะเบียนและประมวลผล)

4. มีผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์เพื่อเข้าสู่ระบบบริการการศึกษา
มายังกองทะเบียนและประมวลผล จำนวน 1 ราย สาเหตุที่มีจำนวนผู้ปกครองแจ้งความประสงค์น้อย
เนื่องจากผู้ปกครองยังไม่ทราบข้อมูลในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ กองทะเบียนและ
ประมวลผลจะเร่งดำเนินการส่งจดหมายเพื่อแจ้งผู้ปกครองต่อไป

5. การดำเนินการตามข้อ 5 - 7 อยู่ในช่วงดำเนินการ เนื่องจากเป็น
มติที่ประชุมเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2561

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
การพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวิธีการดำเนินการเป็นไป
ในทิศทางเดียวกัน ที่ประชุมจึงได้กำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิต
ที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยง ต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนระดับคณะ ควรเร่งกำหนดนโยบายระดับคณะ วางแผน ออกแบบกิจกรรม และดำเนินการตามระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้สอดคล้องกับบริบทของคณะ จากการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในคณะและมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยมีกองทะเบียนและประมวลผลซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการและสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนิสิต ผู้ปกครอง และการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีของคณะและมหาวิทยาลัย ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพความเป็นนิสิต
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของอาจารย์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สรุปผล

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต
  - 1.1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2,422 คน (ร้อยละ 97.9) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 1,304 คน (ร้อยละ 53.8) มีอายุระหว่าง 21 - 22 ปี จำนวน 1,043 คน (ร้อยละ 43.1) กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 1,004 คน (ร้อยละ 41.5) และมีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) อยู่ระหว่าง 1.76 - 1.99 จำนวน 1,703 คน (ร้อยละ 70.3)

1.2 นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

1.2.1 นิสิตมีความคิดเห็นว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระหว่างการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,143 คน (ร้อยละ 47.2)

1.2.2 นิสิตมีความคิดเห็นว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลายประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 2,055 คน (ร้อยละ 44.9) ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ จำนวน 708 คน (ร้อยละ 15.5) และไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 604 คน (ร้อยละ 13.2) ตามลำดับ

1.2.3 นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,149 คน (ร้อยละ 47.4)

1.2.4 นิสิตมีความคิดเห็นว่าเป็นอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีหลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้น และสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 1,717 คน (ร้อยละ 31.8) พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน จำนวน 900 คน (ร้อยละ 16.7) และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 848 คน (ร้อยละ 15.7) ตามลำดับ

1.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตที่มีจำนวนมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นิสิต จำนวน 28 คน นิสิตควรตั้งใจเรียนมากกว่านี้ จำนวน 14 คน มีการทำกิจกรรม ใ้ทำงานนิสิตเพิ่มหรือสอบแก้เพื่อเป็นคะแนนช่วยให้ผ่านเกณฑ์ จำนวน 14 คน และควรมีการดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 13 คน ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของอาจารย์

2.1 ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1,015 คน (ร้อยละ 56.7) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 802 คน (ร้อยละ 79.0) สังกัด

กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 495 คน (ร้อยละ 48.8) และมีอายุการทำงานระหว่าง 11 - 15 ปี จำนวน 285 คน (ร้อยละ 28.1)

2.2 อาจารย์ที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

2.2.1 อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมหาสารคามมีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 681 คน (ร้อยละ 67.1)

2.2.2 อาจารย์มีความคิดเห็นว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลายประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 876 คน (ร้อยละ 31.7) ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ จำนวน 559 คน (ร้อยละ 20.3) และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จำนวน 463 คน (ร้อยละ 16.8) ตามลำดับ

2.2.3 อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 506 คน (ร้อยละ 49.9)

2.2.4 อาจารย์มีความคิดเห็นว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีหลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้น และสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 741 คน (ร้อยละ 23.1) มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 556 คน (ร้อยละ 17.3) และจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย จำนวน 550 คน (ร้อยละ 17.2) ตามลำดับ

2.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) ของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตที่มีค่าความถี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ จำนวน 13 คน กองทะเบียนและประมวลผลต้องมีการจัดการเรื่องระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้เข้มข้นหรือให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะนำระบบไอทีมาช่วยแต่อาจจะได้บางเรื่อง วิธีการที่ดีที่สุด คือ Face to Face ซึ่งยังมีความจำเป็น โดยสามารถจัดให้มีระบบที่สามารถให้คำปรึกษาแบบออนไลน์ได้ด้วย จำนวน 5 คน ควรให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งที่นิสิตขาดเรียน ลาเรียน และแจ้งคะแนนการสอบกลางภาค และคะแนนสอบย่อยต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองมีการติดตามเฝ้าระวัง และตักเตือนนิสิตได้ทันเวลา จำนวน 5 คน เนื่องจากนิสิตที่มีปัญหาส่วนใหญ่ไม่กล้าหรือไม่อยากเข้าพบอาจารย์

ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาบางคนยังขาดวุฒิภาวะในการให้คำปรึกษา ดังนั้น ในแต่ละคณะควรมีห้องแนะแนวหรือตัวแทนอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตรุ่นพี่ ที่เป็นบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาได้นอกเหนือจากอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 3 คน ควรมีระบบการติดตามและแจ้งสภาพและสถานะปัจจุบันของผลการเรียนทุกเทอม จำนวน 3 คน และนิสิตควรตั้งใจเรียน จำนวน 3 คนตามลำดับ

3. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยกระบวนการอภิปรายผลและการระดมความคิดเห็น พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 7 วิธี ดังนี้

3.1 มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

3.2 คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

3.3 มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อ นิสิตที่คาดว่าจะฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะและหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต

3.4 กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษานิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล

3.5 มีการแจ้งสถานะการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออกไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย

3.6 จัดทำข้อมูลการถาม - ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต

3.7 มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบันเพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

อภิปรายผล

จากการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นวามหาวิทยาลัยมีสภาพปัญหาในเรื่องการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี เนื่องจากช่วงที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรกมีรายชื่อและมีนิสิตจำนวนมาก เมื่อระยะเวลาการเรียนการสอนสิ้นสุดในภาคการศึกษาแรกหรือสิ้นสุดปีการศึกษา จะมีนิสิตฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตหรือลาออกเป็นระยะ ๆ ซึ่งนิสิตที่เรียนในห้องหรือสาขาวิชาเดียวกันจะทราบ

พฤติกรรมและรับรู้ข้อมูลการไม่ศึกษาต่อของเพื่อน รวมถึงอาจารย์ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือสอนในแต่ละรายวิชาที่มีรายชื่อของนิสิตในที่ปรึกษาหรือรายชื่อที่ลงทะเบียนเรียน เมื่อเข้าพบนิสิตหรือตรวจสอบรายชื่อการเข้าเรียน หรือนิสิตมายื่นคำร้องขอลาออก อาจารย์จะทราบข้อมูลการไม่ศึกษาต่อของนิสิต โดยในภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาถัดไปจะมีจำนวนนิสิตที่เข้าเรียนหรือลงทะเบียนเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ การพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีสาเหตุหลายกรณี ตามที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้กำหนดหลักเกณฑ์การจำแนกสภาพนิสิตไว้ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี 12 กรณี ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผลมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2561 : 96 - 97) 1) ตาย 2) ลาออก 3) โอนย้ายสถานศึกษา 4) สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร 5) ไม่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต 6) เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต 7) ขาดคุณวุฒิหรือคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง 8) ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.50 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 30-59 หน่วยกิต ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น 9) ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.75 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 60 หน่วยกิต ขึ้นไป ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น 10) ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลาที่กำหนด 11) ต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และ 12) กระทำการทุจริตหรือมีความประพฤติอันเป็นการเสื่อมเสียแก่มหาวิทยาลัย ใช้หลักฐานเท็จต่อมหาวิทยาลัย และกระทำรายการในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัยแทนบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย และมหาวิทยาลัยเห็นสมควรให้ออกตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยวินัยนิสิต ทั้งนี้ การคืนสภาพนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิต สามารถดำเนินการได้กรณีเมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต เท่านั้น ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี โดยความเห็นชอบจากคณบดี เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ถือว่าเป็นการลาพักการเรียนตั้งแต่ภาคการศึกษาที่พ้นสภาพนิสิตจนถึงปัจจุบัน และให้ชำระค่าธรรมเนียมการคืนสภาพนิสิตและค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนย้อนหลัง จึงเป็นเหตุผลให้นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่ามหาวิทยาลัยมีสภาพปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีเนื่องจากการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อบังคับอย่างต่อเนื่องและจำนวนมาก โดยสาเหตุของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตเกิดจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด และนิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรกยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีวิธีการและรูปแบบการเรียนการสอนหรือการประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ การเรียนการสอนเป็นการลงทะเบียนเรียนและเข้าเรียนแบบอิสระ ไม่มีการบังคับและติดตามให้นิสิต

จะต้องลงทะเบียนเรียนหรือเข้าเรียน จึงส่งผลให้นิสิตไม่สามารถปรับตัวได้ทันและมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดในภาคการศึกษาแรกหรือภาคการศึกษาถัดไป ส่งผลให้นิสิตต้องพ้นสภาพการเป็นนิสิต ทั้งนี้ สภาพปัญหาส่วนตัวที่ส่งผลต่อผลการศึกษาหรือการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรียรัตน์ เสือน้อย (2555 : 42 - 43) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบด้านนักศึกษาตัวส่วนตัวเป็นสาเหตุในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับผลการศึกษาของเพียว ดีใจ และคณะ (2555 : 45 - 46) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านส่วนตัวของนักศึกษาที่มีผลต่อการออกกลางคันมีสาเหตุมาจากนักศึกษามีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาที่เรียนน้อย สอบตกบางรายวิชาและผลการเรียนต่ำ ขาดการวางแผนการเรียนที่ดีและเป้าหมายการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา (2556 : 43 - 44) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบด้านนักศึกษาตัวส่วนตัว ด้านการเงิน และด้านสุขภาพเป็นสาเหตุในระดับมาก โดยอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว การเงิน สุขภาพ ครอบครัว และที่พักอาศัย เป็นสาเหตุในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับผลการศึกษาของภูษณิศรา สิริวรพร (2557 : 69 - 74) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน ด้านส่วนตัวของนักศึกษามีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในคณะที่เรียน ผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักศึกษาประกอบด้วยความเบื่อหน่ายด้านวิชาการ ความไม่แน่ชัดเกี่ยวกับความต้องการด้านการเรียน การเปลี่ยนถ่ายและปัญหาความคาดหวังที่ไม่เป็นจริงเกี่ยวกับวิทยาลัย คะแนนสอบสอบต่ำ ความไม่พึงพอใจต่อการให้คำแนะนำทางวิชาการ

สำหรับสภาพปัญหานิสิตมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดที่ส่งผลต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลของสวัสดี วิชระโกชน์ (2559 : 351) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตจำแนกตามรายการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตในกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 35.72 สอดคล้องกับผลการศึกษาของอุทัย ศรีษะนอก (2559 : 83 - 84) ได้พัฒนาโปรแกรมพยากรณ์การออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียมหลายชั้นแบบแพร่ย้อนกลับ ผลการค้นหาค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญเรียงจากความสำคัญมากไปหาน้อย คือ เกรดเฉลี่ยสะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลพันธ์ บุญมาก (2560 : 16) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาในหลักสูตรพ้นสภาพออกจากมหาวิทยาลัยชั้นในปีที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมก่อนออกจากมหาวิทยาลัยอยู่ระหว่าง 1.00 - 1.59 ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากปัญหาการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Meador, Ryan E. (2012 : Abstract-A) ได้พยากรณ์ความสำเร็จในการกลับเข้ามาเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พ้นสภาพการเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนในภาคตะวันตกตอนกลาง ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงนัยยะสำคัญทางสถิติของจำนวนหน่วยกิตชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียนหลังจากกลับมาเรียน ร้อยละของวุฒิการศึกษาที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กับการสำเร็จการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายสาขาวิชา กลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า จำนวนหน่วยกิตชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียน วุฒิการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม รวมถึงเพศของนักศึกษามีนัยยะสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Fernandez, Marcelo X. (2015 : Abstract-A) ได้ศึกษาผลกระทบของปัจจัยก่อนเข้าเรียนที่มีต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษาช่วงสองปีแรกของมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็กในประเทศ Ecuador การวิจัยครั้งนี้พบว่า เกรดเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยและอายุ เป็นปัจจัยที่พบว่ามีแรงพยากรณ์ในการคงอยู่ในช่วงชั้นปีที่หนึ่ง ในขณะที่เกรดเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยมีผลมากที่สุดในปีแรกและปีที่สอง ถ้าเป็นช่วงปีที่สอง เกรดเฉลี่ยในมหาวิทยาลัยมีผลมากกว่า

โดยนิตินิตมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยมีสาเหตุมาจากมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เนื่องจากนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำและเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงยังไม่ทราบหรือไม่ได้เข้าสู่กระบวนการหรือวิธีการใด ๆ ที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ในช่วยเหลือหรือดูแลอย่างใกล้ชิดหรือเป็นรูปธรรม โดยแต่ละคณะวิชามีการดำเนินการที่แตกต่างกันเนื่องจากมีบริบทที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นบทบาทสำคัญที่มหาวิทยาลัยจะต้องดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี หากการพ้นสภาพตามเกณฑ์ที่ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีกำหนด โดยที่มหาวิทยาลัยไม่มีมาตรการหรือการดำเนินการใด ๆ จะเกิดสภาพปัญหาการสูญเปล่าทางการศึกษาจากการพ้นสภาพการเป็นนิสิตอยู่ในระดับสูงหรือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษานันธิดา ขำนาญญา

(2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรี ด้านมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสูงสุดที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเพอร์วี่ ดีใจ และคณะ (2555 : 45 - 46) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสถาบันมีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยประสิทธิภาพ

ในส่วนของอาจารย์มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการพันสภาพการเป็นนิสิตมีสาเหตุมาจากนิสิตไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นบุตรเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ นิสิตต้องลาออกหรือพันสภาพการเป็นนิสิตเนื่องจากไม่มีเงินสำหรับชำระค่าเล่าเรียนหรือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรรัตน์ เสือน้อย (2555 : 42 - 43) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว การเงิน สุขภาพ และครอบครัว และที่พัวอาศัยเป็นสาเหตุในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา (2556 : 43 - 44) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบด้านนักศึกษา โดยรวมพบว่านักศึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว ด้านการเงิน และด้านสุขภาพเป็นสาเหตุในระดับมาก และอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว การเงิน สุขภาพ และครอบครัว และที่พัวอาศัยเป็นสาเหตุในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของภูษณิศาสี สิริวรรณ (2557 : 69 - 74) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน พบว่า ด้านครอบครัวมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือ ครอบครัวมีฐานะยากจนต้องช่วยหารายได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของโนมา ศิริพานิช และคณะ (2559 : 79) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและแนวทางการแก้ไขพบว่า สาเหตุการออกกลางคัน คือ นักศึกษาไม่มีเงินทุน ค่าใช้จ่ายในการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Peters, Kersley Michael (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษานักศึกษาผิวดำในการศึกษาระดับอุดมศึกษา : การหยุดเรียนกลางคันจากวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการหยุดเรียนกลางคัน ปัจจัยเหล่านั้นประกอบไปด้วย การเงิน สถานะทางสังคมเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของครอบครัว สอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การบริการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการใช้ชีวิต สามารถมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในสถาบันที่เข้าร่วมโครงการ การบริการเหล่านี้ประกอบด้วย การทำงานในวิทยาเขต การให้เงินกู้ยืมฉุกเฉิน การให้ทุนการศึกษาตามศักยภาพ การประสานงานกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคในนามบุคคลและนามองค์กร รวมถึงการให้ความช่วยเหลือจากรัฐและรัฐบาลกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Funk, Mary Theresa (2015 : Abstract-A) ได้ประเมินการหยุดเรียนกลางคันของนักศึกษาที่ต้องเดินทางไปกลับในการเรียนของวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่อยู่นอกแบบแผนวิทยาลัยหรือวิทยาเขตที่มีนักศึกษาเดินทางไปกลับ ต้องเผชิญกับความท้าทายเป็นอย่างมากเพราะการใช้เวลาในการช่วยเหลือครอบครัวและการประกอบอาชีพของนักศึกษา อาจจะขัดขวางการมาเรียนได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Okagbare, Abel G. (2015 : Abstract-A) ได้ศึกษามุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและนักการศึกษาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ผลการศึกษาพบว่า การให้นักศึกษามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยเชิงสถาบันที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา การบริการจัดการเรียนพิเศษ การพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดหาอาชีพ และการกำกับติดตาม ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่เช่นกัน

2. แนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตระดับ

ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน จำนวน 7 วิธี ประกอบด้วย

- 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน
- 2) คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
- 3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงานเพื่อดำเนินการติดตามนิสิต
- 4) กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษานิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล
- 5) มีการแจ้งสถานะการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออกไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย
- 6) จัดทำข้อมูลการถาม - ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต
- 7) มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะหน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้ เพื่อเป็นการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น แต่การดำเนินการเนื่องจากอยู่ในช่วงแรกของการดำเนินการ จึงยังไม่เห็นผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

อย่างเป็นทางการ ในการนี้ นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้น และสามารถสำเร็จการศึกษาได้ และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรม โดยจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดและเห็นผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นเฉพาะกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำและมีกระบวนการติดตามที่สามารถดูแลนิสิตได้อย่างเต็มที่ภายใต้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา Jones-Giles, Jeterfonee (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การคัดกรองผู้ที่มีแนวโน้มในการหยุดเรียนกลางคัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น การจัดการกระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการเพื่อป้องกันการหยุดเรียนกลางคัน การนำข้อคิดเห็นจากนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อทราบกลุ่มนักศึกษาผู้ที่มีแนวโน้มที่จะถอนวิชาเรียน และการจัดการเชิงปฏิบัติการตามนโยบายและแนวปฏิบัติในระดับย่อยเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา และสัมภาษณ์นักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคันเพื่อหาสาเหตุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหยุดเรียนกลางคัน

โดยนิสิตมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ามหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ และทราบพฤติกรรมการเรียนและชีวิตส่วนตัวของนิสิตมากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีแนวทางการดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรมจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้จำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตลดลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวณิชพร ฆารไสว (2560 : 96 - 98) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้ช่วยเหลือและแนะนำนิสิตในการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า 1) นโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การคัดกรองผู้ที่มีแนวโน้มในการหยุดเรียนกลางคันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น การจัดการกระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการเพื่อป้องกันการหยุดเรียนกลางคัน การนำข้อคิดเห็นจากนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อทราบกลุ่มนักศึกษาผู้ที่มีแนวโน้มที่จะถอนวิชาเรียน และการจัดการเชิงปฏิบัติการตามนโยบายและแนวปฏิบัติในระดับย่อยเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา

และสัมภาษณ์นักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคันเพื่อหาสาเหตุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหยุดเรียนกลางคัน และ 2) การให้บริการและความช่วยเหลือทางด้านวิชาการที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรักษา หรือพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา ประกอบด้วย การให้คำแนะนำแก่นักศึกษา การให้คำปรึกษา การกำกับติดตาม การให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน และการจัดคอร์สเรียนเพื่อปรับพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาชั้นปีหนึ่ง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Harleston, Sheila McDonald (2005 : Abstract-A) ได้ศึกษากลยุทธ์การรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา โดยคณาจารย์และผู้บริหารในมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษานิวเดาและประสิทธิภาพของนโยบาย ในการรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาสาวาวิชาดนตรี ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จ ในการคัดเลือกและรักษาสถานภาพนักศึกษาสาวาวิชาดนตรีให้คงสภาพอยู่นั้น คือ ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล

ในส่วนของอาจารย์มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ามหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อ ในภาคการศึกษาแรกยังไม่คุ้นชินกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีรูปแบบและกระบวนการ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และที่สำคัญคือการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยที่ต้องอยู่ห่างจากภูมิลำเนาและผู้ปกครอง จึงส่งผลให้ ผลการเรียนลดต่ำลงหรือกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งท้ายที่สุดอาจจะพินสภาพการเป็นนิสิต ต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมคิด รักษาทรัพย์ และคณะ (2557 : 90 - 91) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคันในด้านส่วนตัวนักศึกษาเรื่องมีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาที่เรียน น้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของภูษณิศ สิริวรพร (2557 : 69 - 74) ได้ศึกษาสาเหตุ ของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษา ต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน ด้านส่วนตัวของนักศึกษา พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในคณะที่เรียน ผลการเรียน ไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับผลการศึกษาของอนิมา สิริพานิช และคณะ (2559 : 79) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและแนวทางการแก้ไข พบว่า สาเหตุการออกกลางคัน คือ จากตัวนักศึกษาซึ่งมีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ และคุณลักษณะเฉพาะตัว ไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Peters, Kersley Michael (2004 : Abstract-A) ได้ศึกษานักศึกษาผิวดำในการศึกษาระดับอุดมศึกษา : การหยุดเรียนกลางคันจากวิทยาลัยชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการหยุดเรียนกลางคัน ปัจจัยเหล่านั้นประกอบไปด้วย การเตรียมพร้อมในการเรียนและการบริหารจัดการการศึกษา ทั้งนี้ อาจารย์ได้เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ ไม่ควรเน้นที่ปริมาณมากเกินไป ควรพัฒนาเกณฑ์การรับและกระบวนการคัดเลือกให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น หากรับนิสิตเข้ามาศึกษาต่อในปริมาณมาก การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ทรัพยากร และอาจารย์ที่ปรึกษาจะดูแลและให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง จะส่งผลให้นิสิตกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำหรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนในระดับอุดมศึกษาอาจจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุปราณี เทศนาเรียง (2557 : 116 - 117) ได้ศึกษารูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการออกกลางคันเกิดจากการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาที่สถานศึกษาจัดสอบสัมภาษณ์เพื่อเข้าเรียนในสาขาที่อยากเรียน รับเข้าเรียนจากการคัดเลือกจากการสังเกตพฤติกรรมบุคลิกภาพเพื่อสนองนโยบายการเพิ่มปริมาณผู้เรียน และ 2) รูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับ เหมาะสมมาก รูปแบบด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ มีสอบคัดเลือก การให้โควตาพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรนำแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อให้คณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องได้เร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.2 กองทะเบียนและประมวลผล ควรทำงานร่วมกับคณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีเพื่อปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีอย่างต่อเนื่อง

1.3 อาจารย์ที่ปรึกษาควรนำผลการศึกษาไปพัฒนาระบบกลไกในการให้คำปรึกษาหรือติดตามนิสิตในที่ปรึกษาเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต และผู้ปกครองนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนในสาเหตุที่ส่งผลให้นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตจำนวนมาก

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ

2.4 ควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติพันธ์ บุญโตสีตระกุล. การศึกษาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2558.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2550.
- กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. คู่มือนิสิตระดับปริญญาตรี
ปีการศึกษา 2561. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2561.
- เกษตร เมืองทอง. สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ภาควิชาครุศาสตร์
ไฟฟ้าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2554.
- เกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา. ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์.
รายงานการวิจัย. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2556.
- จำเนียร สุมาริธรรม. การศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
(ปวช.) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2550.
- ณัฐนันท์ กลั่นบุศย์. สาเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การออกกลางคันของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ช่วงชั้นที่ 3 ในเขตอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กาญจนบุรี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2552.
- แทนคุณ จิตต์อิสระ. “ครอบครัวพอเพียง ครอบครัวความสุข,” มติชน. 30(10) : 737 ;
ประจำวันศุกร์ที่ 3 สิงหาคม พุทธศักราช 2550.
- นันทิดา ชำนาญยา. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปี
การศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยพะเยา. สารนิพนธ์ กศ.ม. พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา,
2555.
- “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558,”
ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 132. ตอนพิเศษ 259 ง. หน้า 2 - 11. 13 พฤศจิกายน
2558.
- “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา
พ.ศ. 2558,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 132. ตอนพิเศษ 259 ง. หน้า 25 - 30.
13 พฤศจิกายน 2558.

- เพียรวิ ดิใจ และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2555.
- พรจันทร์ โพธิภาค. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.
- ภูษณิศรา สิริวรพร. สาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557.
- รุ่งโรจน์ อาริยะ. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนวิทยาลัยการอาชีพเชิงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2552.
- วลัญชพร ชารไสว. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและการฟื้นฟูสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.
- วัชรินทร์ แสงมา และคณะ. การวิเคราะห์ความอยู่รอด : การศึกษาการออกกลางคันของนักเรียนปวส สายช่างอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครวิทยาเขตพระนครเหนือ, 2551.
- วัชรีย์ ตระกูลงาม และคณะ. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2550.
- วิไลพันธ์ บุญมาก. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี,” 10th National Conference on Technical Education. หน้า 16-21. 23-24 พฤศจิกายน 2560.
- สมคิด รักษาทรัพย์ และคณะ. สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, 2557.
- สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กทม. : ประสานการพิมพ์, 2560.
- สวัสดิ์ วิชระโกชน. วิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม : กองทะเบียนและประมวลผลสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.

- สุปราณี เทศนาเรียง. รูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557.
- สุวีรัตน์ เสือน้อย. ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด
ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์. รายงานการวิจัย. อุดรดิตต์ : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุดรดิตต์, 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **มาตรฐานการอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551.
- _____. **ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา**
พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง**
(พ.ศ. 2553 - 2561). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2553.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. **มาตรฐานการอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2553.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ. **มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง**.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2553.
- อนุทิตา เล็กเพชร. **การพยากรณ์การฟื้นสภาพของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีโดยใช้การวิเคราะห์**
ความถดถอยโลจิสติกเปรียบเทียบกับวิธีตรรกศาสตร์คลุมเครือ. สารนิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2556.
- อโนมา ศิริพานิช และคณะ. “สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและแนวทางการแก้ไข,”
วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์. 9(1) : 79 - 88 ; มกราคม - มิถุนายน, 2559.
- อรสา สร้อยคำ. **องค์ประกอบของการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์**
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี
เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- อัญชิสา อยู่ยืนยง. **การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลให้เยาวชนตัดสินใจออกจากโรงเรียน**
กลางคันในระดับมัธยมศึกษากรณีศึกษา : ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

- อุทัย ศรีชนะนอก. การพัฒนาโปรแกรมพยากรณ์การออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัย
อาชีวศึกษามหาสารคาม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียมหลายชั้น
แบบแพร่ย้อนกลับ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
2559.
- Alecia Marie, Russell. **An Effective Dropout Prevention Program for Urban Student.**
Thesis Ph.D. Ohio : Ashland University, 2009.
- Bailey, Susan. “Elements Influencing Hispanic/Latino Student's Persistence to
Graduation : A Case Study,” **Dissertation Abstracts International.** 79(09) :
Abstract-A, 2018.
- Esch, Nicola T. “Leaving Before Their Time : High School Dropouts,” June 15, 2010.
<<http://www.lib.umi.com/dissertation/citations>> November 2, 2015.
- Fauver, K.S. **Perspectives and Practices of Ohio School Leaders Using
Schoolwide Positive Behavior Supports.** Dissertation Ed.D. USA. :
The University of Toledo, 2008.
- Fernandez, Marcelo X. “Effect of Pre-college Factors on Students' Retention during
the First Two Years at a Small Private University in Ecuador,” **Dissertation
Abstracts International.** 76(10) : Abstract-A, 2015.
- Funk, Mary Theresa. “Assessing Nontraditional Student Dropouts on a Commuter
Campus,” **Dissertation Abstracts International.** 76(08) : Abstract-A, 2015.
- Harleston, Sheila McDonald. “Retention Strategies Employed by Faculty and
Administrators of Music Programs at Historically Black Colleges and
Universities, and the Effectiveness of these Strategies in Retaining Music
Majors,” **Dissertation Abstracts International.** 65(12) : Abstract-A, 2005.
- Hitchcock, Jonathan Travis. “An Analysis of a Career Decision-making Course's Effect
on Retaining Academically Undecided Freshmen College Students,”
Dissertation Abstracts International. 72(09) : Abstract-A, 2010.
- Jones-Giles, Jeterfonee. “Current and Future Institutional Practices and Policies
Established to Address Student Retention at Selected Historically Black
Colleges and Universities,” **Dissertation Abstracts International.** 65(03) :
Abstract-A, 2004.

- Loresco, Royal. "An Examination of Student Stop-outs and Stay-outs in a Community College: A Qualitative Investigation," **Dissertation Abstracts International**. 74(12) : Abstract-A, 2013.
- Meador, Ryan E. "Predicators of Success for Undergraduate Students Reinstated after an Academic Dismissal at a Small Midwest Private University Campus," **Dissertation Abstracts International**. 73(11) : Abstract-A, 2012.
- Okagbare, Abel G. "The Perceptions of School Administrators and Educators Concerning Student Retention in Private for Profit Universities," **Dissertation Abstracts International**. 77(02) : Abstract-A, 2015.
- O'Shea, M.D. **Student Perception of Teacher Support : Effect on Student Achievement**. Dissertation Ed.D. Ohio : Bowling Green State University, 2006.
- Peters, Kersley Michael. "Black Students and Higher Education: Dropping out of Community College," **Dissertation Abstracts International**. 65(05) : Abstract-A, 2004.
- Randall, Shelly. "Factors that Contribute to a Successful Nursing Student's Decision to withdraw from a Bachelor of Science in Nursing Program before Graduation," **Dissertation Abstracts International**. 75(02) : Abstract-B, 2013.
- Shah, Syed Tanveer Hussain. "Big Data Business Analytics and Informed Decision Making Comparisons between University Executives with High and Low Student Retention," **Dissertation Abstracts International**. 78(04) : Abstract-A, 2016.
- Washington, Judith A. "Retaining African American Students in Colleges and Universities," **Dissertation Abstracts International**. 67(05) : Abstract-A, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับนิสิต

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต
ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ขอความอนุเคราะห์ท่านในการให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน ขอรับรองว่าการให้ข้อมูลในครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่าน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ขอความอนุเคราะห์ตอบให้ครบทุกตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) เพศ	1. ☐ ชาย	2. ☐ หญิง
2) อายุ	1. ☐ ต่ำกว่า 19 ปี	3. ☐ 21 - 22 ปี
	2. ☐ 19 - 20 ปี	4. ☐ มากกว่า 22 ปี
3) ชั้นปี	1. ☐ ชั้นปีที่ 2	3. ☐ ชั้นปีที่ 4
	2. ☐ ชั้นปีที่ 3	4. ☐ มากกว่าชั้นปีที่ 4
4) คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX)	1. ☐ ต่ำกว่า 1.50	
	2. ☐ 1.50 - 1.75	
	3. ☐ 1.76 - 1.99	

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

1) ท่านคิดว่า “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่ ?

1. มี   2. ไม่แน่ใจ   3. ไม่มี

2) ท่านคิดว่า “การพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” มีสาเหตุมาจากอะไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด
2. ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้
3. ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

4. ไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
5. ไม่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ให้คำปรึกษา
6. ไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3) ท่านคิดว่า **ปัจจุบัน** “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวิธีการหรือการดำเนินการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่ ?

1. มี
2. ไม่แน่ใจ
3. ไม่มี

4) ท่านคิดว่า **ในอนาคต** “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรจะมีวิธีการหรือการดำเนินการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” อย่างไร ? (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำ ให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้
2. จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย
3. พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน
4. จัดหาแหล่งทุนการศึกษาและการหารายได้ระหว่างเรียนให้เพียงพอ สำหรับนิสิตที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
5. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถบูรณาการและอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตหรือการเรียนของนิสิต
6. มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

.....

.....

.....

แบบสอบถามสำหรับอาจารย์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต
ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ขอความอนุเคราะห์ท่านในการให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน ขอรับรองว่าการให้ข้อมูลในครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่าน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ขอความอนุเคราะห์ตอบให้ครบทุกตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) สถานะปัจจุบัน	1. ☐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา	2. ☐ ไม่ได้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
2) สังกัดกลุ่มสาขาวิชา	1. ☐ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
	2. ☐ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
	3. ☐ วิทยาศาสตร์สุขภาพ	
3) อายุการทำงาน	1. ☐ ต่ำกว่า 5 ปี	3. ☐ 11 - 15 ปี
	2. ☐ 5 - 10 ปี	4. ☐ มากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นนิสิต

1) ท่านคิดว่า “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **มีปัญหา**ในเรื่องการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่ ?

1. มี   2. ไม่แน่ใจ   3. ไม่มี

2) ท่านคิดว่า “การพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” **มีสาเหตุ**มาจากอะไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด
2. ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้
3. ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง
4. ไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
5. ไม่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ให้คำปรึกษา

6. ไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3) ท่านคิดว่า **ปัจจุบัน** “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวิธีการหรือการดำเนินการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” หรือไม่ ?

1. มี   2. ไม่แน่ใจ   3. ไม่มี

4) ท่านคิดว่า **ในอนาคต** “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรจะมีวิธีการหรือการดำเนินการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี” อย่างไร ? (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำ ให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้
2. จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย
3. พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน
4. จัดหาแหล่งทุนการศึกษาและการหารายได้ระหว่างเรียนให้เพียงพอ สำหรับนิสิตที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
5. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถบูรณาการและอำนวยความสะดวกต่อการขอรับ/ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตหรือการเรียนของนิสิต
6. มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 9 จำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามที่สร้างและใช้จริง

ลำดับ	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวนข้อ ที่สร้าง	จำนวนข้อ ที่ใช้จริง
1	<u>แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 (สำหรับสอบถามนิสิต)</u>		
	1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	4	4
	1.2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพ การเป็นนิสิต	4	4
	1.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิต	1	1
	รวม	9	9
2	<u>แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 (สำหรับสอบถามอาจารย์ผู้สอน)</u>		
	2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	3	3
	2.2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพ การเป็นนิสิต	4	4
	2.3 ความคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) เกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิต	1	1
	รวม	8	8

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างภาพประกอบการประชุมอภิปรายและระดมความคิดเห็น

การประชุมอภิปรายและระดมความคิดเห็น
ครั้งที่ 1 วันที่ 3 พฤษภาคม 2561

ภาพประกอบ 4 ภาพรวมบรรยากาศที่ประชุม (ครั้งที่ 1)

ภาพประกอบ 5 ผู้บริหารกล่าวต้อนรับ แลกเปลี่ยน อภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)

ภาพประกอบ 6 กลุ่มผู้ปกครองร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)

ภาพประกอบ 7 กลุ่มเจ้าหน้าที่ร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)

ภาพประกอบ 8 กลุ่มนิสิตร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)

การประชุมอภิปรายและระดมความคิดเห็น
ครั้งที่ 2 วันที่ 26 กันยายน 2561

ภาพประกอบ 9 ภาพรวมบรรยากาศที่ประชุม (ครั้งที่ 2)

ภาพประกอบ 10 ผู้บริหารกล่าวต้อนรับ แลกเปลี่ยน อภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)

ภาพประกอบ 11 กลุ่มผู้ปกครองร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)

ภาพประกอบ 12 กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น

ภาพประกอบ 13 กลุ่มเจ้าหน้าที่ร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)

ภาพประกอบ 14 กลุ่มนิสิตร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายสวัสดิ์ วิชระโกชน์
วันเกิด	วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 14 ตำบลเก็ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานทะเบียน กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2544	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปว.ค.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2549	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม